

Міністерство освіти і науки України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Маріупольський державний університет у Києві
Оттавський університет (Канада)
Природничо-гуманітарний університет у Седльце (Польща)
Фракійський університет імені Демокрита (Греція)

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**«МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ У КРОС-
КУЛЬТУРНІЙ ПЕРСПЕКТИВІ»**

16-17 листопада 2023

Збірка тез

Мови та літератури у крос-культурній перспективі: тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 16 – 17 листопада 2023 року) / Відповідальні за випуск: О.Педченко, Т. Шелест. Київ: МДУ, 2023. 166 с.

Організаційний комітет

БУЛАТОВА Олена, доктор економічних наук, професор, перший проректор МДУ, голова оргкомітету.

ТРИФОНОВА Ганна, кандидат філологічних наук, доцент, декан факультету іноземних мов МДУ, заступник голови оргкомітету

ПЕДЧЕНКО Олена, кандидат філологічних наук, завідувач кафедри прикладної філології МДУ, співголова робочої групи оргкомітету.

ВЕСЕЛОВА Наталія, професор кафедри сучасних мов та літератур Оттавського університету (Канада), член оргкомітету.

БЛАШКІВ Оксана, доктор філологічних наук, професор Природничо-гуманітарного університету у Седльце (Польща), член оргкомітету.

ГОРОДНЮК Наталія, доктор філологічних наук, професор кафедри англійської філології МДУ, член оргкомітету.

ПИРЛІК Наталія, кандидат філологічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри романо-германської філології МДУ, член оргкомітету.

ЛАБЕЦЬКА Юлія, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри грецької філології МДУ, член оргкомітету.

БОДИК Остап, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології МДУ, член оргкомітету.

ГАЙДУК Неллі, кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної філології МДУ, член оргкомітету.

ПОКЛАД Таїсія, старший викладач кафедри романо-германської філології МДУ, член оргкомітету.

ЗМІСТ

Олексій Сухомлинов ПРОБЛЕМА МІГРАНТІВ У «ТУРЕЦЬКИХ ТЕКСТАХ» ВІТОЛЬДА ШАБЛОВСЬКОГО.....	7
Daryna Kulyk POSTHUMANIST READING OF TONI MORRISON'S WORK AND HER REPRESENTATIONS OF AFRICAN AMERICAN FAMILY.....	11
Ксенія ГЕРМАН ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У ТЕКСТАХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ.....	14

ПАНЕЛЬ 1. МОВА, ДИСКУРС, КОМУНІКАЦІЯ

Неллі Гайдук МЕДІЙНИЙ ТЕКСТ ЯК ОСНОВНИЙ КАНАЛ МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ	17
Дар'я Волошина ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОГНІТИВНИХ ТА ДИКУРСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ВПЛИВУ У МЕДІЙНИХ ТЕКСТАХ	20
Анна Харачура КАТЕГОРІЙНИЙ АПАРАТ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ.....	23
Яна Сичугова ПЕРЕКЛАД ЦИТАТ У ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ ТА ПУБЛІЦИСТИЦІ.....	26
Діана Дацко МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ПРИВЕРНЕННЯ УВАГИ В РЕКЛАМІ.....	29
Інна Шумакова ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ ЗМІСТОВО-ФАКТУАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ДІАЛЕКТНОМУ ТЕКСТІ.....	31
Таїсія Поклад ЕТНОСТЕРЕОТИПИ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА МІЖКУЛЬТУРНУ КОМУНІКАЦІЮ.....	34
Вадим Нестеров ЛІНГВІСТИЧНЕ ВИЗНАЧЕННЯ КАЗУАЛЬНОСТІ, ЇЇ ТИПОЛОГІЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ.....	37

ПАНЕЛЬ 2. МОВИ У КРОС-КУЛЬТУРНОМУ ВИМІРІ

Владислава Ходарева ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ФОНЕТИЧНИХ ТА ЛЕКСИЧНИХ СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ПІСЕННИХ ТЕКСТІВ (НА МАТЕРІАЛІ ПІСНІ З МУЛЬТФІЛЬМУ «ENCANTO»).....	44
Валентина Близнець СПОСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ РУХ В АНГЛОМОВНОМУ НАРАТИВНОМУ ДИСКУРСІ.....	49
Анастасія Добровольська ЗАСТОСУВАННЯ ГРАМАТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ГЕРУНДІЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ДЖЕКА ЛОНДОНА «МАРТІН ІДЕН»).....	5
4	
Олена Піріді ВИДИ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД.....	60
Юлія Воронкова ОСНОВНІ СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ НА МАТЕРІАЛІ СЕРІАЛІВ «ЕМІЛІ В ПАРИЖІ» ТА «ДИНАСТІЯ».....	64
Ганна Коваленко НОВОГРЕЦЬКА ФРАЗЕОЛОГІЯ ТА ЇЇ ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ : ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	67
Анастасія Петрова АДАПТАЦІЯ АМЕРИКАНСЬКИХ СТЕРЕОТИПІВ У УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ СІТКОМУ «САЙНФЕЛЬД».....	69
Тетяна Дягло РОЛЬ ПЕРЕКЛАДІВ 1930-Х РОКІВ У СТАНОВЛЕННІ РУМЕЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ.....	72
Максим Стьопін LINGUISTIC AND CROSS-CULTURAL ASPECTS OF BEHAVIOUR MODELS OF STUDENTS IN UKRAINE AND ITALY IN TERMS OF GAMIFICATION.....	76

Даниїл Глебов ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ.....	79
Єлизавета Піскус TRANSLATION FEATURES OF THE BIOGRAPHY «QUEEN VICTORIA: A LIFE FROM BEGINNING TO END» BY HOURLY HISTORY.....	83
Наталя Костирко ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КНИГИ TOASTMASTERS INTERNATIONAL «ЖЕСТИ: МОВА ВАШОГО ТІЛА» НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ.....	84

ПАНЕЛЬ 3. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІТЕРАТУРОЗНАВТВА

Людмила Кулакевич ПОЕТИКА СТАРОАНГЛІЙСЬКОЇ ПОЕМИ «БЕОВУЛЬФ».....	92
Інна Заваруєва ХУДОЖНІ ПРИЙОМИ ПРОЗИ ДЖОНА ФАУЛЗА У КОНТЕКСТІ АНГЛІЙСЬКОГО ПОСТМОДЕРНІЗМУ.....	95
Ольга Єфремова Ο ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ ΠΗΝΕΛΟΠΗΣ ΣΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΤΗΣ ΜΑΡΓΚΑΡΕΤ ΑΤΓΟΥΝΤ «ΠΗΝΕΛΟΠΙΑΔΑ»	98
Ірина Гриненко ЕПІСТОЛЯРНИЙ ДИСКУРС РОМАНУ С.РІЧАРДСОНА «ПАМЕЛА, АБО ВІНАГОРОДЖЕНА ЧЕСНОТА»...102	
Ольга Моргунова ОСОБЛИВОСТІ ВТІЛЕННЯ ОБРАЗУ ДЕТЕКТИВНОГО НАПАРНИКА У ЗБІРЦІ ОПОВІДАНЬ АГАТИ КРІСТІ «ТАЄМНИЧИЙ МІСТЕР КІН».....	105
Ольга Федько ОСОБЛИВОСТІ СПЕЦИФІКИ НАРАТИВНОЇ ФОРМИ УКРАЇНСЬКИХ ТРАКТАТИВ ЕПОХИ РАННЬОГО БАРОКО.....	109
Катерина Мацегора ОСОБЛИВОСТІ КІНЕМАТОГРАФІЧНОГО ПРОЧИТАННЯ РОМАНУ ЕРІХА МАРІЇ РЕМАРКА «НА ЗАХІДНОМУ ФРОНТІ БЕЗ ЗМІН».....	112

Вікторія Реуцька ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ У КНИЗІ МЕТТА ГЕЙґА «ДІВЧИНКА, ЯКА ВРЯТУВАЛА РІЗДВО».....	111
Аліна Челпанова ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТИЧНОГО ІДЮСТИЛЮ В. КОРНАРОСА (НА МАТЕРІАЛІ ПОЕМИ «ЕРОТОКРИТ»).....	114
Ірина Краснікова ОСОБЛИВОСТІ ВТІЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПРЕКРАСНОГО У КІНОВЕРСІЇ «ДОРІАН ГРЕЙ» (2009 РОКУ).....	120
Анастасія Рибальченко РЕЦЕПЦІЯ РОМАНУ ШОДЕРЛО ДЕ ЛАКЛО "НЕБЕЗПЕЧНІ ЗВ'ЯЗКИ" У КІНЕМАТОГРАФІ.....	123
Катерина Северіна МІСТО ЯК ПЕРСОНАЖ ТВОРУ У РОМАНІ "МІСТО ДІВЧАТ" ЕЛІЗАБЕТ ГІЛБЕРТ.....	126
Іванна Кривошій СЕМАНТИКА ТА ПЕРЕТВОРЕННЯ ІМЕН У ПОВІСТІ-НОВЕЛІ «СОЙЧИНЕ КРИЛО» ІВАНА ФРАНКА.....	129
Анастасія Куцебова ОБРАЗ ЖІНКИ У ВІКТОРІАНСЬКУ ДОБУ....	131
Яна Коробко ТРАДИЦІЇ ГОТИКИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ХІХ СТОЛІТТЯ.....	134
Поліна Керова РЕЦЕПЦІЯ РОМАНУ ДЖ.ОСТІН «ГОРДІСТЬ ТА УПЕРЕДЖЕННЯ» У КІНЕМАТОГРАФІ.....	138
Єлизавета Любченко ОСОБЛИВОСТІ ДИСКУРСУ ПРОСВІТНИЦЬКИХ ІДЕЙ В ЕПІСТОЛЯРНМУ РОМАНІ ШОДЕРЛО ДЕ ЛАКЛО «НЕБЕЗПЕЧНІ ЗВ'ЯЗКИ».....	141
Марія Потуремець ІДЕЙНО-ЗМІСТОВІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ ДЖОНАТАНА СВІФТА «МАНДРИ ГУЛЛІВЕРА».....	144
Еліна Силенко ПАРОДІЮВАННЯ КЛІШЕ РОМАНТИЗМУ У НОВЕЛІ "ЛЕГЕНДА ПРО СОННУ БАЛКУ" В. ІРВІНГА.....	146
Марія Блюденова ПРИЙОМ ПСИХОЛОГІЧНОГО НАРАТИВУ, ЯК ФОРМА ОПОВІДІ У РОМАНІ О.ТОКАРЧУК "ВІЕГУНІ«.....	

Олексій Сухомлинов,
професор кафедри прикладної філології,
Маріупольський державний університет у Києві, Україна

ПРОБЛЕМА МІГРАНТІВ У «ТУРЕЦЬКИХ ТЕКСТАХ»
ВІТОЛЬДА ШАБЛОВСЬКОГО

THE PROBLEM OF MIGRANTS IN THE "TURKISH TEXTS" OF WITOLD SZABLÓWSKI. Witold Szablowski's book is a series of reports about the contemporary ethno-cultural situation in the Republic of Turkey. In addition to multiculturalism, the author describes the fate of repatriates and emigrants who try to escape to European countries, primarily to Greece. This leads to complete frustration, as well as the death of many migrants.

Keywords: Emigration, multiculturalism, migration policy of Turkey, orientalism, frontier of civilizations.

Ключові слова: еміграція, багатокультурність, міграційна політика Туреччини, ораєнталізм, пограниччя цивілізацій.

«Туреччина – країна на роздоріжжі» [1] – ця ідіома, яку часто використовують автори туристичних путівників, функціонує як тривіальна аксіома. У європоцентричній колективній свідомості топонім «Туреччина» зазвичай має виразний орієнтальний вимір (за Едвардом Саїдом) [2] і, окрім іншості, що є результатом неосвоєної екзотики, він позбавлений будь-яких культурних конотацій. Наукові публікації, нечисленні тексти журналістів, занурених у сучасні реалії Туреччини, звіти міжнародних організацій, що захищають права людини в егоцентричному суспільстві так званої «західної цивілізації», залишаються непоміченими або свідомо ігноруються пересічними обивателями-читачами.

Варто зазначити, що за останні роки в Польщі було видано кілька книжок як вітчизняних, так і зарубіжних авторів, які стосуються соціально-політичної, культурної та моральної ситуації, а також аспектів повсякденного життя сучасних мешканців Республіки, описані з навиворіт.

Книжка Вітольда Шабловського «Вбивця з міста абрикосів. Репортажі з Туреччини» (2010; 2014) [4; 5] є циклом текстів з

пограниччя мистецтва журналістики та художньої літератури, які складають послідовну розповідь про "країну на роздоріжжі" і є авторською спробою відобразити розмиту колективну ідентичність сучасних турків. Цей твір є результатом власного досвіду турецьких реалій, зокрема пограничної ситуації та людської екзистенції буття на помежів'ї, між Сходом і Заходом.

Тематика репортажів різнопланова – від історії та літератури, через буденне життя провінції, аж до економіки та політики сучасної Туреччини. Однак, майже усі вони містять імагологічні презентації різноманітних вимірів Іншості.

Сучасна Туреччина не є однорідною в багатьох аспектах. Окрім традиційного географічного поділу на європейську Румелію та азійську Анатолію, вражає гетерогенність культурно-звичаєвого ландшафту цієї країни.

На думку С. Гантінгтона, Туречка є місцем зіткнення цивілізацій, але, а можливо передовсім, це терени культурної інтерференції та етнічного й релігійного симбіозу колишніх Османів, греків, вірмен, євреїв, арабів та багатьох інших національностей, мусульман, ортодоксальних християн, католиків протестантів, а також алавітів.

Говорячи про репортажі Вітольда Шабловського, варто зазначити, що мультикультуралізм, успадкований від османів, не стає основною темою книги. Вітольд Шабловський зосереджує увагу головним чином на гібридності колективної ідентичності, роздвоєності особистості та ментальності сучасних турків, що виникає внаслідок ситуації буття на пограниччі цивілізацій [Пор. 3].

У так званих мігрантських текстах Шабловського ми спостерігаємо справжню культурну мозаїку, яка складається з жителів Нігерії, Сирії, Лівії, Іраку, Афганістану, Йорданії, Узбекистану, Таджикистану та людей без конкретної національності чи державної приналежності, йдеться про африканців, індіанців та китайців.

Вступ, завуальований поетикою буденності, жорстоко занурює читача, який до цього черпав інформацію виключно із засобів масової інформації, у світ прихованих і невідомих раніше подробиць людської долі мігрантів, змушених покинути свої країни проживання.

Автор знайомиться з освіченим та розумним іракцем Махмудом, який працював перекладачем для американських військ і з міркувань безпеки був змушений емігрувати з родиною до Туреччини. Його близьким вдалося вибратися до Німеччини, а він живе надією і збирає гроші на незаконну "контрабанду" (переїзд) на Захід. Зустріч автора-поляка та іракця стає приводом для подальшої оповіді.

Вітольд Шабловський детально описує механізми й нюанси «галузі контрабанди» біженців до країн Європейського Союзу, передовсім на грецькі острови. Ми дізнаємось, що в туристичному та комерційному районі Стамбула, Емільоню, крадіжки паспортів у іноземців стали масовим способом заробітку. Махмуд пояснює, що «Ринок паспортів такий же примхливий, як турецька фондова біржа» [5, с. 177]. П'ять років тому польський коштувала стільки ж, скільки таджикистанські паспорти, тобто нічого...», але вступ до ЄС, а потім шенгенської зони змінив ситуацію. «І сьогодні іммігранти повинні заплатити тисячу, а то й півтори тисячі доларів за книжечку з орлом». Як правило, викрадені паспорти «підробляються, простіше замінити одну сторінку, ніж зробити цілий паспорт [5, с. 178]». Спустошені люди «так сильно хочуть вибратися, що вірять усьому. Навіть у те, що ти можеш бути чорношкірим і в'їхати до Європи із фотографією білої людини в паспорті на ім'я Шабловського».

Неназваний "він" у "темно-синіх штанах", спеціалізований прибиральник пляжів Ізміра, який вранці шукають і прибирають тіла затонулих мігрантів, каже, що "туристи не люблять знаходити трупи" [5, с. 173]. Англійці, німці чи поляки приїжджають сюди відпочити та багато платять. Ми маємо прибирати, перш ніж вони прокинуться».

На тлі ідилічної відпочинково-рекреаційної атмосфери Егейського узбережжя триває повсякденне життя контрабандистів і мігрантів, які чекають «бажаного вітру з континенту», який дозволить здійснити омріяну подорож до Греції, для когось вдалу, а для когось смертельну. В. Шабловський наводить факти та короткі описи, які мають показати, що за безглуздою статистикою приховані долі конкретних людей, чоловіків, жінок та дітей.

Турецька влада, робить вигляд, що цю проблему не помічають, а грецька сторона свідомо сприяє «недоплиттю» іммігрантів.

Іммігрантська епопея закінчується проханням Махмуда опублікувати в польській пресі гротескно-трагічне звернення наступного змісту: "Я, Махмуд Х, колишній перекладач американських військ, маю велике прохання до західної Європи. Відправте сюди загін військ і каструйте всіх нас. І так нема грошей, щоб годувати наших дітей. А коли ми хочемо приїхати до вас і працювати чесно – ви стріляєте в нас і виганяєте. Каструйте нас. Це буде полегшення і для нас, і для нас самих» [5, с. 193].

Підсумовуючи, можна ствердити, що на тлі традиційних імагологічних презентацій багатонаціональної Туреччини (курди, греки, вірмени, євреї, ассирійці, боснійці і ін.) віднедавна невід'ємною складовою етнокультурної картини цієї країни стає образ мігранта-біженця. Отже, не тільки Стамбул є символічним мостом між Орієнтом і Окцидентом, ціла Туреччина стає пограниччям між Сходом і Заходом.

Зрештою, як пише В. Шабловський, «кожен турок – це міст (...) Але ця погранична природа має свою ціну. Захід вважає їх фанатиками. Схід – посіпаками Заходу. Аль-Каїда здійснює напади на Босфор, а Євросоюз півстоліття не хоче прийняти Туреччину. Тому що вона занадто велика і культурно занадто чужа» [5, с. 32].

Література

1. Huntington S. Zderzenie cywilizacji i nowy kształt ładu światowego: Warszawa: Zysk i Ska, 2018.
2. Said E.W. Orientalizm: Poznań: Zysk i Ska, 1991.
3. Suchomłynow L. Pogranicza w tureckich reportażach Witolda Szablowskiego. Dziedzictwo kulturowe regionu pogranicza. 2018. T. VI. S. 143 – 160.
4. Szablowski W. Zabójca z miasta moreli, Reportaże z Turcji: Wołowiec: Czarne, 2010.
5. Szablowski W. Zabójca z miasta moreli, Reportaże z Turcji: Wołowiec: Czarne, 2014.

Daryna Kulyk,
 student of Master's Degree,
 Faculty of Letters, English Philology
 University of Wrocław, Poland

POSTHUMANIST READING OF TONI MORRISON'S WORK AND HER REPRESENTATIONS OF AFRICAN AMERICAN FAMILY

Annotation: The article analyses in detail one of the most famous novel of the African American writer Toni Morrison "Sula". The main attention is paid to the peculiarities of the representation of the African American family within the posthumanist framework.

Keywords: Toni Morrison, Sula, family, posthumanism, Rosi Braidotti

The world is constantly evolving due to advancements in cybernetics and biotechnology, obscuring the lines between the hard sciences and humanities in academic discourse. This shift enforces a new viewpoint to go beyond traditional norms and binaries between humans and non-humans. Throughout human history, humanism was the prime system, with anthropocentrism valuing humans as superiors by discounting other units [1]. In turn, this has led to a lack of value for both excluded human groups and non-human entities. As Rosi Braidotti, a contemporary philosopher and feminist theoretician suggests, a more egalitarian approach is necessary due to the intricate relationships between beings and the need for a more inclusive approach [2, p. 10]. That is what posthumanism as a dominant philosophical theory does: it suggests blurring the existing boundaries "to experiment with new fundamental schemes of thought" while also taking into account the entities that humanism has historically overlooked [3, p. 196].

It could seem like issues of unfair treatment, oppression, and discrimination remain things of the past. However, a closer look might reveal that African Americans continue to be marginalized. Despite many shifts and improvements, Chris Robinson, a PhD in American Studies, points out, "African Americans live a different time from whites, a time where justice and law enforcement is still executed as unfairly as it was long ago" [5, p. 96]. The persistence of inequalities reveals a need for novelists since the late 1960s to depict and portray facets of African American culture, especially the intricate idea of family.

Toni Morrison (1931-2019) as a writer did a lot in her works to form a more inclusive world. As Tessa Roynon, a specialist in modern North American literature writes, the force that unified her novels is always “an artistic and political process” [6 p. 12]. Her main instrument was a narrative through which she tried to speak for the repressed group of African Americans. According to Justine Tally, a Professor of American Literature, Morrison is regarded as a Nobel Prize laureate and almost “the first non-white, non-male author” who modified the realm of literature [8, p. II]. It is thought that she reorganised the literary world, which was shaped by humanist concepts, through the composition of her works of fiction. Morrison, as Tally argues, changed “a restricted, predominantly white, and male-centred” intellectual world into a “multicultural mosaic” [8, p. I].

In my analysis of Morrison’s “Sula” (1973) the intention is to show the aspects of African American family in the context of posthumanism for proposing new reading on the novel. Starting with the narrative of “Sula” Morrison represents the idea of an extended African American family, based on kinship networks [4, p. 692], as she does not follow one dominant voice but, following Roynon “combines multiple viewpoints or voices with disrupted chronologies and strategic withholding of Information so that the picture is always evolving, always revealing something new” [6, p. 14]. This approach allows Morrison to challenge traditional notions of family and explore the complexities of African American community within a posthumanist framework.

By highlighting the interconnectedness and fluidity of relationships within the extended family, Morrison emphasizes the importance of community and collective experiences. Furthermore, she uses fragmented narratives and selective information as she started, as Tally calls it “from the point of view of an outsider”, the story of Shadrack, and only after a long time she introduced us to Sula [8, p. 17-18]. Such writing adds depth to the characters and their experiences, inviting readers to question established norms and engage with new perspectives on African American family.

Other exciting feature is a family mainly consisting of females. Steve Ruggles, a historian, cannot answer the question about the source of characteristic African American feature of family where a mother is a single parent [7, p.147]. However, in “Sula” as well as in other novels we can observe that female relationships are crucial and formative. Nel and Sula’s relations come to the fore. The women are interconnected and complementary, about which Nel becomes aware only after the death of her “partner” Sula. While emphasising the young women’s closeness, she contradicts the moral binarities of the traditional (Euro-American) idea of the self. Moreover, she defies the tradition of portraying Black people as positive ones who are always in agreement with their inner world. However, Tally claims that Morrison shows us a very complicated perspective on the women’s behaviour due to complex life circumstances [8, p. 20].

To sum up, Toni Morrison’s work is mostly concerned with Black people and their pain, hurt, and suffering. She was able to speak for the silenced by using her tremendous talent. Her exploration of Black family within a posthumanist framework challenges traditional notions and concepts of relations and encourages us to re-evaluate norms thanks to going beyond the human/non-human boundaries.

Works cited

1. Boslaugh, Sarah E. “Anthropocentrism.” Encyclopædia Britannica, Encyclopædia Britannica, inc., www.britannica.com/topic/anthropocentrism. Accessed 10 Oct. 2023.
2. Braidotti, Rosi. “Posthuman critical theory.” *Journal of Posthuman Studies*, vol. 1, no. 1, 2017, pp. 9–25, URL: <https://doi.org/10.5325/jpoststud.1.1.0009>. Accessed 10 Oct. 2023.
3. Braidotti, Rosi. *The Posthuman*. Oxford: Polity, 2013.
4. Kane, Connie M. “African American Family Dynamics as Perceived by Family Members.” *Journal of Black Studies*, vol. 30, no. 5, May 2000, pp. 691–702, URL: <https://doi.org/10.1177/002193470003000504>. Accessed 15 Oct. 2023.

Ксенія Герман,
студентка ОС Магістр,
ОП «Філологія. Переклад (англійська, німецька)»,
Маріупольський державний університет у Києві, Україна

ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У ТЕКСТАХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

The article describes the features of the functioning of neologisms in mass media texts. The style of the modern press has recently undergone significant changes. Among the changes, first of all, it should be noted that journalists have a much freer flow of words. Modern mass media reflect current phenomena characteristic of a particular time, that is, they remember certain symbols of the era. Verbal means of fixing these symbols often become word-forming neologisms

Key words: neology, neologism, media, media discourse.

Ключові слова: неологія, неологізм, медіа, медійний дискурс.

Стилістика сучасної преси за останній час зазнала суттєвих змін. Серед змін, в першу чергу, слід відзначити значно більш вільне володіння журналістів словом. Так, якщо раніше головним чином використовувалися слова, що належать до літературної лексики, то тепер автори вільно включають в написані ними матеріали і жаргонізми, варваризми, вузькоспеціалізовану лексику. Безумовно, вибір слова, виразів, синтаксису і композиції для більшості газетних статей залежить від теми і змісту, від кола читачів і, звичайно ж, від індивідуальності самого автора. Але є спільні риси, притаманні більшості сучасних журналістів. Серед них – широке використання фразеологізмів, просторічної, грубо-просторічної і жаргонної лексики, вживання слів з негативним відтінком, використання елементів риторики, а також використання неологізмів, варваризмів і надмірне вживання запозичених слів.

Сучасні засоби масової інформації відображають актуальні, характерні для конкретного часу явища, тобто запам'ятовують певні символи епохи. Вербальним засобом фіксації цих символів нерідко стають словотворчі неологізми, як загальнономовного характеру, так і індивідуально-авторські.

В якості смислової домінанти текстів, наприклад, використовуються новоутворення, що акцентують популярні, відомі реалії рубежу ХХ-ХХІ ст.: *авіапригода, інтернет-злочинність, кіберхулігани, кінотусовка, мегапроект, мінімалка, твердовалютний, шоу-тусовка* та інші. Ця лексика також використовується в газетах, журналах, періодичних випусках літератури тощо [4]. Таким чином, у пресі нові слова виконують ту ж функцію, що і в інтернет-виданнях, і, звичайно, у мові в цілому. Вони позначають нові явища і іноді служать для додання образності журналістському тексту. Залежно від того, чи є назва новонародженого поняття новим, невідомим виразом чи для його найменування використано вже наявну, але зв'язану з певним поняттям мовну оболонку, неологізми поділяються на *лексичні й семантичні* [1].

Стилістично новими словами користуються письменники, публіцисти. Ці слова здебільшого є індивідуальними та не входять до активного словникового складу, тому ці слова ми також можемо відносити до неологізмів. Також доречно розглянути термінологічні (суспільно-політичні, науково-теоретичні, технічні тощо) неологізми – це нові слова, які точно виражають необхідні поняття з різних галузей науки, що поширюються і входять до активного мовного складу. Семантичні неологізми П. І. Горецький називає змістовими, смисловими. [2]

Семантичні неологізми виникають унаслідок переосмислення застарілого слова в процесі розвитку суспільства. Переосмислення може бути частковим і повним [4]. У випадку часткового переосмислення слова в ньому поряд з відомим значенням починає функціонувати нове. Виникнення в словах нових значень і функціонування їх поряд зі старими дуже тісно пов'язане з активними у наш час, спільними для багатьох мов процесами термінологізації загальноживаних слів і детермінологізації слів спеціальних. При повному переосмисленні слова його застаріле значення цілком поступається місцем новому. Процеси неологізації лексики стають виразнішими на тлі лексики, яка втрачає в ньому свою активність або взагалі відходить на його периферію.

Отже, неологізми в ЗМІ виконують різні функції, і ось кілька прикладів, що ілюструють ці функції: 1. Культурна релевантність і відображення тенденцій: «*FOMO*» (*Fear of Missing Out*) – цей термін охоплює тривогу втратити щось і відображає сучасну соціальну тенденцію бажання бути постійно на зв'язку та бути поінформованим. 2. Маркетинг і брендинг: «*Uberization*» – походить від компанії Uber, використовується для опису трансформації галузей шляхом прийняття моделі обслуговування на вимогу Uber, демонструючи, як бренд може впливати на цілий сегмент ринку. 3. Технологічний прогрес: «*Internet of Things*» (*IoT*) – цей термін означає взаємозв'язок різних пристроїв через Інтернет. 4. Суспільні зміни та моделі поведінки: «*Cancel Culture*» – цей термін означає масову відмову від підтримки або скасування фізичних чи юридичних осіб, що відображає відповідальність цифрової епохи за суперечливі дії чи заяви. 5. Залучення та зв'язок з аудиторією: «*Tweeps*» (*Twitter + peeps*) – цей неологізм стосується чийось підписників у Twitter, це спосіб залучити користувачів і створити відчуття спільності серед користувачів Twitter.

Ці приклади демонструють, як неологізми в мас-медіа відіграють ключову роль у відображенні, визначенні та формуванні сучасного ландшафту, враховуючи культурні, технологічні та суспільні зміни, що розвиваються, одночасно залучаючи та спілкуючись із аудиторією.

Література

1. Волох О.Т., Чемирисов М.Г. Сучасна українська літературна мова. К. : Вища шк., 1976. 453 с.
2. Ганич Д. І. Словник лінгвістичних термінів. К. : Вища шк., 2005. 360 с.
3. Черторизька Т. К. Нові значення старих слів. Рідне слово. № 9. 1994. С. 20–26.
4. Herberg, Dieter /Kinne, Michael /Steffens, Doris (2004): Neuer Wortschatz. Neologismen der 90er Jahre im Deutschen. Berlin/New York: de Gruyter

Панель 1.

Мова, дискурс, комунікація

Неллі Гайдук,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри прикладної філології,
Маріупольський державний університет у Києві, Україна

МЕДІЙНИЙ ТЕКСТ ЯК ОСНОВНИЙ КАНАЛ МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ

With the active development of mass media, the issue of manipulative influence exerted by the latter on the minds of the final recipients of information becomes more and more relevant. Mechanisms of manipulative influence require careful study both in synchrony and diachrony. The most important thing is to determine the direct methods by which manipulation is carried out. Such a phenomenon as media consciousness (that is, consciousness based on false values, manipulative interpretations, double morality) is artificially produced.

Key words: manipulation, media, media consciousness, social adaptation.

Ключові слова: маніпуляція, медіа, медіа свідомість, соціальна адаптація.

Протягом усього життя людина зазнає інформаційного впливу із боку інших людей та зовнішніх джерел інформації. Достеменно відомо, що сучасні засоби масової інформації активно впливають на свідомість та підсвідомість людини, маніпулюючи нею.

Маніпуляція трактується як вид психологічного впливу, майстерне виконання котрого веде до прихованої активізації у іншої людини намірів, які не співпадають з її актуально існуючими бажаннями [2]. За визначенням М. Варій, виділяють три рівні маніпулювання:

1. Посилення існуючих у свідомості людей потрібних маніпулятору ідей, установок, мотивів, цінностей, норм;

2. Часткові, малі зміни поглядів на ті чи інші події, процеси, факти, що також впливає на емоційне і практичне ставлення електорату до конкретного явища;

3. Докорінна, кардинальна зміна життєвих установок шляхом поширення серед виборців сенсаційних, драматичних, надзвичайно важливих для них повідомлень [1].

Те, як саме зміст інформаційного повідомлення буде сприйнятий кінцевим споживачем, залежить від декількох факторів: на це впливають правильно дібрані акценти у повідомленні, обрані канали комунікації, які використовуються для поширення повідомлення. Засоби масової інформації не просто мають справу з інформацією, вони контролюють її, контролюють кут зору, під яким вона подається кінцевому споживачеві. Саме це дає змогу ЗМІ маніпулювати масовою свідомістю, створюючи модель вигідної суб'єкту впливу дійсності задля формування потрібної точки зору адресата на певні важливі для сьогодення проблеми.

Ю. Поліщук, С. Гнатюк, Н. Сейлова виділяють наступні методи, які використовує мас медіа задля маніпулювання свідомістю людей: «*спіраль мовчання*» – створити такі умови, щоб індивід залишав свої погляди невисловленими, якщо вони не підтримуються більшістю [4]; «*отруйний сендвіч*» – психологічно вплинути на індивіда за рахунок продуманої структуризації тексту та домогтися, щоб людина не помітила «непотрібної» правди [4]; «*буденна / повсякденна розповідь*» – адаптувати людину до інформації, яка містить явно негативне, зухвале заперечення змісту [4]; «*міфи*» – домогтися сприймання людьми інформації на віру, без раціонального, критичного їх осмислення [4]; «*посилання на анонімний авторитет*» – цей прийом введення в оману відноситься до так званої «сірої пропаганди» [4]; «*емоційний резонанс*» – створення у масової аудиторії певного вигідного настрою з одночасною передачею їй пропагандистської інформації; зняття психологічного захисту, який на розумовому рівні вибудовує людина, свідомо намагаючись захиститися від пропагандистського

або рекламного «промивання мозку» [3]; «ефект присутності» – імітувати реальність так, щоб людина повірила, що репортер дійсно був на місці події, про яке йдеться мова; «створення інформаційної реальності» – домогтися дезорієнтації людини в інформаційному просторі [4]; «голодування» – вплив на електорат і психологічний тиск на владу [4]; «тримай згодія» – максимально уподібнитися до своїх опонентів, змішатися з ними і тим самим «вибити зброю» з рук своїх критиків [4]; «забовтування» – знизити актуальність якого-небудь явища чи викликати до нього негативну реакцію [4]; «інформаційна блокада» – блокування інформації, яка є небезпечною в певному розумінні або може нанести шкоду різного характеру [4]; «коментарі» – створення такого контексту, у якому думки людини йдуть у потрібному напрямку [4]; «ефект ареолу» – домогтися, щоб людина мислила помилковими аналогіями [4]; «ефект первинності» – нав'язати свою думку широкій аудиторії першим [4]; «класифікатори» – переконати особу, а як наслідок суспільство у правдивості інформації, дезорієнтувати та нав'язати свої погляди [4].

Загалом, існує багато методів, за допомогою яких можна маніпулювати людською свідомістю за допомогою ЗМІ. Вони постійно оновлюються, вдосконалюються, розширюються, уточнюються. Адже ЗМІ є простим та дієвим методом маніпулювання громадською свідомістю та засобом формування громадської суспільної думки.

Література

1. Варій М. Й. Специфічні форми і методи впливу на електорат // Політико-психологічні передвиборчі та виборчі технології: навч. пос. К.: Ельга, Ніка-Центр. 2003. 400 с.
2. Костю С. Маніпуляція як соціально-психологічна адаптація особистості. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://visnyk.nuou.org.ua/article/view/227613/228886> (Дата звернення 01.11.2023)
3. Лавлінський Р. Механізми формування соціальних

стереотипів у суспільстві засобами масмедіа. Наукові записки [НУ «Острозька академія»]. Сер. : Філософія. 2010. Вип. 7. С. 164 - 176.

4. Поліщук Ю., Гнатюк С, Сейлова Н. Мас медіа як канал маніпулятивного впливу на суспільство.

5. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/Infosecurity/article/view/9709> (Дата звернення 01.11.2023)

Дар'я Волошина,
студентка ОС Магістр,
ОП «Прикладні філологічні студії»,
Маріупольський державний університет у Києві, Україна

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОГНІТИВНИХ ТА ДИКУРСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ВПЛИВУ У МЕДІЙНИХ ТЕКСТАХ

The article deals with media discourse as a specific type of communicative discourse implemented in the mass media. The components of media discourse comprise not only statements as such, speakers who, most often, must have an official status, the mass audience to which information is conveyed, the communication channel, but also a large number of extralinguistic components, without which media discourse simply will not be such as it is, because the media space is now so intricately intertwined with the life of each person individually and society as a whole that one can no longer imagine one's life without daily and on-going replenishment of media information.

Key words: *discourse, discourse studies, communicative discourse, media, mediatized society, digitalisation.*

Ключові слова: *дискурс, дискурсологія, комунікативний дискурс, медіа, медіатизоване суспільство, цифровізація.*

Медійний дискурс являє собою когнітивно-прагматичне середовище, що транслює своїй аудиторії певні смисли та метафоричні факти людського буття за допомогою як вербальних, так і екстралінгвістичних контекстуальних факторів, і тим самим

створює певний вплив на свою аудиторію. Використання тих чи інших мовних стратегій задля впливу на різноманітні когнітивні сфери адресата дозволяють виділити медійні повідомлення, що базуються на: стратегіях інформативного впливу; стратегіях аргументативного впливу; стратегіях сугестивного впливу; стратегіях маніпулятивного впливу [1]. Дана класифікація була запропонована сучасною українською дослідницею Оленою Оленюк, що вивчала когнітивні та дискурсні характеристики впливу на адресата у мові ЗМІ.

Зауважимо, що медійні повідомлення, у яких застосовано стратегії *інформаційного* впливу, містять фактологічну інформацію про продукт, послугу, особу, на яку потрібно звернути увагу адресата, подію, тощо; прагматична мета в таких повідомленнях реалізується, перш за все, шляхом інформування, «що розуміємо як передачу структурованої та сформованої інформативної одиниці в процесі комунікативної інтеракції (безпосередньої міжособистісної взаємодії)» [1, с. 80].

Медійні повідомлення, у яких застосовано стратегії *аргументативного* впливу містять інформацію, що раціонально оцінює контекст та логічно обґрунтовує причини, з яких адресат повинен звернути увагу на продукт, послугу, особу, подію, тощо; адресатові потрібно задіяти критичне мислення та попередній життєвий досвід задля того, щоб оцінити запропоновані аргументи та дійти висновків. У контексті будуть наведені певні *аргументи*, які за змістом можна розподілити на *логічні*, що формують переваги, спираючись на раціональні факти доведення, та *психологічні*, що спираються на вплив у емоційно-асоціативній сфері адресата. Логічна аргументація буде апелювати раціональною сферою мислення адресата і тому її можна назвати *раціональною аргументацією*, а психологічна оперуватиме поняттями емотивної сфери, риторичної та загалом її можна назвати *прагматичною аргументацією*. О. Оленюк: «якщо раціональна аргументація загалом дотична з поняттям «доведення», то психологічна аргументація співвідносна з поняттям «переконання» ... у

переконанні, на відміну від доведення, використовується психологічний тиск, фактично нав'язується думка адресанта, котру адресат сприймає як особисту, саме тому аргументи переконання переважно апелюють не до раціональної, а до емоційної сфери свідомості адресата» [1, с. 80].

Повідомлення сугестивного впливу збудовані у вигляді навіювання, без конкретного спонування адресата до певних дій. Можна навіть сказати, що такі тексти збудовані гіпнотично, у них будуть присутні повтори, та засоби нейролінгвістичного програмування. Тобто у людини буде відсутнє раціональне сприйняття, механізми сугестії спрямовані на психічну сферу сприйняття людини, на зменшення критичного відношення. Як зазначає О. Оленюк, «характерною рисою сугестії, що вирізняє її серед інших різновидів комунікативного впливу, є відсутність контролю свідомості під час оброблення навіюваного контексту; адресат, сприймає інформацію, що надходить до його мозку без повного розуміння, осмислення, аналізу або співвіднесення з власним досвідом, сам зміст механізму сугестії має нав'язливий характер» [1, с. 80-81].

Повідомлення маніпулятивного впливу можна розцінювати як ще більш дієві, ніж сугестивні стратегії, де інформація має характер вже не навіювання, а конкретного нав'язування, маніпулює як свідомістю так і підсвідомістю адресата. Дослідниця маніпулятивних стратегій О. Руда пише наступне: «процес маніпуляції розглядають як програмування психологічного стану різних прошарків соціуму з метою забезпечення такої поведінки, яка потрібна тим, хто володіє засобами маніпулювання; це мистецтво керувати аудиторією за допомогою цілеспрямованого впливу на свідомість та інстинкти, майстерне нав'язування особистості намірів, що не збігаються з її власними [2, с. 48].

Отже, будь-яка із названих стратегій орієнтована на спонування, а, отже, у рамках названих вище стратегій, можемо виділити підтип – спонукальну стратегію. Вона може ґрунтуватися на поєднанні кількох, або навіть усіх разом стратегій, або ж до якої

з них більше тяжіє повідомлення, отож, безперечно, медійний текст являє собою складну структуру націлену формування у адресата позитивного ставлення до описуваного явища, події, особи, продукту, послуги.

Література

1. Оленюк О. В. Рекламна комунікація крізь призму комунікативних стратегій : теоретичні засади. Наук. вісн. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки. Сер. Філол. науки. 2011. № 4 С. 78–83.
2. Руда О. Г. Мовне питання як об'єкт маніпулятивних стратегій у сучасному українському політичному дискурсі : моногр. Київ, 2012. 232 с.

Анна Харачура,

студентка ОС Магістр,

ОП «Прикладні філологічні студії»,

Маріупольський державний університет у Києві, Україна

КАТЕГОРІЙНИЙ АПАРАТ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

The article analyzes the definition of the categorical apparatus of political discourse. There is no consensus among scientists on this issue. Mass media produce a specific type of discourse implemented in the media space – media discourse. It is in the media discourse that significant political events are described as well as social, philosophical, cultural, and public trends are reflected. Media discourse holds a special place among other communicative types of discourse.

Keywords: *discourse, discourse studies, communicative discourse, categories, category apparatus, media.*

Ключові слова: *дискурс, дискурсивні студії, комунікативний дискурс, категорії, категорійний апарат, медіа.*

Опис дискурсу не буде повним без визначення його категорійного апарату; вивчення цього торкалися у своїх дослідженнях такі вітчизняні науковці, як А. Загнітко, Т. Ковалевська, Н. Кондратенко, О. Селіванова, К. Серажим, та ін., проте серед вчених

немає згоди щодо цього питання.

К. Серажим на основі визначення ядра тексто-дискурсивного категорійного апарату політичного дискурсу, а саме таких ознак, як формальна когезія, когерентність, інтенціональність, інтерпретованість, інформативність, ситуативність та вже знайома нам інтертекстуальність [3], виділяє наступні групи категорій політичного дискурсу:

1. *Конститутивні*. Такі категорії дозволяють розрізнити повноцінний текст від тексту неповноцінного. До таких ознак можемо віднести, наприклад, цілісність оформлення тексту, гармонізованість стилістичних та структурних елементів, повноту та цілісність основної думки, що чітко простежується та охоплюється текстовими елементами.

2. *Жанрово-стилістичні*. Такі ознаки характеризують відповідність тексту функційно-стильовим різновидам мовлення, тобто відповідність певному функційному стилю чи підстилю, жанровій належності або наявності у тексті клішованих елементів, які будуть детермінувати його структуру.

3. *Змістові категорії*. Такі категорії будуть відкривати змістовну складову тексту, його основний задум, інтертекстуальну орієнтацію, модальність, інтерпретацію, інформаційну наповненість, авторський початок.

4. *Формально-структурні*. Ці категорії відповідають за спосіб формальної організації тексту, тобто це будуть засоби формальної когезії, композиційні елементи, правильне та логічне розчленування тексту на певні структурні елементи, задумані автором и відповідні жанрово-стильовій належності тексту.

До того ж, К. Серажим наголошує, що ці категорії належать до «блоку лінгвістичних категорій дискурсу» [3], протиставляючи їм «категорії функційно-семантичного блоку» [3], а саме: «персональність, темпоральність, модальність, інтенціональність, зв'язність» [3].

Не можна не висвітлити погляди А. Загнітка на категорійний апарат дискурсу, його погляд на вивчення дискурсу та категорії

дискурсології, вважаємо найбільш систематизованим та узагальненим у плані лінгвістичного підходу до дискурсу. А. Загнітко називав такі дискурсивні категорії: цілісність; зв'язність; текстова нерозривність; змістова повнота та наповненість; інтеграційна завершеність; цілісність оформлення; інформативність; антропоцентричність; інтерактивність; інтерсеміотичність [1, с. 22].

Найважливішими із названих вище категорій А. Загнітко вважав перші дві, тобто цілісність та зв'язність, адже не буде тексту, якщо речення у ньому не будуть зв'язані, так само, якщо не будуть зв'язані слова у реченні. Таким чином будується спочатку мікроконтекст, а потім контекст. Засобами формальної когезії А. Загнітко вважав граматичний та лексико-семантичний повтор. Щодо цілісності, слідуючи за думкою І. Гальперіна, то А. Загнітко вважав, що це «відносна латентність висловлення, що утворюється за допомогою інтеграції всіх його структурно-змістових та смислових рівнів і розуміється реципієнтом як повноцінність» [1, с. 22].

Дослідження дискурсу та дискурсивних категорій ґрунтовно представлені у дослідженнях політичного дискурсу Н. Кондратенко, при цьому її роздуми із цього приводу значно відрізняються від названих вище міркувань К. Серажим та А. Загнітка. Вона три категорійні групи: основні: інформативність; комунікативність; внутрішньотекстові: формальна когезія або зв'язність; цілісність; членованість; зовнішньотекстові, такі, що «виходять поза межі текстової тканини й мають можливість трактувати текст як частину вербального спілкування; ця група категорій вміщує інтерсуб'єктність та інтертекстуальність [2, с. 6].

Як бачимо, зв'язність та цілісність, на відміну від А. Загнітка, дослідниця не відносить до основних дискурсивних категорій. Щодо внутрішньотекстових категорій, то Н. Кондратенко зазначає: «вони спрямовані на внутрішню частину друкованого висловлення, на утворення текстової тканини, на підпорядкування текстових одиниць» [2, с. 6].

Отже, феномен політичного дискурсу реалізується у стратегіях учасників комунікативного акту, що простежується у межах

політичного дискурсу, йому притаманна низка ознак, серед яких головними можна назвати цілісність, аргументованість, структурованість, абстрактність, комунікативність, раціональність темпоральність, просторовість, тощо. У XXI столітті активного розвитку набула така лінгвістична галузь, як політична лінгвістика, яка вивчає сферу суто політичної комунікації і засоби боротьби за політичну владу та процеси комунікативного впливу політичних промов на громадську свідомість.

Література

1. Загнітко А.П. «Основи дискурсології». Науково-навчальне видання. К., 2008. 194 с.
2. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс. Текстуалізація реальності. Монографія. Одеса: Чорномор'я, 2007. 156 с.
3. Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність: [на матеріалах суч. газетн. публіцистики]: монографія. К., 2012. 392 с.

Яна Сичугова,

асистент кафедри прикладної філології
Маріупольський державний університет у Києві, Україна

ПЕРЕКЛАД ЦИТАТ У ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ ТА ПУБЛІЦИСТИЦІ

TRANSLATION OF QUOTES IN FICTION AND PUBLICITY. This article explores the difficulties of translating quotes and their methods of transformation. The main stylistic functions of quotes are described.

Keywords: quote, fiction, journalism, newspaper headlines, translation, transformations of quotes.

Ключові слова: цитата, художня література, публіцистика, заголовки газет, переклад, трансформації цитат.

Вивчення цитати ведеться давно, при цьому цитата піддається дослідженню на різному мовному матеріалі та різних розділах філології. Аналіз наукової літератури дає змогу побачити, що

проблема цитації достатньо добре вивчена у літературознавчому аспекті. Факт використання в мовознавчих працях терміну «лінгвістична цитата» звертає увагу на ставлення до цитати саме як до мовного явища.

Всім зрозуміле слово цитата стало розширювати своє значення, і тепер воно застосовується для номінації будь-якої переклички, що зв'язує пам'ятки культури. Розширення значення поняття відбувається на різних рівнях, на що часом не одразу можна звернути увагу. Це пояснюється не тільки розвитком теоретичної думки, але в першу чергу еволюцією самої мови художнього твору, пов'язаної з ускладненням картини світу та зміною способів втілення свідомості художника.

Будь-який текст, незалежно від тематики, направленості, спеціалізації та інших аспектів, пишеться людьми і для людей. Це повною мірою стосується і перекладених текстів. Тому при перекладі завжди варто максимально забезпечувати, щоб і в перекладеному тексті чітко були передані очікування й претензії, інтереси ті цілі, що містяться у вихідному тексті.

Будь-яке нове явище з часом йде у минуле і стає частиною традиції. Художній текст як частина традиції набуває знакової функції для наступного розгортання літературного процесу. Більш яскраво знакова функція тексту-традиції виявляється в його цитуванні. Особливо поширені літературні твори можуть цитуватися масово. Проте цитування загалом має індивідуальний характер.

У тексті газети цитація є спеціальним поліфункціональним мовним та композиційним засобом вираження домінуючої текстової функції (інформування та впливу).

У сучасних публіцистичних текстах і романах цитати частіше зустрічаються у трансформованому вигляді: трансформація робить стандартну мовленнєву формулу експресивною, сприяє створенню ефекта новизни. Ми виділили наступні способи трансформації цитат: 1) заміщення; 2) усічення; 3) додавання (розширення складу); 4) контамінація. Нерідко ці способи поєднуються.

Заголовки, створені на основі цитат, виконують, разом з загальними функціями інформування і привернення уваги, такі приватні функції, як емоційно-оцінювальну, образну та асоціативну.

Одним із способів маркування цитати є лапки. У такому випадку цитата легко розпізнається, а її значення розширюється та виходить тільки за межі певного стилю. У художніх текстах оповідач та персонаж можуть користуватися цитатою як елементом словника. У такому випадку неатрибутована цитата використовується як первинний засіб комунікації.

При перекладі цитат ми стикаємось з певними труднощами, оскільки переклад цитат являє собою складний та трудомісткий процес, що потребує від перекладача великого словникового запасу й неординарного мислення. Однією із багатьох труднощів може бути особливість вихідного тексту. Від перекладача вимагається передати максимально точно все те, що хотів передати автор цитати. Взагалі для перекладача не має принципового значення, до якої категорії належить та чи інша фраза. Для нього всі вони – «елементи мовної системи». Він повинен уміти виявити їх у тексті та подолати труднощі, що виникли під час їх перекладу. Потрібно мати на увазі, що свідоме чи не дуже використання цитат зустрічається як у публіцистиці, так і у художній літературі не рідше, ніж використання фіксованих словниками фразеологізмів, прислів'їв і приказок.

Література

1. Захід і Схід: Переклади / К.: Дніпро, 1990.

2. Наливайко Д. С. Антологія зарубіжної поезії другої половини XIX – XX сторіччя / Д. С. Наливайко. – К.: Навчальна книга, 2003. – 320 с.

3. Розова І. В. Стилiстичнi особливостi функцiонування авторських цитаций них висловлень (на матерiалi англiомовних сатиричних творiв XX сторiччя) / І. В. Розова // Вiсник ЛНУ iменi Тараса Шевченка. – № 13 (200), Ч. II. – 2010. – С. 173-180.

Діана Дацко
магістрантка 2-року навчання
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

Науковий керівник
Любов Сливка
Кандидат філологічних наук, доцент

МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ПРИВЕРНЕННЯ УВАГИ В РЕКЛАМІ

Реклама як елемент культури призводить до масового поширення свідомості та поведінки, симуляцій, що заміщають реальність загалом, у тому числі й у сфері продажів.

За підсумками проведеного дослідження ще раз позначимо основні висновки та найбільш суттєві положення: експресія, оціночність, імпліцитність, діалогічність, специфіка композиції. Вивчивши зазначені особливості, слід зробити висновок, що саме прагматична спрямованість текстів є тим фактором, який зумовлює специфіку РТ і виявляється вирішальним для формування інших відмінних рис реклами [1,3,5].

Рекламний текст, як будь-який інший текст, є функціонально-семантико-структурною єдністю і має певні правила побудови. Структурна організація тексту знаходиться у прямій залежності від функцій тексту або, іншими словами, від його комунікативно-прагматичної установки. Як показує дослідження практичного матеріалу, маніпулятивна реклама спочатку орієнтована на реалізацію маскувальної функції. Маніпулятивні рекламні тексти, як правило, побудовані на ілюзії «невинності», що дозволяє комунікатору послабити пильність людини і непомітно коригувати її світогляд [2].

При цьому комунікативна функція реклами можлива на рівні:

- функцій комунікації: традиційно визнані основними функціями

інформування та впливу витісняються фатичною, експресивною, розважальною; маскується «рекламність», що передбачає пряму пропозицію купити щось;

- учасників комунікації: одночасно відбувається і підміна автора (мімікрія («маски») під представника типового покупця, авторитетного експерта, «зірку» та ін.), та мімікрія адресата (орієнтуючи РТ на «свою аудиторію», автори повідомлень експлікують своє «ідеальне» уявлення про цю аудиторію, пропонуючи потенційним покупцям їхній власний образ, цілеспрямовано «покращений» творцями рекламного повідомлення);

- форми рекламного повідомлення: часто зустрічається «маскування» тексту реклами під наукові статті, комікси, кулінарні рецепти та ін.

Таким чином, маніпулятивний вплив у сучасному рекламному тексті, з одного боку, включає набір найбільш дієвих засобів створення іміджу предмета реклами, а з іншого, – оптимізуючу координацію дії різних засобів. Тут можливе використання безлічі прийомів, але всі вони мають одну з двох цілей – кінцеву (купівля товару/послуги) або попередню (подолання опору впливу) [3,5].

Реалізації кінцевої мети - зміни ставлення до товару/послуги та стимулювання продажів - служить створення сильного рекламного образу. Цілі подолання опору впливу - використання можливостей комунікативної мімікрії.

Звернемо увагу, що реклама – сфера людської діяльності, що швидко трансформується. Головними факторами розвитку рекламної діяльності є потреби виробництва, торгівлі і фінансів, форма державного правління, мети різних релігійних конфесій, політиків і простих громадян. Крім всього іншого, реклама - це частина загальнолюдської культури, що розвивається по своїх внутрішніх законах. Це не просто спосіб комерції, а елемент соціокультурного суспільства, особливий вид соціальної комунікації.

Реклама починає усе більше впливати на суспільні процеси. В умовах демократії зростає роль реклами як способу боротьби за голос виборців.

Реклама стимулює працю, підвищує мотивацію, сприяє формуванню середнього класу. Вона активно бере участь у формуванні соціально-психологічних установ людини в оцінці нею навколишнього середовища і самооцінки, створює морально-психологічний клімат.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Тринчук В. (2012). Product placement в маркетингових комунікаціях страхових компаній. Актуальні проблеми міжнародних відносин, Вип. 105 (частина II), С. 148–160.
2. Хамініч С. Ю. Третьяк К. В. (2015). Інтернет-реклама як основний чинник просування товару в сучасних умовах. Глобальні та національні проблеми економіки, № 7, С. 504–507.
3. Шальман Т. М. (2015). Тенденции развития рекламной деятельности в Украине. Міжнародний науковий журнал. Серія: Соціальні комунікації, № 3, С. 66–72.
4. Шиндировський І. М. (2018). Використання глобальної мережі Інтернет у бізнесі. Підприємництво і торгівля: збірник наук. праць. Львів: Видавництво ЛТЕУ, Вип. 22, С. 132–135.
5. Яковенко Т. І. (2016) Особливості розвитку маркетингової діяльності підприємств рекламної галузі. Науковий диспут: питання економіки та фінансів: зб. тез наук. робіт V Міжнар. наук.-практ. конференції (м. Київ, 26 лют. 2016 р.). Київ–Будапешт–Відень: Фінансово-економічна наукова рада, С. 39–41.

Інна Шумакова,
студентка ОС Магістр,
ОП «Філологія. Українська мова та література»,
Маріупольський державний університет у Києві, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ ЗМІСТОВО-ФАКТУАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ДІАЛЕКТНОМУ ТЕКСТІ

FEATURES OF THE DISPLAY OF CONTENT-FACTUAL
INFORMATION IN THE UKRAINIAN DIALECT TEXT. The article highlights

the multidimensional potential of the Ukrainian dialect text. Attention is focused on the analysis of substantive and factual information recorded in vernacular speech. It has been proven that the dialect text can be an illustration for local lore explorations.

Keywords: dialect text, substantive and factual information, sociolinguistic aspect.

Ключові слова: діалектний текст, змістово-фактуальна інформація, соціолінгвістичний аспект.

Українські діалектні тексти є предметом активного різнобічного студіювання науковців. Особливої актуальності набуває соціолінгвістичний аспект вивчення діалектного тексту (ДТ), розгляд фіксації в ньому історичного, етнографічного, соціального чинників впливу на мовця [1–3; 5; 7]. Лінгвістичний аналіз тексту, зокрема й говіркового, передбачає комплексну характеристику його структурних та змістових категорій [4]. Традиційно в мовленні говірконосія представлені різні види категорій інформативності, а саме: змістово-фактуальна, змістово-концептуальна та підтекстова [7, с. 71].

Метою розвідки є аналіз змістово-фактуальної інформації, яка зафіксована у фрагменті діалектного тексту, записаного в селі Грозине Коростенського району Житомирської області.

Джерелом студії став здійснений у 2023 році запис мовлення Гроїляк Надії Миколаївни, 1948 року народження, корінної жительки зазначеного вище населеного пункту (освіта – середня спеціальна).

Розглянемо змістово-фактуальну інформацію, відображену у фрагменті ДТ: була Синга|йїўска ш|кола // не памй|тайу / у йа|кому |роц'і / заго|р'ілас'а |церква / і з |церкві поле|тілоа / |шифер ч'і жа|л'ізо / було нак|рите ш|кола / і через |р'ічку / і ш|кола зго|риіла // ў чет|вертом к|лас'і йа наў|ч'алас'а ў Синга|йіўс'ком к|луб'і // |кончила чо|тири к|ласи ў Синга|йіўс'ком к|луб'і / |пот'ім / п'іш|ла ў |Нем'іроўку / ў |село |Нем'іроўка // в'ід мо|йейі |хати до ш|коли було с'ім к'і|лометр'іў // чо|тири |рок'і йа в'ідхо|дила ту|ди ў ш|колу // за|к'інчила |віс'ім к|ла-ас'іў // ў се|л'і Г|роз'іно пост|роїіли |нову ш|колу // деў|йатий к|лас / йа п'іш|ла ў ш|колу .

Як бачимо, змістово-фактуальна категорія ДТ вербалізована в повідомленні про систему освіти в селі Грозине та сусідніх населених пунктах у 50–60-х роках ХХ століття (відсутність школи в Грозиному; пожежа в селі Сингаї, під час якої згоріла місцева школа; використання приміщення Сингаївського клубу як школи; наявність у селі Сингаї тільки початкової школи; початкова освіта в той період була чотирирічною; восьмирічна школа була в селі Немирівка; будівництво та відкриття Грозинської школи 1964 року).

Змістово-фактуальна інформація, яка засвідчена в діалектному тексті, має високий ступінь достовірності, що підтверджують матеріали краєзнавчого дослідження [6].

Отже, говірковий текст як джерело вираження категорії інформативності може бути ілюстрацією до краєзнавчих розвідок, свідченням історичних та соціальних обставин у лінгвістичній маніфестації мовця.

Література

1. Глуховцева К. Д. Ментальність діалектоносія і питання особливостей діалектного дискурсу. Діалекти в синхронії та діяхронії: текст як джерело лінгвістичних студій / відп. ред. П. Ю. Гриценко. Київ, 2015. С. 75–82. URL: <https://iul-nasu.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/dialekty-v-synhroniji-ta-diahroniji-tekst-jak-dgerelo-lingvistychnyh-studij.pdf> (дата звернення: 11.11.2023).

2. Гороф'янюк І. В. Життєвий шлях подільського селянина в мовному втіленні (на матеріалі автобіографічних текстів). Діалекти в синхронії та діяхронії: текст як джерело лінгвістичних студій / відп. ред. П. Ю. Гриценко. Київ, 2015. С. 83–91. URL: <https://iul-nasu.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/dialekty-v-synhroniji-ta-diahroniji-tekst-jak-dgerelo-lingvistychnyh-studij.pdf> (дата звернення: 11.11.2023).

3. Дворянкін В., Коломієць С. До питання про ментально-ціннісну структуру в мовній картині світу сучасного діалектоносія. Південний архів (філологічні науки) : зб. наук. пр. Херсон, 2019. Вип. 77. С. 13–16.

URL: https://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/2681/1/do_pytannia_pro_strukturu.pdf (дата звернення 10.11.2023).

4. Єщенко Т. А. Категорія «інформативність» («змістовність»), її мовне вираження в тексті. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. Філологічні студії. 2011. Вип. 6. С. 172–180. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2011_6_27 (дата звернення: 11.11.2023).

5. Коваленко Н. Д. Формування діалектної текстотеки: проблема інформаційної достатності. Діалекти в синхронії та діахронії: текст як джерело лінгвістичних студій / відп. ред. П. Ю. Гриценко. Київ, 2015. С. 186–195. URL: <https://iul-nasu.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/dialekty-v-synhroniji-ta-diahroniji-tekst-jak-dgerelo-lingvistychnyh-studij.pdf> (дата звернення: 28.10.2023).

6. Лукашенко В. В. Грозіно. Історія, спогади, етнографія. Коростень : Друк, 2014. 233 с.

7. Романина І. Р. Структурно-семантичні особливості діалектних текстів про чуда в наддністрянському говорі : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Львів, 2015. 326 с.

Поклад Таїсія Миколаївна
старший викладач кафедри романо-германської філології,
Маріупольський державний університет у Києві, Україна

ЕТНОСТЕРЕОТИПИ ТА ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА МІЖКУЛЬТУРНУ КОМУНІКАЦІЮ

ETHNIC STEREOTYPES AND THEIR INFLUENCE ON INTERCULTURAL COMMUNICATION. The presented article analyses the concept of ethnic stereotype in the context of its impact on intercultural communication. There are singled out the negative and positive factors of the appearance of ethnic stereotypes in the intercultural space. The connection between well-known and widespread ideas about ethnic identity and the real situation in the corresponding society is illustrated on the example of the Italian nation.

Keywords: ethnic stereotype, intercultural communication, dialogue of cultures, Italian nation.

Ключові слова: етностереотип, міжкультурна комунікація, діалог культур, італійська нація.

Діалог культур є специфічним соціокультурним процесом активної взаємодії, становлення і розвитку різнорідних культурних форм і ціннісних орієнтирів між представниками різних етнічних груп. Під час міжкультурного обміну інформацією (на різних рівнях) між учасниками взаємодії можуть нерідко виникнути певні етнічні стереотипи, які сприяють спрощенню розуміння національної специфіки конкретного народу, або навпаки викликають серйозні непорозуміння на міждержавному рівні. Із метою грамотної організації міжкультурної комунікації та уникнення можливих труднощів під час когнітивного взаємозбагачення видається доцільним та актуальним виявити особливості поняття «етностереотип» на прикладі італійської нації у контексті його впливу на культурний діалог.

Такий міждисциплінарний об'єкт дослідження, як стереотип перебуває у центрі наукової зацікавленості вітчизняних та іноземних науковців з моменту введення цього терміну у соціокультурний простір американським журналістом У. Ліппманом у 20-тих роках ХХ ст. Згідно із визначенням С. Любимової, Н. Томасевич та О. Мардаренко, «стереотип є формою як індивідуального сприйняття, так і суспільного; крім того, стереотип – це знаряддя опрацювання отриманої інформації та водночас форма її зберігання» [1, с. 31]. Фактично, етностереотип акумулює у собі суспільне знання щодо навичок, форм поведінки і звичаїв конкретної нації, а також є обов'язковим елементом сприйняття повсякденності індивідом, що утворюється на тлі суджень та очікувань. Значний вплив на розвиток стереотипного осмислення діяльності етнічної групи представниками іншої нації справляють багаторічний досвід спостереження за відмінними ознаками цієї етнічної групи (колір шкіри, характер, поведінка), а також міждержавні відносини та наявність / відсутність міжнаціональних конфліктів. Безумовно, наслідком погіршення дипломатичних відносин між державами (зокрема, під час військових зіткнень), є модернізація етнічних

стереотипів, виникнення національної упередженості та розповсюдження ксенофобії.

Етностереотип є неоднозначним соціокультурним явищем із позиції його зв'язку із процесом ціннісного взаємообміну між народами. За рахунок відмінного розшифрування характерних для кожного етносу «інтерпретаційних кодів» представники різних культур можуть не правильно зрозуміти один одного, що є потенційною загрозою конфлікту [2]. Втім, у деяких випадках, етностереотип, як джерело дещо спрощеної але корисної інформації про певну націю, є оптимальним каталізатором обрання найбільш коректної моделі поведінки між представниками різних держав, культур та етносів.

Варто зазначити, що впродовж тривалого періоду свого існування та внаслідок багатьох історичних подій італійська нація, безперечно, потрапила до фокусу етнічної стереотипізації з боку іноземців. Деякі прояви сприйняття італійських соціокультурних особливостей іншими народами заслуговують на безсумнівну увагу:

1. Усі чоловіки-італійці мають шкіру оливкового кольору, темне волосся та вуса. Цей стереотип не відображає реальної картини, адже зовнішність усіх італійців не є абсолютно ідентичною, що зумовлено попередніми кількісними вторгненнями різних завойовників на територію держави.

2. Представникам цієї нації властиві емоційність та любов до надмірної жестикуляції. Використання жестів є типовою латинською рисою, що супроводжує, підкреслює та відображає значну частину італійської розмови. Вихідці із характеризованої країни здебільшого віддають перевагу голосній та дещо агресивній (із позиції стороннього глядача) формі подачі вербальної інформації із подальшим скороченням соціальної дистанції між співрозмовниками.

3. Італійці нездатні до вчасної сепарації від батьків. Сформований у міжкультурному просторі образ «італійця-матусиного синка» є дещо гіперболізованим проявом соціально-економічних проблем в Італійській республіці, а саме, високого рівня безробіття.

Через відсутність у молодих італійців фінансових можливостей знайти власне житло, вони нерідко віддають перевагу проживанню у батьківському будинку до моменту одруження.

Отже, етностереотип є сформоване під впливом історичних, соціальних, психологічних факторів та внаслідок міжкультурних контактів специфічне уявлення про своєрідність певної нації. Оперування етностереотипами у процесі становлення міжнародних зв'язків може сприяти оперативному виявленню оптимальної моделі поведінки конкретних етносів, або загостренню міжнаціональних конфліктів.

Література

1. Любимова, С., Томасевич, Н., Мардаренко, О., Соціокультурний аспект дослідження культурних стереотипів. Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах, № 36, 2017. С. 30 – 36.

2. Овсянко, О., Близнюк, А., Коваль, Т., Етностереотипи в контексті діалогу культур. Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету, Вип. 29, 2018. С. 79 – 82.

Вадим Нестеров,
студент ОС Магістр,

ОП «Філологія. Переклад (англійська, німецька)»,
Маріупольський державний університет у Києві, Україна

ЛІНГВІСТИЧНЕ ВИЗНАЧЕННЯ КАУЗАЛЬНОСТІ, ЇЇ ТИПОЛОГІЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ

The article analyzes the linguistic definition of causality, its typology and classification. The linguistic concept of reason is somewhat similar to a similar concept in philosophy and logic. In essence, causality in linguistics is a "tracing" of the philosophical category of causality, but a number of features do not allow us to talk about the identity of these concepts within the framework of the two areas of knowledge. Causality is expressed in language by syntactic means, as a rule, by means of a complex sentence.

Key words: casualty, cause, causality, subject, subjectivity/
Ключові слова: казуальність, причина, причинність, суб'єкт, суб'єктність.

Лінгвістичне поняття причини в деякій мірі схоже з аналогічним поняттям у філософії та логіці. Відповідно, воно володіє тими ж головними ознаками: генетичністю, послідовністю та незворотністю [2, с. 136]. Причина – це те, що призводить до певного наслідку, викликає або породжує його [2, с. 12]. Генетичність, або породжуваність, пов'язана з нерозривним зв'язком причини та наслідку, оскільки останній завжди викликаний однією або сукупністю певних причин [2, с. 136]. Саме поняття причини не може існувати без поняття наслідку, це є його невід'ємною частиною [2, с. 118].

На думку Н. Леміш, причинність – «не явище, а спосіб зв'язку явищ і предметів, існуючий поза свідомістю людини» [1, с. 88]. Хоча такий погляд не всі поділяють, проте ніхто не заперечує суб'єктивного існування причинності як одного з основних компонентів людського мислення. Якщо людина мислить категоріями причини та наслідку – через ці категорії пізнає навколишню дійсність, то каузальність відображається в людській мові, а лінгвістичне відображення причинно-наслідкових зв'язків є елементом психічного відображення цих зв'язків.

За самою суттю, каузальність в мовознавстві є «калькою» с філософської категорії причинності, проте цілий ряд особливостей не дозволяє говорити про повну тотожність цих понять. Справа в тому, що кожне поняття в процесі свого практичного вжитку розширює і звужує межі свого значення. «Незліченні нюанси у вживанні живого поняття в мові часто просто невловимі, і ми не повинні прагнути до того, щоб це зробити у визначенні. Коли мова йде про визначення філософської категорії, завдання полягає в тому, щоб схопити деяке її ядро, генетичний центр» [2, с. 41].

У питанні про мовний статус причинності думки дослідників розходяться. Іноді причинність називають мовної категорією, що само по собі дуже суперечливе [2, с. 5].

Існують два терміни, що корелюють із категорією причинно-наслідкових зв'язків в лінгвістиці, – каузальність і каузативність. Каузальність виражається в мові синтаксичними засобами, як правило, засобами складного речення [1, с. 30]. У лінгвістиці каузальність пов'язана передусім з певним лексичним або граматичним значенням, що актуалізується у вигляді сем у лексичних одиницях і синтаксичних побудовах різних типів [1, с. 88]. Суттєвими характеристиками причинності вважаються наявність суб'єкта й об'єкта, породження та необхідність. Багато дослідників не вважає обов'язковим атрибутом каузальності в мові. Більшість лінгвістів оцінюють каузальність як сукупність умов, достатніх, на думку мовця, для появи якоїсь події або ознаки [1, с. 89].

Семантична бінарність каузативності обумовлена наявністю двочленної опозиції «причина – наслідок». Семантична бінарність може бути наочно представлена на прикладі лексичного каузативу в українській мові: «Мати розбудила сина. 1) мати каузуювала, тобто вплинула певним чином; 2) син прокинувся. Каузативність – це різновид реляційного типу значення, властивого дієслівним предикатам, семантично розпізнавальна ознака дієслова [2, с. 30]. Категорія каузативності – семантична розпізнавальна ознака дієслова, що є важливою для всієї системи дієслівного гнізда. Саме ця ознака відрізняє каузативні дієслова від інших класів дієслів [2, с. 28].

Залежно від засобів вираження семантики каузативності розрізняють лексичний і граматичний каузатив. Лексичний каузатив – це дієслова, в семантичну структуру яких включається інкорпорований компонент «каузувати»: розбити, побудувати, зруйнувати і ін. В семантику лексичних каузативів вже включено обсяг пропонованих статальних дієслів: поїти – пити, садити – сісти, вбити – померти тощо [2, с. 28].

Граматичний каузатив – це морфологічний і синтаксичний каузатив. Морфологічний каузатив – це морфологічно похідні каузативні дієслова (даний тип відсутній в українській мові). При синтаксичному каузативі сенс каузації виражений допоміжним

дієсловом з категоріальним значенням «спонукання до дії або стану». Синтаксичний каузатив – це каузативні конструкції, утворені за допомогою аналітичних дієслів типу змусити, веліти [2, с. 29]. Незважаючи на відмінності в структурній організації каузативу в різних мовах, для граматичних і лексичних засобів вираження каузативної семантики характерний певний набір загальних змістовних ознак: значення прохання, дозволу, примусу, спонукання тощо [2, с. 29].

Таким чином, причинно-наслідкові зв'язки – це лише складова поняття каузальності. Саме тому каузальність – категорія більш широка, що відображає весь спектр зв'язків між подіями реальної дійсності, ніж каузативність. Обидві категорії показують, як носії конкретної мови проводять розмежування між різними видами причинних відносин, як вони інтерпретують каузальні зв'язки між цими подіями і діями людей.

Література

1. Леміш Н. Категорія каузальності та специфічність її лінгвістичної реалізації. *Studia linguistica*. 2013. Вип. 7. С. 87-93.
2. Пасинок В. Г. Лінгвокогнітивні механізми каузального простору. *Вісн. ХНУ*. 2009. Вип. 59. № 866. С. 19–27.

Панель 2

Мови у крос-культурному вимірі

Ходарева Владислава Олександрівна
студентка ОС Магістр,
ОП «Філологія. Переклад (англійська, німецька)»,
Маріупольський державний університет у Києві, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ФОНЕТИЧНИХ ТА ЛЕКСИЧНИХ СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ПІСЕННИХ ТЕКСТІВ (НА МАТЕРІАЛІ ПІСНІ З МУЛЬТФІЛЬМУ «ENCANTO»)

SPECIFICS OF PHONETIC AND LEXICAL STYLISTIC DEVICES REPRESENTATION IN THE TRANSLATION OF LYRICS (BASED ON THE SONG FROM THE ANIMATED FILM «ENCANTO»). The article considers examples of phonetic and lexical stylistic devices used in the original song from the animated film «Encanto» and their representation in the Ukrainian translation. The analysis of the material shows that various stylistic devices are not always preserved in the translated version, but sometimes their loss is compensated in a different way in other lines. This is due to the differences between the source and target languages, as well as due to the need to preserve rhythm and rhyme in the translation.

Keywords: song lyrics, equirhythmic translation, stylistic devices, figurative language

Ключові слова: пісенний текст, еквіритмічний переклад, стилістичні засоби, образна мова

Глобалізаційні процеси сучасності сприяють масовому ознайомленню представників різних культур з іноземними піснями, що допомагає усвідомити самотність кожної окремої культури. Необхідність створення перекладів пісенних творів яскраво проявляється при адаптації мюзиклів, де пісні є важливим елементом сюжету та потужним інструментом впливу на реципієнтів.

Дубльованого перекладу беззаперечно потребують пісні в мультфільмах, цільовою аудиторією яких є діти зазвичай не здатні швидко читати субтитри та одночасно стежити за подіями на екрані.

Дослідження присвячено особливостям відтворення фонетичних та лексичних стилістичних засобів у пісенному тексті при його перекладі на українську мову. Об'єктом роботи є пісня «Surface Pressure» [1] з мультфільму «Encanto» та її переклад на українську мову [2]. Предметом є специфіка відтворення фонетичних та лексичних стилістичних засобів при перекладі пісенного тексту на українську мову.

Актуальність роботи пояснюється тим, що проблематика перекладу іншомовних пісень є недостатньо вивченою у сфері теорії і практики перекладу, не дивлячись на потребу в якісних українських перекладах пісенних творів, які є частиною іншого виду мистецтва – кіно.

Особливу значущість в пісенних текстах набуває зв'язок звучання і значення. В досліджуваній пісні було зафіксовано багато випадків застосування асонансу та алітерації, фонетичних прийомів здатних виконувати різноманітні стилістичні функції в пісенних текстах.

Асонанс не тільки сприяє мелодійності тексту, а й може надавати йому більшої експресивності, що спостерігається в наступних рядках пісні: *Keeps growing, keep going, / 'Cause all we know is* – Турбує, хвилює / *Бо щось віщує*. У розглянутому прикладі присутнє концентроване повторення закритого [i], відкритого [o] та акустично однорідного з ним дифтонга [ou]. Чергування цих голосних звуків створює відчуття напруженості, підкреслює невизначеність та двоякість почуттів героїні. У відповідних рядках українського перекладу ефект частково зберігається, хоча асонанс відтворюється повторенням іншого звуку, а саме голосного [y], який може викликати асоціації з тривожним станом, страхом перед чимось.

Як приклад алітерації розглянемо повторення приголосного звуку в наступних рядках пісні: See if she can handle every family **b**urden / Watch as she **b**uckles and **b**ends **b**ut never **b**reaks / No mistakes – Тягарі рогини пігняла й не впала / Сили гля рігних ніколи не шкогa / Це мій гар. Дзвінкий проривний приголосний [b] виконує в оригінальному рядку емотивну функцію, а також зв'язує слова у ланцюгу висловлення. Оскільки повторюються саме перші звукокожного слова, створюється ефект нагромадження, що символізує тяжку вагу сімейних тягарів, які накладаються на Луїзу один за одним. В українській версії спостерігається алітерація звуку [д]. Таке рішення в поєднанні з вербальним змістом перекладу передає дещо відмінний від оригінального сенс. З'являється враження того, що героїня не страждає від занадто великої відповідальності, яка на неї накладається, а навпаки виявляє стійкість та впевненість.

Іншим стилістичним прийомом фонетичного рівня, який нам зустрівся, була онома́топeя, тобто звуконаслідування. В перекладі його було повністю збережено: Pressure like a **tick, tick, tick** 'til it's ready to blow – А хвилини **тік, тік, тік**, тут проблем на сімох.

Лексичними стилістичними засобами, які зустрілися нам у матеріалі дослідження є метафора, порівняння, епітет, гіпербола, алюзія та іронія.

Метафора використана в наступних рядках є дуже важливою в контексті розглянутої нами пісні: But wait, If I could **shake the crushing weight of expectations** / Would that free some room up for joy? – Та ще й, якби я цей, **нагій люде́й** / Тягар **звалила**, легше стала б я, ніж пух. Саме завдяки метафорі яскраво демонструється те, що для дівчини, яка має надзвичайну фізичну силу, насправді важкими є лише ті очікування, які усі мають щодо неї, та відповідальність, яку вона має нести. У перекладі стилістичний засіб було збережено. Вдало також була передана ідея про те, що якби героїня скинула цей «нищівний тягар», вона змогла б нарешті відчути полегшення та внутрішній

Образне порівняння було використане в наступному рядку пісні: *I'm as tough as the crust of the Earth is* – *Мої нерви міцні наче ремінь*. Стилистичний засіб не був переданий шляхом дослівного перекладу, проте необхідний ефект асоціативності та виразності було досягнуто. Цікавим є те, що земна кора, яка справді є дуже міцною, водночас є найтоншим шаром планети та зазнає таких геологічних процесів як ерозія, землетруси тощо.

Цей нюанс робить порівняння використане в оригінальному тексті ще глибшим з огляду на внутрішній стан Луїзи.

В наступному рядку розглянутої пісні нам зустрілася гіпербола: *It's pressure like a drip, drip, drip, that'll never stop* – *Тож нерви знову сип, сип, сип, так уже давно*. Перебільшення у цьому випадку створює драматичний ефект: Луїза настільки втомилася від постійного тиску оточуючих, що зрештою вона зневірилася у тому, що колись усе може змінитися. В українському перекладі стилістичний прийом не було збережено, адже довготривалість такого стану героїні є фактом, а не перебільшенням.

Частовживаними у досліджуваному матеріалі також виявилися епітети, які надають виразну характеристику героїні та її почуттям. В українській версії пісні спостерігається опущення художніх означень в одних рядках пісні та їхня компенсація в інших: 1) *Under the surface / I feel berserk as a tightrope walker in a three-ring circus* – *Втім, в душі на спогі / Я мов на гроті, і страх безодні вже засів як злогій*; 2) *Give it to your sister, it doesn't hurt and* – *Та твоя сестра дуже витривала*. Такий підхід застосовувався й при перекладі інших стилістичних засобів. Це спричинено обмеженнями щодо вибору лексики, які накладає на перекладача необхідність збереження ритму та рими у цільовій мові.

У тексті розглянутої пісні нам також зустрілися випадки застосування алюзії та іронії: *Was Hercules ever like «Yo, I don't wanna fight Cerberus»?* – *Геракл теж гумав «Цур їй, тій геройській нагогі»*. Іронія тут полягає у тому, що очікування глядачів щодо Геракла як безстрашного героя не виправдовуються, натомість створюється несподіваний та ⁴⁴жартівливий ефект, який зберігається

у перекладі, хоча заміна питального речення на стверджувальне дещо змінює загальний сенс.

Отже, естетичність та експресивність пісенного тексту досягається різноманітними стилістичними прийомами, що ґрунтуються на принципах відбору мовного матеріалу та його структурної організації. Проведений аналіз показав, що фонетичні та лексичні стилістичні засоби не завжди вдається зберегти у перекладі, проте їхня втрата може компенсуватися в інших місцях тексту. Загалом українському перекладу пісні «Surface Pressure» вдалося досягти художньої цінності близької до оригіналу.

Перспективою нашого дослідження є аналіз лексичних, граматичних та комплексних лексико-граматичних трансформацій, які застосовуються при перекладі пісенних текстів.

Література

1. Текст пісні «Душа на споді». URL: <https://songtextes.de/songtexte/encanto-ost-surface-pressure-v-dus-hi-na-spodi>

2. Lyrics of the song «Surface Pressure». URL: <https://www.stlyrics.com/lyrics/encanto/surfacepressure.htm>

Валентина Близнець

магістрантка 2-року навчання

Дрогобицького державного педагогічного університету

імені Івана Франка

Науковий керівник

Олена Коляса

Кандидат філологічних наук, доцент

СПОСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ РУХ В АНГЛОМОВНОМУ НАРАТИВНОМУ ДИСКУРСІ

Характерною рисою сучасної лінгвістики є вивчення семантики мовних одиниць. Нова галузь лінгвістики - лінгвокультурологія, що вивчає взаємодію мови та культури. Вона має свій категоріальний апарат, центром якого стає поняття концепт.

Поняття концепту перебуває у центрі уваги багатьох дослідників і трактується по-різному. Його розглядають як ідеальне культурно-обумовлене уявлення людини про дійсність, як логічну категорію, як поняття практичної філософії, як багатомірівну освіту та ін.

Актуальність даного дослідження зумовлена насамперед тим, що воно виконане в руслі когнітивістики, на основі якої у сучасній лінгвістичній науці сформувалася нова парадигма. Лінгвокогнітологія розглядає мовні явища на принципово новому змістовному рівні. Усі семантично релевантні характеристики руху, що підлягають мовному означенню та системному опису, зосереджені в концепті – репрезентанті одиниці знань про кінетичний фрагмент картини світу. [2, с. 71]

Актуальністю цієї теми полягає в особливому дослідницькому інтересі до концепту "рух".

Лінгвокультурологія - наука, що вивчає взаємозв'язок та взаємодію культури та мови. Концепт – це основна категорія лінгвокультурології, яка виступає посередником між культурою та людиною. Термін «концепт» став вживатися у лінгвістиці з 90-х. Поняття концепт досі не набуло однозначного розуміння. Традиційно у структурі концепту виділяють ядро та периферію (ближню та дальню).

Процедура аналізу мовного матеріалу складалася з кількох етапів:

етап - визначення концепту, що цікавить;

етап - виявлення ключового слова у мові;

3 етап - виявлення додаткових концептуальних змістів шляхом аналізу синонімів, дериватів ключової лексики. Виявлення ядра поля дієслів руху викликають інтерес в науковців, тому що лексико-семантичні властивості ядерних дієслів, що утворюють взаємопов'язану систему, можуть служити основою для інтерпретації адекватного опису дієслів руху, що входять у перехідну і периферійну зони цього поля.

Рух – це універсальна категорія людської свідомості. Рух є основною властивістю, основною ознакою життя, - і у філософському, семіотичному, історичному тощо, і в цілком повсякденному значенні.

Рух може бути розглянутий дуже широко: рух у буквальному значенні, тобто переміщення (живих істот та предметів), міміка та пантоміма тощо, і рух у метафоричному сенсі, тобто зміна в менталітеті, в мові, в традиції, в культурі та ін. Таким чином, концепт "руху" в англійській мові характеризується смисловою багатозначністю.

Під рухом розуміється: зміна положення предмета або його частин, переміщення; стан, протилежний нерухомості, спокою; переміщення у просторі у якомусь напрямку; пересування; зміна положення тіла чи його частин.

Дії номінуються у мові, насамперед, акціональними дієсловами та статуально-динамічної семантики, тобто дієсловами конкретної фізичної дії, руху, зміни стану.

Сема руху реалізується у висловлюванні, дієслівної референції. Поза висловлюванням дієслово є мовною одиницею, значення якого зводиться до денотативних, сигніфікативних та коннотативних характеристик. Сема руху є специфічним компонентом дієслівної семантики, а саме - конкретизація процесуальної ознаки як головної частинної ознаки дієслова.

У лексичному значенні концепт руху виражено денотативно, тобто як можливість референції, категоріальному комплексі ознак, що виділяються у змісті слова.

Наприклад, значення дієслова *to run* може бути представлене як комбінація ознак «процес», «рух», «рух певного типу».

Ознаки «рух» та «рух певного типу» являють собою відповідно тематичну характеристику і конкретизацію тематичної характеристики даного дієслова, утворюють його лексичне значення. Компонент «процес» є частково, граматичною характеристикою цього дієслова. Різновиди процесуальної характеристики дієслівної дії є сукупністю парадигматичного контексту дієслова.

Дієслова руху позначають фізичне переміщення у просторі і відрізняються від дієслів інших семантичних класів своєю кореляцією.

Для дієслів руху, крім опозицій щодо основних граматичних значення категорій виду, застави, способу, часу, характерні також опозиції щодо семи певної невизначеної спрямованості та односпрямованості, різноспрямованості руху. В останньому випадку семантику дієслова визначають применникові-іменні словосполучення, що виконують синтаксичну функцію причин місця. [1, с. 38]

Основними семантичними ознаками, що відрізняють дієслова руху, є наступні: спрямованість/неспрямованість; спосіб руху; інтенсивність руху; якість руху.

Наше дослідження дозволяє зробити висновок, що найбільш уживаними дієсловами руху, що беруть участь у побудові хронологічного ланцюга подій у наративі, є фразові дієслова *go, get, walk, take*.

Дієслова, що реалізують концепт руху, утворюють у наративному дискурсі однорідні конструкції. Перелік дієслів руху сприяє створенню поступального руху дії, реалізації концепту руху.

Оскільки рух організований у просторі, тобто від одного об'єкта до іншого або в деякому напрямку, сфера руху організована у вигляді кривої, що складається з вузлів та зв'язків між ними.

Вузлом виступає місцезнаходження суб'єкта, засобом зв'язку – траєкторія руху. Рух, як уже було сказано, номінується в наративі дієсловами руху, організованими в перерахувальних конструкціях, а місцезнаходження суб'єкта - прийменниково-іменними поєднаннями та адвербіальними конструкціями, виконують синтаксичну функцію обставин місця.

Головною функцією прислівників та прийменниково-іменних поєднань при реалізації концепту руху є номінація спрямованості руху. Наприклад:

I went into the building; I went out into the road; she fell onto the ground;

I was directed to another room; I wandered back to the school.

Однак крім зазначеної функції прислівника та прийменниково-іменні поєднання можуть також конкретизувати:

- Інтенсивність руху:

I shot my arm behind my back and fell heavily on it; And he is constantly walking round the balloon, lowering the sandbags, as the hydrogen gradually fills in it; And you've got to go back;

- якість руху:

Whole of the front of my car was completely crushed in; They returned safely to Heathrow.

Інтенсивність та якість руху в наративі номінуються також причетними зворотами та порівняльними конструкціями: [3, с. 56]

- braked as hard as I could (інтенсивність руху).

Концепт руху передбачає наявність рухомого елемента X і траєкторії або області пересування Y. Типологія синтаксичних структур представляє особливий інтерес, оскільки значущі елементи фрази - словоформи, що представляють ті чи інші категорії – залишаються дискретними та зберігають свою самостійність у рамках синтаксичних об'єктів вищого рангу, що дозволяє шлворити про типологізацію і навіть метритизацію синтаксичного простору, де як міра виступає місце елемента в лінійній схемі пропозиції. Локалізація руху на часі, тобто його протяжність, попередження, послідовність виражається в наративі:

а) морфологічним часом дієслова:

And just as I was pulling the head out of the car (говжина); Her handbag had been snatched (попередження); he sat with it in front of him and didn't drink it, so I took his glass away from him and walked the bar and put it over the side and left the door open for him to go out

(Послідовність);

б) прислівником чи словосполученням із головним словом прислівником (рух аж до якогось моменту або перед певним моментом): *already, still, by then; yet, any more, any longer; no more, no longer.*

Наприклад:

Only sound was of engine still running. So I went into his room and he'd gone off already, he'd gone shopping, in fact.

Висновки. Таким чином, функціонально-семантичний аналіз вибірки дозволяє зазначити, що концепт руху реалізується в наративному дискурсі дієсловами фізичної дії, що утворюють однорідні конструкції, а також прийменниково-іменними поєднаннями і адвербіальними конструкціями, що конкретизують спрямованість, інтенсивність та якість дії.

Перцептивне дослідження інтонаційних засобів маркування виокремлених лексико-граматичних одиниць дозволяє стверджувати, що дієслова, що реалізують концепт руху, характеризуються високим тональним рівнем вимови, розширенням тонального діапазону і значним уповільненням темпу мови.

Прийменниково-іменні поєднання і адвербіальні конструкції, що конкретизують спрямованість, інтенсивність та якість дії, характеризуються вживанням низького або середнього низхідного ядерного тону.

Дані спостереження підтверджують нашу гіпотезу про те, що концепт руху є важливим атрибутом наративного дискурсу.

Список літератури

1. Газуда О.М. Поняття концепту в сучасній лінгвістиці. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Вип. 22. Т. 1. Дрогобич, 2018. С. 38-43.

2. Манько О. С., Юрковська М. М. Структурно-семантичний та функціональний аналіз дієслів, що позначають просторове переміщення людини на землі, у повітрі та у воді (на матеріалі англійської та української мов). Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса, 2018. № 10. С. 71–75.

3. Кочерган М. Загальне мовознавство. URL: <http://litmisto.org.ua/?-p=15073> (Дата звернення: 12.12.2019)

Анастасія Добровольська,
студентка ОС Магістр,

ОП «Філологія. Переклад (англійська, німецька)»,
Маріупольський державний університет у Києві, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ ГРАМАТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ GERUNDІЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ДЖЕКА ЛОНДОНА «МАРТІН ІДЕН»)

GRAMMATICAL TRANSFORMATIONS IN THE TRANSLATION OF
THE GERUND INTO UKRAINIAN (ON THE MATERIAL OF THE NOVEL
"MARTIN EDEN" BY JACK LONDON).

The article outlines the problems of transfer in translation such a non-equivalent grammatical form as the gerund through the prism of grammatical transformations. Careful analysis of the studied material shows a high frequency of grammatical transformations that is explained by significant divergences in the structure and types of the two languages. All this necessitates the use of grammatical transformations. Most frequently used types of transformations, as the analysis showed, were complex (combination of several types was observed).

Keywords: gerund, grammatical transformation, substitutions, permutation, addition, omission.

Ключові слова: герундій, граматичні трансформації, заміни, перестановка, додавання, опущення.

Переклад – це не просто заміна одиниць однієї мови одиницями іншої, а складний процес, що викликає багато труднощів, які необхідно долати перекладачеві. З огляду на розбіжність граматичної та лексичної будови англійської та української мов, лише у виняткових випадках перекладач може зберегти практично без змін повну суть оригінального тексту, не втручаючись у структуру його складових. Особливий науковий інтерес у цьому напрямку викликають граматичні одиниці, що належать до групи безеквівалентних граматичних категорій. Оскільки з точки зору порівняльної типології англійської та української мов, герундій є аломорфною безособовою формою англійського дієслова, його переклад може викликати певні труднощі, при подоланні яких не можливо уникнути застосування граматичних перекладацьких трансформацій, що й зумовлює **актуальність** нашого дослідження.

Об'єктом нашої роботи є герундій, її **предметом** – граматичні трансформації, що застосовуються при перекладі герундія українською мовою.

Мета роботи – здійснити аналіз застосування граматичних трансформацій при відтворенні герундія в українському перекладі художнього твору.

Аналіз досліджуваних одиниць здійснено на **матеріалі** українського перекладу роману Джека Лондона «Мартін Іден»

у перекладі М. Рябової [6] в процесі зіставлення його з оригіналом [11]. Було проаналізовано 169 випадків вживання герундія в оригіналі та його відповідників у тексті перекладу.

Проблематику відтворення герундія українською мовою досліджували такі вчені, як І. Корунець [4], В. Карабан [2], Л. Науменко, А. Гордєєва [7], Л. Яровенко, А. Болдирева [10], С. Остапенко [8], Н. Абабілова, О. Зубік [1] та ін.

Реалізація герундія в українській мові неможлива без застосування перекладацьких трансформацій. Під ПТ ми розуміємо перебудову елементів вихідного тексту з урахуванням норм МП, процес перевираження змісту з метою досягнення перекладацького еквіваленту. Попри наявність у перекладознавстві чисельних класифікацій ПТ, більшість вчених виокремлює граматичні, лексичні та комплексні лексико-граматичні трансформації.

За визначенням Л. Яровенко та А. Болдиревої, граматичні трансформації – це перетворення граматичної будови речення оригіналу зі збереженням його семантичного наповнення, у суворій відповідності до норм мови перекладу [9, с. 196].

Український перекладознавець С. Максимов розрізняє п'ять типів граматичних трансформацій: дослівний переклад, перестановку, заміну (морфологічну та синтаксичну), додавання та опущення [5, с.146].

Дослівним перекладом вважається використання паралельних форм, що з огляду на відсутність еквівалентного відповідника, не може бути досягнуто при перекладі герундія українською мовою.

Під граматичними **замінами** розуміють заміни форми слова, частин мови, членів речення або типів речення. Заміни герундія іншими частинами мови при перекладі зумовлені насамперед його відсутністю в українській мові. Частотність цієї трансформації склала 100% у випадках, коли герундій не було вилучено при перекладі. Водночас часто задля дотримання норм сполучуваності слів у МП у реченні відбувається і заміна синтаксичної функції герундія (65% випадків у нашому дослідженні). Так, у наступному прикладі герундій «*making*» у функції означення замінюється на особове дієслово «*будили*» у функції присудка.

При цьому за нормами МП також відбувається опущення означуваного герундієм іменника «*effect*»:

*They had always had the counter effect of **making** him beastly* [11, с. 19]. – *Навпаки, вони **будили** в ньому звіра* [6].

Досить часто під час перекладу речення, що містить герундій, трапляються випадки перетворення простого речення оригіналу в складне у перекладі, внаслідок чого здійснюється розширення тексту, що називається декомпресією (16% випадків). За визначенням В. Карабана, «декомпресія – це збільшення з різних об'єктивних причин обсягу речення цільової мови у порівнянні з обсягом речення мовою оригіналу» [3, с. 294].

Так, у наступному прикладі просте речення оригіналу, поширене обставиною способу дії, що виражена герундієм «*multiplying*», трансформується у складнопідрядне з підрядною з'ясувальною частиною. Паралельно з цим відбувається заміна герундія на особове дієслово «*помножував*» у функції присудка підрядного з'ясувального речення:

*... he consoled himself by **multiplying** ten columns by ten dollars* [11, с. 44]. – *... Мартін втішався тим, що **помножував** десять шпальт на десять доларів* [6].

Перестановкою називають зміну розташування мовних одиниць у тексті перекладу відносно тексту оригіналу. Така трансформація насамперед зумовлена фіксованим порядком слів у англійській мові на протигагу нефіксованому в українській. Серед факторів, що впливають на зміну порядку слів у перекладі, Л. Яровенко та А. Болдирева називають: розбіжність в тема-рематичних відносинах у двох мовах; комбінацію перестановки з різними типами заміні; лексичне наповнення речення та необхідність відповідності стилістичним нормам МП [9, с. 196]. Частотність цієї трансформації у нашому дослідженні складає 23% випадків.

У наступному реченні перестановка зумовлена синтаксичною заміною, внаслідок якої означення «*greeting*» трансформується у присудок підрядного речення, при цьому також відбувається декомпресія, морфологічна заміна герундія на особове дієслово та додавання підмета «*Рут*»:

There flashed into his mind the picture of her mother, of the kiss of greeting... [11, с. 8]. – Згадав, як Рут **привітала** матір поцілунком... [6].

При **додаванні** відбувається введення у текст перекладу додаткових слів, що зумовлено насамперед розбіжністю норм сполучуваності слів у англійській та українській мовах, а також семантичними та граматичними втратами при застосуванні перестановок та заміні. Ця трансформація застосовувалася у 11% випадків при перекладі герундія у досліджуваному тексті.

Натомість **опущення** – це вилучення надлишкових мовних одиниць при перекладі з метою уникнення явищ не властивих МП. Частотність цієї трансформації склала 25% випадків.

Так, у наступному прикладі додавання дієслова «почали», що виконує роль присудка у підрядній частині речення, зумовлене опущенням означення «*process*», яке у даному випадку не можливо перекласти за нормами МП. Водночас відбувається морфологічна та синтаксична заміна герундія «*healing*», що у тексті оригіналу виконує функцію означення до вилученого при перекладі іменника «*process*», на інфінітив «*загоюватись*», що у тексті перекладу вжито у функції частини складеного дієслівного присудка, допоміжним словом якого є додане при перекладі особове дієслово «почали». Також спостерігається явище декомпресії, оскільки у наслідок комплексу застосованих трансформацій поширене означення «*in the process of healing*» замінюється на підрядне означальне речення:

*She noticed that the hand he waved was covered with fresh abrasions, in the process of **healing**...* [11, с.3]. – Рут помітила, що його рука вкрита свіжими саднами, які тільки-но **почали загоюватись**... [6].

Також у нашому дослідженні трапляються випадки опущення власне самого герундія (13% від загальної кількості досліджуваних одиниць). Так, у наступному прикладі перекладач вилучив герундій «*seeing*», який у тексті оригіналу вжито у функції додатку, оскільки за нормами МП у цьому випадку він є частиною імпліцитного смислу тексту і не потребує відтворення.

При цьому також спостерігається декомпресія, внаслідок якої просте поширене речення трансформується у складнопідрядне речення з підрядною з'ясувальною частиною:

Then he remembered seeing similar grand ladies and gowns entering the London theatres... [11, с. 7]. – Спало на пам'ять, як такі самі пишні легі і в таких самих убраннях входили до лондонських театрів... [6].

Отже, з аналізу досліджуваного матеріалу можемо зробити **висновок**, що застосовані у даному перекладі граматичні трансформації у переважній більшості випадків мають комплексний характер (82%). Досить рідко перекладач вдається лише до одного типу трансформацій – заміни частини мови (18%). Натомість здебільшого просліджується комбінування кількох типів граматичних трансформацій, що вказує на складну природу процесу перекладу герундія і зумовлює необхідність подальшого дослідження задля удосконалення перекладацьких стратегій.

Література

1. Абабілова Н., Зубік О. Відтворення герундія у художніх текстах українською мовою. InterConf. 2021. Грудень (№ 93). С. 242–250. DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.21-22.12.2021.027>
2. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 276 с.
3. Карабан В. І., Мейс Дж. Переклад з української мови на англійську : навч. посіб.-довід. Вінниця : Нова книга, 2003. 608 с.
4. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : підручник. Вінниця : Нова Книга, 2003. 448 с.
5. Максимов С. Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту : навч. пос. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Ленвіт, 2012. 203 с.
6. Мартін Іден. Джек Лондон. УкрЛіб. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=879> (дата звернення: 12.11.2023).

7. Науменко Л. П., Гордєєва А. Й. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську = Practical Course of Translation from English into Ukrainian : навч. посіб. Вінниця : Нова Книга, 2011. 136 с.

8. Остапенко С. Аналіз відтворення герундія та герундіальних конструкцій і їх трансформацій в українському перекладі роману Ф. С. Фіцджеральда «Великий Гетсбі». Рідне слово в етнокультурному вимірі. 2016. С.343–352. URL: https://dspu.edu.ua/native_word/wp-content/uploads/2016/04/2016-34.pdf (дата звернення: 12.11.2023).

9. Яровенко Л. С., Болдирева А. Є. Граматичні трансформації в процесі перекладу. Актуальні питання гуманітарних наук. Мовознавство. Літературознавство. 2021. № 35, том 6. С.193–202. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/35-6-28>

10. Яровенко Л. С., Болдирева А. Є. Особливості передачі герундія та герундіальних комплексів у перекладі. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2021. т. 32(71), № 1, ч. 2. С. 301–307. DOI: <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.1-2/52>

11. Martin Eden by Jack London. URL: <https://cdn.fulltextarchive.com/wp-content/uploads/wp-advanced-pdf/1/Martin-Eden.pdf> (дата звернення: 12.11.2023).

Олена Піріді,
студентка ОС Магістр,
ОП «Переклад і міжкультурна комунікація (новогрецька,
англійська)»,
Маріупольський державний університет у Києві, Україна

ВИДИ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД

TYPES OF LEGAL TEXTS AND THEIR TRANSLATION. The article examines the issue of the peculiarities of the translation of legal texts (documents), which are characterized by brevity, accuracy and clarity of presentation, the types of classifications of legal documents are noted. Legal translation is one of the most complex types of translation, which requires special attention and knowledge on the part of the translator.

Keywords: legal translation, peculiarities of legal texts, law, translation of legal documents.

Ключові слова: юридичний переклад, особливості юридичних текстів, право, переклад юридичних документів.

Право – це самостійна наукова галузь, яка постійно розвивається і змінюється. Право регулює майже всі аспекти життя людини, на кожному рівні (особистому, соціальному, економічному, адміністративному, професійному тощо). На праві базуються діяльність держави та відносини держави з громадянами. Воно поділяється на цілу систему спеціальностей, які постійно розвиваються шир і вглиб. Беручи до уваги міцний зв'язок закону з письмовим словом, створено незліченну кількість правових текстів. Переклад цих текстів показує особливості, які характеризують право як наукову галузь.

Юридичний переклад є спеціалізованою сферою перекладацької діяльності, де документи характеризуються лаконічністю, точністю і чіткістю викладу, щоб попередити обман, тому доповнення, опущення, зміни в тексті, помилки в тексті перекладу можуть стати причиною великих матеріальних втрат [1, с. 92].

Юридичний переклад, через велику кількість і різноманітність текстів, часто був предметом численних досліджень перекладознавства. У цих теоріях робиться спроба класифікувати юридичні тексти та стратегії перекладу. Були запропоновані різні критерії для застосування теорій перекладу, враховуючи тип тексту, його юридичну обов'язковість, галузь права, до якої він відноситься, збіжність або віддаленість тексту-джерела та цільового тексту тощо [3]

М. Політіс і М. Канелопулу-Ботті визначають такі категорії юридичних текстів [3]:

1. Тексти, що встановлюють норми права (міжнародні договори, закони, укази);
2. Тексти, які застосовують норми права (адміністративні акти та судові рішення);

3. Тексти, які спричиняють або можуть спричинити юридичні наслідки, такі як приватні правові акти (контракти, угоди тощо), а також свідчення свідків у судових чи поліцейських органах;

4. Тексти теорії права;

5. Тексти, що популяризують правові концепції, або тексти загального інтересу, що містять правові питання.

В. Алкараз і Б. Хьюз вдаються до аналітичної фіксації жанрів юридичних текстів, аналізуючи характеристики та текстові конвенції кожного жанру (з посиланням на англійський правопорядок). Насамперед, вони визнають дві основні категорії правових текстів: тексти, створені органами державної влади, і тексти, створені приватними особами. До першої категорії належать університетські дипломи та сертифікати, свідоцтва, законодавчі тексти, судові рішення, а також два текстові жанри, які характеризуються як усні: свідчення свідків на публічних зборах і виступи адвокатів. До другої категорії належать договори, нотаріальні дії, договори страхування, заповіти, довіреності, статті теорії права, а також посилання на правові поняття в художніх текстах [4].

П.Г. Крібас і М. Сфакіанакі також додають критерій юридичної обов'язковості тексту перекладу для типології перекладів юридичних текстів, який є вирішальним для визначення меж втручання чи тлумачення з боку перекладача. З цієї точки зору, тексти національного законодавства та правової теорії одномовних держав, які є дійсними лише в рамках правового порядку, у якому вони створені, демонструють нульову обов'язковість як цільовий текст мовою, на яку вони перекладені. Те ж саме може стосуватися судових рішень, які, однак, потенційно мають таку саму силу, як і та, яку вони мають у правовому порядку, в якому вони вироблені, через правову базу та надані механізми визнання [3]. Щодо приватних правових актів, визначення ступеню обов'язковості мовних версій покладається на приватну автономію. Стосовно міжнародних конвенцій, беручи до уваги той факт, що грецька мова в принципі не належить до мов, на яких складено оригінальні тексти, П.Г. Крібас і М. Сфакіанакі зазначають, що вони є частиною грецького правопорядку у двох мовних формах – оригінальній і грецькому

перекладі. Обов'язковість грецької версії залежить від якості перекладу, оскільки, коли цього недостатньо, тлумач закону вдається до оригіналу [2, с. 80].

Під час перекладу необхідно брати до уваги, що юридичні документи належать до різних типів документації, кожна категорія документів (насамперед це стосується законів і судових рішень) відрізняється властивим їй стилем і мовними особливостями, які повинні бути збережені в контексті перекладу. Переклад юридичної документації включає переклад таких документів: переклад паспорта, свідоцтва про народження, переклад свідоцтва про укладення або розірвання шлюбу, шлюбного договору, згоди на виїзд неповнолітньої дитини за кордон, переклад різних типів договорів, а також переклад бухгалтерської та фінансової звітності. Важливо, щоб документ читався і звучав мовою перекладу так само, як ніби цією мовою і був складений. При перекладі важливо врахувати не тільки послідовність використання термінології, а й культурну складову [1, с. 94].

Отже, переклад юридичних текстів є одним із найскладніших видів перекладу, оскільки для здійснення якісного перекладу необхідні не лише навички володіння лексикою країн перекладу, а й знання особливостей використання юридичної термінології, а також володіння лінгвокультурологічною компетенцією. У зв'язку з наявністю великої кількості рис, що є характерними для різних правових держав, переклади юридичних текстів мають бути коректними, точними та правильними, оскільки відображають певну форму дій, принципів та норм поведінки людей у правових державах.

Література

1. Роєнко Л., Горлатова О., Редько С. Особливості перекладу юридичних текстів. Актуальні питання іноземної філології. 2021. Вип. 15. С. 91–96.

2. Κριμπάς Π.Γ. & Σφακιανάκη Μ. Ο βαθμός νομικής δεσμευτικότητας του μεταφράσματος ως παράγοντας διαμόρφωσης της πρόθεσης του νομικού μεταφραστή στο: Όψεις της ελληνόφωνης Μεταφρασεολογίας- Μελέτες για

τη μετάφραση αφιερωμένες στην Τώνια – Νενοπούλου Δρόσου (Επιμέλεια: Ε.Κουρδής – Ε.Λουπάκη), Α.Π.Θ., Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας – Τομέας Μετάφρασης, 2015. Σελ.71-85.

3. Μελαδάκη Μ. Η μετάφραση νομικών κειμένων. Κωνσταντίνος Παλαιολόγος. Λογοτεχνία και Μετάφραση. URL: <http://konstantinos-paleologos.blogspot.com/2019/07/h.html> (дата звернення: 13.11.2023)

4. Alcaraz E., Hughes B. Legal Translation Explained. Manchester: St. Jerome, 2002. 216 p.

Воронкова Юлія
студентка ОС Магістр,
ОП «Філологія. Переклад (англійська, німецька)»,
Маріупольський державний університет у Києві, Україна

ОСНОВНИ СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ НА МАТЕРІАЛІ СЕРІАЛІВ «ЕМІЛІ В ПАРИЖІ» ТА «ДИНАСТІЯ»

THE MAIN METHODS OF TRANSLATION ON THE MATERIAL OF THE TV SERIES "EMILY IN PARIS" AND "DYNASTY". The work examines translation transformations as a way of achieving translation equivalence. The study will consider the main methods of translation and give examples from TV series.

Keywords: American slang, slangisms, stylistic and lexical transformations.

Ключові слова: американський сленг, сленгізми, стилістичні та лексичні трансформації.

Актуальність теми зумовлена поширенням попиту на адекватний переклад, який можливо досягти лише за умови використання лексичних і стилістичних трансформацій, адже словникові відповідники не завжди коректно відображають реалії при перекладі.

Мета полягає у детальному дослідженні лексичних та стилістичних трансформацій.

Об'єктом дослідження є американські сленгізми, **предметом** дослідження виступають лексичні та стилістичні та граматичні трансформації, що використовуються у процесі перекладацької діяльності.

Говорячи про **лексичний склад** сленгу, слід зазначити, що сленг утворює динаміку, що постійно розвивається. Зі зміною одного модного явища іншим старі слова забуваються, з'являються нові. Цей процес проходить дуже швидко. Лексичний склад мови - це строга система, в якій кожен елемент має певні властивості і займає в ній певне місце. Найбільш частотними серед трансформацій лексичного типу є модуляція, генералізація та конкретизація. [1,146 с.]

Розглянемо переклад наступного речення: «Ma'am, our detectives are very busy». - «Мадам, наші детективи і так у поті та в милі». Лексична одиниця «busy» у ролі прикметника має такі словникові відповідності: 1) діяльний; 2) зайнятий; 3) жвавий; 4) неспокійний; метушливий. Бажаючи продемонструвати напруженість і складність ситуації, що склалася в місті, перекладач відмовляється від вживання прямих еквівалентів і використовує фразеологічний оборот «у поті та в милі», що створює більш яскравий і живий образ.

Найчастіше модуляція дозволяє досягти експресивного та емоційного ефекту. Розглянемо наступний приклад: "Stop talking, stop talking, stoptalking..." - "Замовкни, замовкни, замовкни..." Досить нейтральна в стилістичному відношенні репліка "stop talking" в результаті застосування модуляції замінюється емоційно-забарвленим дієсловом наказового способу "замовчи".

Численні випадки застосування генералізації націлені те що, щоб зробити відрізки мови легшими сприйняття. Генералізація дозволяє нейтралізувати інформаційну перевантаженість тексту, адаптувати його до розмовного стилю. «We had 14 missing mammal cases». - «У нас у розшуку маса зниклих безвісти». Кількісне числове «14» замінюється іменником «маса», що полегшує сприйняття інформації українськомовним рецептором.

«There are traffic cras everywhere». - «Дивися, всюди стоять камери спостереження». Дієслово із загальним значенням «to be» конкретизується на українському мовою дієсловом «стояти», що повною мірою відповідає нормам лексичної поєднання мови перекладу. Слід зазначити, деякі перекладознавці вважають подібного роду відповідності контекстуальними синонімами. Однак можна розглядати дані заміни як прийом вживання лексичної трансформації – конкретизації. [2, 62 с.]

Нині мова фільму виступає індикатором значних соціальних змін, впливаючи на основні тенденції розвитку лексичних, семантичних, дериваційних і синтаксичних структур мови. Використання **стилістичних прийомів** допомагає акторам передавати емоції, цілі, думки та переконувати аудиторію. Вони використовуються, щоб допомогти авторам донести свої ідеї через асоціації, які викликають яскраві уявні образи. [3, 205 с.]

Варто відзначити, що в серіалі «Династія» дуже часто вживаються сленгізми з бізнес-сфери. Їх можна розділити на дві великі категорії: аббревіатури та ідіоми. Поширені економічні аббревіатури - ASAP (As Soon As Possible) - якнайшвидше, FYI (For Your Information) - до вашого відома. Дані аббревіатури зустрічаються у випадках, коли працівники компанії пересилають інформацію електронною поштою іншому співробітнику. В цьому випадку не обов'язково зберігати структуру ділового листа, достатньо просто написати FYI.

Поширені економічні ідіоми. Ідіоми відбивають саму суть економіки. Вони короткі, хльосткі та ємні за змістом. Обговорювати домовленості про співпрацю треба на «all hands meeting» – «спільній зустрічі всіх зацікавлених сторін».

Отже, всі трансформації використовуються з метою відтворення оригінального тексту всіма можливими ресурсами у мові перекладу, чи то уникаючи неперекладних елементів, чи то транспортуючи їх у більш доцільне місце. Але варто пам'ятати, що використання тієї чи іншої трансформації залежить суто від перекладача.

Література

1. Вілюман В. Г. Про способи освіти слів сленгу в сучасній англійській мові, Харків 2019, 146 с.
2. Балабін В.В. Сленг у сучасній лінгвістиці: огляд літератури, при-свяченої проблемам сленгу. Київ : Військ. ін-т Київського нац. ун-ту ім. Т.Г Шевченка, 2021. 62 с.
3. Міллер А.А. Основні шляхи формування лексики сленгу. Іноземна мова. Вип. 6. 2021. С. 205

Коваленко Ганна,
студентка ОС Магістр,
ОП «Переклад і міжкультурна комунікація
(новогрецька , англійська)»
Маріупольський державний університет у
Києві, Україна

НОВОГРЕЦЬКА ФРАЗЕОЛОГІЯ ТА ЇЇ ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ: ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ

MODERN GREEK PHRASEOLOGY AND ITS REPRODUCTION IN
UKRAINIAN TRANSLATIONS: LEXICO-SEMANTIC ASPECT

This research paper examines the phenomenon of Modern Greek phraseology and its representation in Ukrainian translations from a lexical-semantic perspective. I analyze the specificity of phraseological units in Greek, their meanings, and contextual features, while also addressing the challenges of translating idiomatic expressions from one language to another, taking into account cross-cultural differences. The findings reveal the usage patterns of Modern Greek phraseology and provide recommendations for their reproduction in Ukrainian translations, aiming to preserve the semantic content and ensure effective communication with the target audience.

Keywords: Modern Greek phraseology, Lexical-semantic translation, Ukrainian translations, Cultural identity, Linguistic and cultural information, Semantic classification, Methods of translating phraseology

Ключові слова: Новогрецька фразеологія, Лексико-семантичний переклад, Українські переклади, Культурна ідентичність, Лінгвокультурна інформація, Семантична класифікація, Методи перекладу фразеології.

Дипломна робота присвячена дослідженню новогрецької фразеології та її відтворення в українських перекладах з лексико-семантичної точки зору. Робота включає в себе вступ, два розділи та висновки. У вступі обґрунтовується актуальність теми та визначаються мета та завдання дослідження. Головна мета - розгляд фразеології як важливого елементу лінгвокультурного аналізу та визначення конкретних завдань, які слід вирішити для досягнення цієї мети. Перший розділ присвячений загальній характеристиці фразеологічних одиниць. Вивчається фразеологія як джерело лінгвокультурної інформації, проводиться класифікація фразеологічних одиниць та розглядається їхній вплив на грецьку картину світу. Окрема увага приділяється особливостям та методам перекладу фразеологічних одиниць. Другий розділ фокусується на лексико-семантичному перекладі новогрецьких фразеологізмів. Розглядається семантична класифікація фразеологізмів, шляхи їх відтворення в українській мові та труднощі при цьому. В заключенні формулюються основні результати та перспективи подальших досліджень у галузі вивчення фразеології та перекладу. Також подається список використаних джерел та додатки, що підтверджують та доповнюють основний зміст роботи. Загальна тема дипломної роботи - це аналіз взаємозв'язку фразеології та культур, а також визначення оптимальних підходів до їхнього перекладу, зокрема в контексті новогрецької мови та української мови.

Література:

1. Кочан І. М. Українські терміни в парадигмі сучасних наукових учень. Українська термінологія і сучасність. Київ, 2009. Вип.VIII.С. 30-34.
2. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови. Харків: Основа, 1993. 256 с.

3. Овчаренко І. Н. Теоретичні передумови дослідження терміносистем. Дивослово. 2013. № 11. С. 172-175.

Анастасія Петрова,
студентка ОС Магістр,
ОП «Філологія. Переклад (англійська)»,
Маріупольський державний університет у Києві, Україна

АДАПТАЦІЯ АМЕРИКАНСЬКИХ СТЕРЕОТИПІВ У УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ СИТКОМУ «САЙНФЕЛЬД»

ADAPTATION OF AMERICAN STEREOTYPES IN THE UKRAINIAN TRANSLATION OF THE SITCOM "SEINFELD". This article explores the translation strategies used to adapt American cultural stereotypes in the Ukrainian version of the sitcom 'Seinfeld'. Utilizing Elvira Javadovna Akhmedova's classification, it examines the nuances of neutral, domestication, and foreignization strategies in translation. The study highlights the complexity and significance of the translator's role in conveying cultural nuances to a Ukrainian audience, while preserving the original essence of American humor.

Keywords: Translation Strategies, Cultural Stereotypes, American Humor, Ukrainian Localization, Seinfeld.

Ключові слова: стратегії перекладу, культурні стереотипи, американський гумор, українська локалізація, Сайнфельд.

Сучасна ера глобалізації та широкий доступ до іноземних медіа роблять переклад більш важливим та складним завданням, особливо коли йдеться про адаптацію культурних та соціальних стереотипів. Ситком «Сайнфельд», який є відображенням американської культури 90-х, представляє унікальний виклик для перекладачів, спрямований на збереження його унікального гумору та сутності у перекладі на українську мову.

Актуальність дослідження полягає у зростаючій потребі в глибокому розумінні міжкультурних взаємодій у перекладацькій практиці. Метою цієї статті є аналіз перекладацьких стратегій, які використовуються для адаптації американських стереотипів

в українському перекладі «Сайнфельд», а також оцінка їх ефективності та впливу на українську аудиторію.

Об'єктом дослідження є ситком «Сайнфельд» як приклад американської культури, а предметом - способи та методи перекладу, що використовуються для адаптації культурних реалій у цьому телесеріалі.

Дослідженням американського гумору та його перекладу займалися такі вчені як Ахмедова Е. [1], Світич С, а також міжнародні дослідники, як Блер В., які аналізували специфіку гумору в контексті міжкультурного спілкування.

Для аналізу перекладу американських стереотипів у серіалі «Сайнфельд» у цій статті буде використана класифікація стратегій перекладу, розроблена Ахмедовою Е.Д у дослідженні «Стратегії англо-українських перекладів мовного втілення еталонів порівнянь у художньому тексті», в якому вона виокремлює наступні ключові стратегії перекладу художніх порівнянь. Вона акцентує на трьох основних підходах: нейтральна стратегія, що використовує прямі відповідники; стратегія одомашнення, яка адаптує іноземну культуру для місцевої аудиторії; та стратегія очуження, що зберігає оригінальну культурну модель [1].

Розглянемо ці стратегії перекладу, які можна виявити на прикладах конкретних епізодів.

Використання нейтральної стратегії перекладу можна спостерігати в ситуації, де оригінальний текст говорить:

LEO: Listen, you should get your cousin Jeffrey to write some material for you.

MORTY: What are you talking? Jeffrey works for the parks department! [2]

Лео: Ти маєш попросити свого двоюрідного брата Джефрі написати щось для тебе.

Морті: Про що ти кажеш? Джефрі працює у відділі сагівництва. [3]

Такий переклад вірно передає інформацію оригіналу без змін у культурному контексті, що є характерним для нейтральної стратегії.

Стратегія одомашнення виявляється в сценах, де американські

культурні вирази адаптовані до українського контексту.

Women don't try on the clothes, they get behind the clothes, you see? They take a dress off the rack, and they hold it up against themselves. They can tell something from this. They stick one leg way out 'cause they need to know, if some day I'm one-legged, and at a forty-five degree angle, what am I gonna wear? [2]

Жінки не приміряють одяг, вони намагаються за ним сховатися. Вони знімають одяг з вішалки та притискають до себе. Так вони намагаються зрозуміти. Витягають одну ногу, іншу. Хочуть знати: «Якщо в мене буде одна нога, і під кутом 45 градусів, що я зможу носити?» [3]

Наприклад, коли говориться про жінок, які приміряють одяг, перекладач змінює фразу так, щоб вона була зрозуміліша для українського глядача, зберігаючи при цьому первісний гумор. Оригінальне висловлювання, що жінки «не приміряють одяг, а лише тримають його біля себе», адаптоване таким чином, що акцентується на ідеї «сховатися за одягом». Це змінює первісний зміст, роблячи його більш зрозумілим та релевантним для українських глядачів, які можуть бути не знайомі з такою поведінкою у магазинах, типовою для американської культури.

І, нарешті, стратегія очуження відображена в епізодах, де зберігаються культурно специфічні згадки, як, наприклад, про пакистанський ресторан.

ALTON: Alright, boys. We'll go to that Pakistani restaurant on 46th Street. You're not afraid of a little spice, are you? [2]

АЛТОН: Що ж, хлопці. Відвідаємо пакистанський ресторан на 46 вулиці. Ви ж не боїтеся гостренького? [3]

Такий переклад зберігає оригінальну культурну референцію, попри те що вона може бути незнайомою українському глядачеві.

У висновку ми підкреслимо, що кожна з цих стратегій має своє місце у процесі перекладу, дозволяючи перекладачам ефективно адаптувати культурний контент, зберігаючи при цьому його первісний дух та суть. Використання різних стратегій перекладу виявляється ключовим у процесі глобалізації та міжкультурного обміну.

Література

1. Ахмедова Е.Д. Стратегії англо-українських перекладів мовного втілення еталонів порівнянь у художньому тексті. URL: https://www.researchgate.net/profile/Elvira-Akhmedova/publication/338226337_Strategies_of_English-Ukrainian_translations_of_verbal_instantiation_of_simile_etalons_in_fiction/links/5e9620cf92851c2f529fefa/Strategies-of-English-Ukrainian-translations-of-verbal-instantiation-of-simile-etalons-in-fiction.pdf (Дата звернення: 11.11.2023 р.)
2. Seinfeld Scripts. URL: <https://www.seinfeldscripts.com/> (Дата звернення: 11.11.2023 р.)
3. Seinfeld. Netflix. Українські субтитри. URL: [https://www.netflix.com > titleWatch Seinfeld](https://www.netflix.com/title/WatchSeinfeld) (Дата звернення: 11.11.2023 р.)

Дягло Тетяна Олегівна
Студентка ОС Бакалавр
ОП «Філологія. Переклад (новогрецька)».
Маріупольський державний університет у Києві
Україна

РОЛЬ ПЕРЕКЛАДІВ 1930-Х РОКІВ У СТАНОВЛЕННІ РУМЕЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

THE ROLE OF THE 1930S TRANSLATIONS IN THE FORMATION OF THE RUMEIKA LITERARY LANGUAGE

The article deals with the formation of the Rumeika literary language and the role of translations into Rumeika, carried out by members of the literary group of G. Kostoprav in the 1930s.

Keywords: *Rumeika, Azov Greeks, translation, literary language, writers*

У статті йдеться про становлення румейської літературної мови та про роль перекладів на румейську, виконаних членами літературної групи Георгія Костопрва у 1930-ті роки.

Ключові слова: румейська мова, надазовські греки, переклад, літературна мова, письменники

Термін «переклад» побутує серед філологів, літературознавців, мовознавців, письменників, перекладачів, а також широко використовується в повсякденному мовленні. Наведемо визначення цього терміну. Традиційно переклад визначається як процес досягнення щонайкращої смислової відповідності між двома текстами в двох різних мовах [1].

Переклад з'явився одразу після народження писемності. Найдавніша форма письма – шумерський клинопис – виникла в Месопотамії. Історія європейського перекладу починається у 280 році до н.е. з перекладом деяких уривків «Святого Писання». В 250 році до н.е. було здійснено переклад Старого Заповіту з давньоєврейської й арамейської мов на давньогрецьку. Цей переклад отримав назву Септуагінта (Interpretatio Septuaginta Senioreum – «Переказ сімдесяти мудреців») [2, с.8].

Давньогрецьку цивілізацію історики не випадково відносять до «первинних». Це означає, що вона мало живилася впливом ззовні і відчувала себе як самодостатня. У греків за кілька століть сформувалася різнобічна і систематизована словесна культура, як усна, так і зодягнена в письмову форму. Необхідності в перекладі творів з чужих мов не виникало, і на протязі всього періоду грецької античності нам не відомо жодного твору літератури, який був би перекладом. Однак, констатуючи відсутність перекладу «ззовні», не можна стверджувати, що давньогрецька культура обходилася без перекодування інформації. Для таких культур, як грецька, очевидно, варто ввести поняття «внутрішнього» перекладу. Це поняття застосовне насамперед до давньогрецької інтерпретації власної епічної творчості. Якщо частина давньогрецьких жанрів, таких як лірична поезія, риторика, були авторськими, то епос, первинно існуючи в усній формі, існував у великому різноманітті авторських трактувань, що відбилося, зокрема, в давньогрецькій трагедії. «Електра» Есхіла і «Електра» Евріпіда, «Орестейя» Есхіла і «Орест»

Евріпіда - не що інше, як різні інтерпретації, свого роду «внутрішні» переклади відомого давньогрецького міфу [3].

Ще за часів давніх греків та римлян, людство розуміло, як важливо зберігати свою культурну спадщину та примножувати багатство рідної мови. Греки Маріуполя і сьогодні зберігають свою ідентичність і мову. Адже мову можна порівняти з організмом людини, який дихає, змінюється та розвивається. Мова переселених греків також зазнала змін, розвиваючись протягом кількох століть ізольовано від метрополії.

Оскільки мова кожного окремого етносу, – його найбільше надбання, то бажання розвивати мову є актом патріотизму. І збагачення власної мови є практикою, яка тісно пов'язана із створенням національних літератур. У становленні та поширенні національних мов важливе місце відведене перекладу[3, 37].

Георгій Костоправ –зачинатель та основоположник румейської літератури, об'єднав навколо себе грецьку літературно-творчу групу. Група налічувала до 20 осіб, з яких в 1930-х помітно зросли та розкрилися Василь Галла, Данило Теленчі, Кирило Пастур, Анастас Мацук та інші. Саме періодз першої половини 20-го століття до 1937 р. вважається розквітом грецької літератури в Україні (на той момент УРСР).

У 1930 році в Маріуполі розпочала роботу газетагреків Надазов'я «Колехтивістис». Ця газета стала майданчиком для презентації і вихователем молодих грецьких радянських письменників. У 1931 р. на її сторінках з'явилися перші вірші піонерів грецької літератури Донбасу, Георгія Костоправа та АмфіктіонаДимитріу.

У період з 1931 по 1936 р. грецька літературно-творча група випустила 4 номери альманаху "Молодість". Як і в будь-якій молодій літературі превалює поетичний жанр. Крім альманаху друком вийшло дві збірки поезій Г. Костоправа, збірка віршів (оригінальних та перекладених), присвячених пам'яті С. М. Кірова. Одними з найвідоміших перекладених Костоправом творів є «Заповіт» Шевченка, а також вірші М. Рильського та В. Сосюри.

Крім перекладної літератури грецькі літератори займалися написанням оригінальних авторських творів. Георгій Костоправ є автором поем «Леонтій Хоназбей» та «Ламбос», а також поетичної збірки «*Τατρώταβήματα*». У першій половині 1936 р. виходять поетичні збірки Василя Галла та Амфікціона Димитріу.

Разом з цим готується до друку збірка віршів українських грецьких поетів, перекладених грецькою мовою. Частина перекладів віршів П. Тичини, Л. Первомайського, І. Кулика та інших друкувалися в газеті, "Колехтівістис" [4:93]. Румейські письменники робили переклади двома мовами – румейською та новогрецькою (димотикую). Павло Саравас, І. Левколулос, Михайло Тишлек, Ф. Самарас, Н. Капна – перекладали новогрецькою. Г. Костоправ, А. Шапурма, Василь Галла перекладали румейською.

Антон Шапурма – учень Георгія Костоправа, який пережив роки лихоліття, в період «хрущовської відлиги» виступає в якості перекладача та організатора рукописів румейською мовою. Так, написані мовою греків Надазов'я, світ побачили «Кобзар» та «Мала антологія української поезії» [5:37-38].

Ймовірно, серед літературних діячів 1920-1930-х років точилися дискусії щодо мовного питання. За наразі доступними публікаціями перекладів, зроблених румейськими літераторами в ті часи, можна побачити дві тенденції: з одного боку, переклади на румейську, що мали на меті піднесення цієї мови до повноцінного виражального засобу та мови художньої літератури, зокрема. З іншого боку, ми бачимо переклади на мову пролетаріату Греції тих часів – димотику.

Отже, румейські літератори хотіли прищеплювати своїм співвітчизникам навички розуміння сучасної новогрецької мови, яку вони вважали засобом спілкування представників грецьких спільнот у всій Європі (включаючи греків меторополії та понтійських греків).

Голоси кожного з грецьких літераторів зміцнили та виростили румейську літературу ціною власного життя. Період першої половини 20 століття був відзначений сталінськими репресіями та мав специфічний характер: з особливої жорстокістю розправи скоювалися над маріупольськими греками, враховуючи малу

чисельність цього народу, масові репресії та катування по відношенню до греків Нагазов'я були геноцидом. Та завдяки тогочасним митцям слова, сьогодні ми маємо культурну спадщину та збережену мову, яка своїми витокami сягає давнини. Величезний внесок у процеси становлення та розвитку румейської літератури зробив переклад. Саме він став підґрунтям для створення румейської літературної мови.

Література

1. Подміногін В.О., Кальниченко О.А. Історична роль перекладу у становленні національних мов [Електронний ресурс] Історична роль перекладу у становленні національних мов - Studentam.net.ua
2. Корунець І.В. Нарис з історії західноєвропейського та українського перекладу. К: КДПУ, 2000.
3. Семенець О. Є. Панасьєв А. Н. Історія перекладу. 1989.
4. Грецькі письменники Донбасу. Революція та національності. 1936, №3. С. 93.
5. Лев Яруцький. Видатні греки-маріупольці. Маріуполь: 1991. С.37-38.

Maksym Stopin,
senior teacher, English philology department,
Mariupol State University, Kyiv,
Ukraine

LINGUISTIC AND CROSS-CULTURAL ASPECTS OF BEHAVIOUR MODELS OF STUDENTS IN UKRAINE AND ITALY IN TERMS OF GAMIFICATION.

ABSTRACT: This article deals with the importance of gamification in the educational sphere of Ukraine and describes the experience of using the game "World of Communities" as an effective tool for building contacts and analysing and adjusting behavioural models among students.

The research results showed successful application of the game for increasing social activity of students and developing teamwork skills. A comparative study of linguistic and cultural behaviour models of students in Ukraine and Italy after using the game was also conducted, showing differences in approaches to higher education and community integration. The game " World of Communities " has proven to be an effective tool for building contacts and for analysing and adjusting behavioural models when used systematically.

Keywords: gamification, educational sphere, cultural behaviour models, linguistic behaviour models.

In the modern educational sphere of Ukraine, gamification is becoming an important methodology for research, education of students and adults, improving the urban environment, and organizing interactions between various subjects of civil society [1]. The game is a system in which players are involved in resolving artificial conflicts, determined by rules and expressed in quantitative results. Gamification differs from other gaming formats because the participants are oriented towards the goal of their real activity, rather than the game itself. Game elements are integrated into real situations to motivate specific forms of behavior in given conditions [2].

A good game satisfies the needs of participants for autonomy, competence, and recognition. An outstanding example of such a game is the unique Ukrainian cooperative board strategy for leaders and change managers in the genre of a social simulator "World of Communities," which was developed by a team led by Mykhailo Voytovych and Taras Tymchuk.

This game appeared at the Mariupol State University after the participation of the faculty of foreign languages team in the Summer Youth Acceleration Programme. The programme was part of the project "Youth cluster in the community: a gamified acceleration program for involvement of youth in the life of their community," implemented by the non-governmental organisation "Institute of Political and Information Research," within the UN Programme for Recovery and Peacebuilding with financial support from the European Union. During an intensive course, teachers and students of the faculty of foreign languages had

the opportunity to take an educational course using the game "World of Communities. Accelerator – III" as an educational tool, completed a series of training programs on the educational information platform <https://woc.org.ua/>, and had the opportunity to implement this development in the educational space of MSU [3].

Considering the possibilities of gamification, it is necessary to note that this methodology allows testing new behavioural models and drawing certain conclusions not only after the end of the game and debriefing but also directly during the gaming process.

The game "World of Communities" was initially used as part of the SYAP project (Summer Youth Acceleration Program), but later it was successfully applied as a team-building tool in the process of renewing the student council of faculty of foreign languages. This attempt turned out to be so successful that shortly thereafter, there was an open selection for conducting games due to a large number of interested participants. The game allowed to increase the level of social activity among students, develop teamwork skills, and became an effective tool for analysing and adjusting behavioural models [3].

Later, the game was adapted for use at the University of Messina in Italy, where a study was conducted on students' reaction to the game. The results showed that the game is an effective tool for analysing and adjusting behavioural models, as well as for building contacts among participants.

A comparative study of behaviour models of students in Ukraine and Italy after implementing the game was also conducted. It showed that the Italian higher education system is less formalized, and Ukrainian students are more inclined to "break" the system, while Italian students adapt to it. It was also stated that Italian students are more eager to integrate into the community, while Ukrainian students choose community development in perspective.

Thus, the game "World of Communities" has proven to be an effective tool for building contacts and for analysing and adjusting behavioural models when is used systematically.

Literature

1. Дядікова Олена. Гра як інструмент: що таке гейміфікація? Спецпроект "Гейміфікація". MISTOSITE. URL: <https://mistosite.org.ua/uk/articles/hra-iaak-instrument-shcho-take-heim-ifikatsiia> (дата звернення 15.10.2023).

2. Гейміфікація в освіті. GIOS: інноваційна школа майбутнього. URL: <https://blog.gioschool.com/gamification> (дата звернення 16.10.2023).

3. Стьопін М.Г. Зустрічайте: «Потім Придумаємо». Блог «Гра Світ Громад і деструктивні моделі поведінки». URL: <https://woc.org.ua/game/article/303> (дата звернення 18.10.2023).

Даниїл Глебов,

студент ОС Магістр,

ОП «Середня освіта. Англійська мова та зарубіжна література»,
Маріупольський державний університет у Києві, Україна

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

INTERACTIVE TEACHING METHODS AT ENGLISH LESSONS IN PRIMARY SCHOOLS. The article examines the use of interactive methods and techniques in teaching English to primary school students. The essence and specific features of interactive learning in teaching foreign languages are analysed, interesting and effective teaching methods and techniques are considered that increase interest in learning a foreign language through the influence of the group on the learning process and the assimilation of interaction experience by each group member.

Keywords: *interactive learning, methods, motivation, English lesson, primary school.*

Ключові слова: *інтерактивне навчання, методи, мотивація, урок англійської мови, основна школа.*

Завдання шкільної освіти в Україні, що спрямовані на гуманізацію та демократизацію всього навчального процесу в школі, визначають нові пріоритети навчання і виховання, потребують

формування ініціативної особистості, здатної до раціональної творчої праці. Ми живемо у третьому тисячолітті, у час комп'ютеризації та інтенсивного розвитку всіх галузей науки та виробництва, і глибоко усвідомлюємо незворотність демократичних змін, що відбуваються у суспільстві і освіті зокрема. Утвердження демократичних основ життя суспільства, наявність у ньому творчих, ринкових орієнтацій зумовлюють посилення уваги до дитини, її індивідуальних особливостей і потреб. Тому певні зміни мають місце й у діяльності учнів: елементи творчості, евристики, дослідження відчутно впливають на її характер. Це зумовлює нові підходи до взаємодії у системі «вчитель - учень» [1].

Інтерактивне навчання - це, насамперед, діалогове навчання, під час якого здійснюється взаємодія вчителя та учня. Інтерактив - це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, одним із завдань якої є створення комфортних умов навчання, за яких кожен учасник процесу відчуває свою інтелектуальну спроможність. Навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів: співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де і учень, і вчитель є рівноправними суб'єктами навчання [2].

Інтерактивні методи навчання англійської мови – це методи спрямовані на взаємодію вчителя та учня з метою повного занурення в іншомовний простір, а за допомогою комунікативного підходу – розвинути навички комунікації. Згідно наукових досліджень використання інтерактивних методів на уроці підвищує результативність навчання, стимулює вивченню мови, підвищується розумова та творча активність, цікавість до вивчення іноземної мови [3].

Основними складовими проведення інтерактивного та ефективного заняття є ґрунтовні знання учнів, ретельна підготовка до заняття з боку вчителя, де також включено і творчий підхід. Структуру уроку з англійської мови із застосуванням інтерактивних технологій можна поділити на чотири етапи:

1. підготовка – це опрацювання усіх організаційних питань, такі як роздатковий матеріал, вирішення технічних проблем тощо;

2. вступ – це узгодження усіх правил уроку, мети, завдань, за потреби розділення на групи, розподіл ролей;

3. проведення – обговорення проблемних питань, самостійний чи груповий пошук рішень, формування відповідей. Учні спрямовані на діяльність підхід та здобуття компетенцій;

4. рефлексія та результати – зворотній зв'язок вчителя з учнями та обговорення результатів уроків [4].

Технології інтерактивного навчання можуть бути проведені як у аудиторіях так і позакласно. Головною метою проведення даних уроків постає те, що жоден учень не залишається без уваги, та у сприятливій для навчання атмосфері здобуває знання та навички іноземної мови. До інтерактивних методів навчання англійської мови відносять: презентацію, бесіди, рольові ігри, дискусії, «мозковий штурм», конкурси з практичними завданнями та їх подальше обговорення, проекти, творчі заходи, використання ІКТ та залучення носія мови. Обираючи той чи інший інтерактивний метод, а саме: «Акваріум», «Карусель», «Сінквейн», «Сніжний ком», «Рольова гра», «Презентація», «Дискусія, дебати», «Робота в групах», «Квести та вікторини», «Броунівський рух» та інші вчитель формує в учнів відповідні навички.

Розглянемо докладніше деякі інтерактивні методи навчання, які можна використовувати на уроках англійської мови: «Акваріум» - цей метод ефективний для розвитку вмінь дискутування в малих групах. Розігруються ситуації в колі, надані вчителем; решта учнів спостерігають та аналізують ці ситуації. Наприклад тема «Емоції». Завдання учням: «Ти - оптиміст, на все реагуєш з усмішкою», «ти - дуже балакучий» (треба відгадати емоції та назвати їх). «Карусель» - утворюється два кола, внутрішнє та зовнішнє, діти внутрішнього кола не рухаються, а зовнішнього - переходять до іншого учня кожні 30 секунд (розігруються діалоги на задану тему). «Сінквейн» - вірш, який складається із п'яти рядків по певним правилам (переказується будь-який матеріал парою фраз): 1 рядок - іменник, назва теми; 2 рядок - два прикметника (ознаки теми); 3 рядок - три дієслова (показують дії в рамках теми); 4 рядок - фраза з чотирьох слів, яка показує відношення автора до цієї теми;

5 рядок - висновок, завершення теми (будь - яка частина мови) [5].

Отже, як бачимо, існує достатня кількість інтерактивних технологій та методик для ефективного навчання англійської мови у середній школі, проте при реалізації того чи іншого метода, технології потрібно дослідити підхід, визначити чіткі цілі, що після уроку повинен знати учень, чим володіти, підготувати ефективну матеріальну базу та зважити усі позитивні та негативні сторони метода, технології. Застосування інтерактивних методів дозволяє інтенсифікувати та оптимізувати процес навчання в школі. Вони полегшують формування навчальної та пізнавальної діяльності учнів, надають можливість творчого підходу до засвоєння навчального матеріалу, дозволяють аналізувати отриману інформацію, вчать правильно виражати і формулювати власну думку [4]. Отже, на сучасному етапі розвитку освіта набуває безліч реформувальних, тому уже не достатньо вміти перекладати з іноземної мови і навпаки. Вивчення іноземної мови повинно бути цілісним процесом, за допомогою інтерактивних та комунікативних методик і технологій розвивати усі навички учня, сприяти його мотивації на навчання, комфортному стилю навчання, що забезпечує легкість запам'ятовування та відтворення навчальної інформації.

Література

1. Паламарчук В. Ф. Першооснови педагогічної інноватики. Т. 1. Київ: Знання України, 2005. С. 226–229.
2. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: Теорія, досвід: методичний посібник. Київ: АПН, 2002. С.135.
3. Єльнікова О. В. Інтерактивні методи навчання, їх місце у класифікації педагогічних інновацій. О. Єльнікова. Імідж сучасного педагога. 2001. № 3–4 (14–15). – С. 71 – 74.
4. Крамаренко С. Г. Інтерактивні техніки навчання, як засіб розвитку творчого потенціалу учнів. С. Крамаренко. Відкритий урок. 2002. № 5–6. С.7–10.
5. Лиза Г. В. Особливості використання інтерактивних технологій на уроках англійської мови. URL: <https://vseosvita.ua/library/osoblivosti-vikoristanna-interaktivnih-tehnologij-na-urokah-anglijskoi-movi-90918.html> (Дата звернення: 12.11.2023 р.)

Піскус Єлизавета Олегівна
Студентка ОС Бакалавр
ОП «Філологія. Переклад (англійська)»
Маріупольський державний університет у Києві, Україна

TRANSLATION FEATURES OF THE BIOGRAPHY «QUEEN VICTORIA: A LIFE FROM BEGINNING TO END» BY HOURLY HISTORY

The biography «Queen Victoria: A Life from Beginning to End», written by Hourly History, is a rich source of information about the life of Queen Victoria [1]. The relevance is important for historical research and research papers devoted to translation studies because it provides an opportunity to analyze the features of translation of the biography. The features of translation include translation strategies used, cultural references, use of idiomatic expressions, translation of historical events and figures. By analyzing the features of the translation of this biography, one can gain insight into the problems and possibilities of translating historical texts, as well as the role of translation in shaping the understanding of history and culture.

Translation analysis is the process of examining a translated text to evaluate its quality and accuracy. It involves comparing the original text with the translated version to identify any discrepancies or errors. The analysis can be done at different levels, such as linguistic, cultural, and stylistic. Linguistic analysis involves examining the grammar, syntax, and vocabulary of the translated text to ensure that it is accurate and appropriate. Cultural analysis involves evaluating whether the translated text conveys the same cultural nuances and references as the original text. Stylistic analysis involves assessing the tone, style, and register of the translated text to ensure that it matches the original text [2, С. 18]. The most frequently used transformation are: cultural adaptation (I had to adapt historical and sociocultural aspects to make them understandable and relatable to a Ukrainian audience, this involved finding equivalent terms and concepts in Ukrainian that accurately conveyed the meaning and cultural nuances of the original text, like the concepts that have no direct equivalents or analogies in Ukrainian,

such as “the matriarch”, “the matriarchal queen”, and “the submissive role of wife”), modulation (I had to change the perspective or point of view of some expressions to make them more natural or appropriate in Ukrainian, such as “I will be good” (Я буду доброю) instead of “Зі мною все буде добре”), addition (“six decades during which the industry, economy, society and foreign policy of Great Britain changed dramatically - “шість десятиліть, протягом яких промисловість, економіка, суспільство і політика Великої Британії кардинально змінилися”), grammatical transformations (“Victoria lived two lives - “Вікторія жила подвійне життя”) та багато інших. [4, С. 66-67].

Idiomatic expressions: The translator faced challenges in translating idiomatic expressions used in the biography. They had to find suitable equivalents in Ukrainian or use descriptive turns to convey the intended meaning.

Historical references: The translator had to accurately translate historical terms and events mentioned in the biography, such as “the Great Exhibition,” “the Crimean War,” and “the Hungry Forties,” to preserve the historical context for Ukrainian readers.

Preserving style and tone: The translation aimed to maintain the style and tone of the original biography to preserve the atmosphere and convey the emotional nuances of the author. This required careful consideration of the language used and the author's individual style.

Translation analysis is an important step in the translation process to ensure that the translated text is of high quality and accurately conveys the meaning of the original text. Biographies contain information about Queen Victoria's life and achievements, and it is necessary to translate these details into Ukrainian. As for the peculiarities of the translation of the book «Queen Victoria: A Life from the Beginning to the End», the following features can be emphasized:

Style and tone: The translation takes into account the style and tone of the original in order to preserve the atmosphere of the biography and to convey the emotional nuances of the author.

Biographical terms: this biography contained specific terms and names related to Queen Victoria's life and culture. Also, during the course of the work, we had to deal with the translation of historical

terms and events such as «the Great Exhibition», «the Crimean War» and «the Hungry Forties». For this purpose, it was important to ensure that these terms were accurately translated in order to preserve the historical context [3, C. 59].

Another equally important aspect was the translation of statements and quotations: the biography contains many statements and quotations, including entries from Queen Victoria's diaries and letters. It was necessary to convey not only the meaning, but also the style and character of the language used by the Queen, while preserving her individuality.

Another important aspect is the impact of gender and power aspects on the translation of the biography «Queen Victoria: A Life from Beginning to End» does present significant difficulties, especially in the context of the lack of adequate equivalents in Ukrainian and the absence of similar forms of government in Ukrainian history. Here is a more detailed description of these difficulties:

1. The term «the matriarch» and «the matriarchal queen»:

In biography, Queen Victoria is sometimes described as «the matriarch» or «the matriarchal queen». These terms indicate her role as a woman who wields ultimate power in the monarchy and in family relationships. There is no direct analog for such terms in Ukrainian, as Ukrainian monarchy had a different character and historically did not imply this type of power of a woman [1, C. 5; C. 15].

2. The term «ill-suited to the submissive role of wife»:

This term indicates that Queen Victoria considered herself «ill-suited» to the «submissive role of wife». We had to face the problem of rendering such idiomatic expressions in Ukrainian. The concept of «subordinate role of a wife» may not have an obvious analog in the context of Ukrainian culture, as historically the role of a woman in Ukraine may have had other socio-cultural connotations [1, C. 15].

3. The absence of analogous concepts in Ukrainian history:

It is important to note that Ukraine had its own historical experience and forms of government, and a monarchy with a woman on the throne, much less a «matriarchal» character, was unfamiliar to Ukrainians.

Therefore, the translator had to use descriptive turns and context to explain the meaning of these concepts to Ukrainian readers.

The work had the important task of conveying Queen Victoria's personal characteristics and emotional state, including her turbulent emotional displays and individual communication style and presented various words and phrases that describe Queen Victoria's state of mind at different points in time: «a spoiled child» – describes her childhood and possibly her character; «a willful child» – also describes her character as a child; «unhappy life as a child» – describes her emotional state as a child; «never had a father» – indicates the absence of a father in her life, which may have affected her emotional state; «conspiracy theories» – implies stress and anxiety that may have affected Victoria and her mother; «Kensington System» – describes the strict upbringing system she was subjected to, which could have caused emotional stress; «I will be good» – the phrase she uttered when realizing her future role shows her determination; «nothing short of abuse» – describes the harsh treatment and negative impact on Victoria, which may have caused emotional trauma; «taunted and insulted her» – indicates psychological abuse and its effect on Queen Victoria [1, C. 6; C. 9–10].

Victoria's personal life and her interactions with Prince Albert were hard to convey to the reader. It is necessary to underscore the challenges they faced in reconciling their different personalities and the dynamics of their marriage and to provide insight into the gender and power dynamics of the time, with Albert attempting to influence Victoria's behavior and character.

As a result, the main challenges in translation were related to the need to adapt the historical and sociocultural aspects of Queen Victoria's biography to a Ukrainian audience, given the lack of analogies and concepts in Ukrainian language and history. At the same time, the use of descriptive turns and contextual explanations were key methods for conveying complex historical concepts and terms. As a result, translating «Queen Victoria: A Life from Beginning to End» was a complex art of conveying the historical, cultural, and personal aspects of the text while maintaining its integrity and accessibility to readers in another language

Literature

1. Queen Victoria: A Life From Beginning to End. London : Hourly History, 2016. 54 с.
2. Карабан В. І, Мейс Дж. Переклад з української мови на англійську мову. Навчальний посібник-довідник для студентів вищих закладів освіти. Вінниця : Нова книга, 2003. 608 с.
3. Серебряннікова Н. І. Особливості функціонування та перекладу історичних термінів. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Філологія». Одеса, 2016. № 11. С. 59–63.
4. Ташченко Г. В. Актуальні проблеми теорії та практики перекладу. Харків, 2021. – 161 с.

Наталія Костирко
 Студентка ОС
 Бакалавр
 ОП Переклад (Англійська)
 Маріупольський державний університет у Києві,
 Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КНИГИ Toastmasters International «ЖЕСТИ: МОВА ВАШОГО ТІЛА» НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Specific Features in Author's Translation of the handbook 'Gestures: your body speaks' by Toastmasters International into the Ukrainian Language

Many researchers have worked on the issue of translation. Among the authors who traced the formation and development of the subject can be identified A.V. Fedorov, V. S. Vinogradova, A.D. Schweizer, J.I. Retzker, T. A. Kazakova, V. S. Kolesnikova and others. For example, A. V. Fedorov «To translate means to express correctly and fully by means of

one language what is already expressed by means of another language». V. S. Kolesnikova wrote that «...there is a temporary barrier between the reader and the writer, and in translation there is also a third person - a translator, who faces the difficult tasks of translating humor, collocations, to preserve style and cultural features, to avoid word by word translation» [1, p. 8]. The study presented in this paper is based on the view that any description of the reality, including the literal text, is based on the worldview of its author. This world-feeling corresponds to a set of psychological features reflected in the text in the form of certain semantic components that form an emotional-sense dominant literal text. Thus, by analyzing the text one can get an idea of the features of the emotional and cognitive sphere of its author. The translation of a literal text is considered an independent speech activity, but its motivation is only partial, as the translated text may contain emotional semantic dominant, different from the original and corresponding to the personality of the translator rather than the author.

The aim of this abstract is to present translation transformations applied in the process of literary translation. In the following research will be described a process of observation while translating. Despite the fact that there are thousands of works on the topic of Translation transformations, the issue is still relevant. In this paper has been demonstrated an analysis of the distinguishing features and problems in translating of English literature into Ukraine language, based on my translation of a handbook “GESTURES: YOUR BODY SPEAKS” by Toastmasters International 2011. The book was created by leaders of aforementioned Toastmasters course based on public speaking skills. Communicative task: this book is designed to show how to control your body language. It also teaches tricks about “reading” and understanding your body language as well as body language of those around you.

Concretization is when there's a need of a more specific equivalent in translation which gives a more expanded explanation of a word in SL. Since the semantic field of meanings in different languages does not always coincide concretization is the most common method of translation. The form of concretization is presented in the following example:

1. *If you don't look at them, they will feel **excluded**.*//Якщо ви не дивитесь на них, вони відчуватиме себе **виключеним**. //Якщо ви не дивитесь на них, вони відчуватимуть себе **виключеними з процесу та ігнорованими**. - I expanded a translation with a word PROCESS, since a phrase TO FEEL EXCLUDED would be understand directly by a Ukrainian speaking reader whereas in English this phrase has an indirect meaning and an English native speaker will understand it without a word PROCESS being mentioned. The word **ігнорованими** (BEING IGNORED) was added to make the sentence easier to understand.

2. *A person under the influence of his feelings projects the real self, acting naturally and spontaneously. A speaker who is **interested** will usually be interesting.*// Людина під впливом своїх почуття проєктують справжнє я, діючи природно і спонтанно. Оратор, який **зацікавлений**, зазвичай бути цікавим». – Людина під впливом своїх почуттів демонструє своє справжнє я, діючи щиро і спонтанно. Оратор, який **зацікавлений в тому, про що він доповідає**, буде зазвичай цікавим». - In this sentence the word INTERESTED is not clear since there is no explanation what he is interested in. Ukrainian language require more extended description.

3. *Yet they branded this unfortunate speaker as insincere and indifferent – even though **he was none of those things**.*//Однак вони назвали цього нещасного оратора нещирим і байдуже - хоча **він і не був жодною з цих речей**. – Однак вони назвали цього нещасного оратора нещирим і байдужим - хоча **цього не можна було про нього сказати**. In this case the word THING has a versatile meaning so I gave a more detailed description of the word than the word in the Source Language has.

Generalization is a technique that is reverse of concretization. It means using of a word that has a more general meaning.

1. *Written language has a whole array of symbols for **punctuating messages**:* // У письмовій мові є цілий набір символів для **розділових повідомлень**: – У письмовій мові є цілий набір символів для повідомлень з використанням **пунктуації**. In the following example, we observe a method of generalization, close to omission.

The phrase **punctuating messages** was replaced with simple **punctuation**.

2. *Punctuation Adds Meaning.* // Пунктуація додає значення — Пунктуація є **важливою**.

Omission:

1. *When you're well-prepared, your behavior can be directed outward toward your audience instead of inward toward your own anxieties.* // Якщо ви добре підготовлені, ваша поведінка може бути спрямована на вашу аудиторію **всередину** до власних тривог.— Якщо ви добре підготовлені, ви зможете спрямувати вашу увагу на аудиторію, а не на власні тривоги. Here we can see an example of omission. The words **outward** and **inward** were simply omitted since they have no meaning for a Ukrainian speaking reader.

In general, **lexico-grammatical transformations** are one of the most frequently used methods in translation. Let's observe it in the following examples:

1. *A late-comer's arrival or a flashing timing light usually siphons attention away from a speech* // **Прибуття покійного відвідувача** або миготіння хронометраж зазвичай відсіює увагу від мови. // **Прихід іншого відвідувача запізно** або миготіння годинника зазвичай відвертає увагу від промови. It is an example of **explicatory translation**.

Compensation is a replacement of some omitted words with the help of additional words:

1. *After tugging at his necktie, adjusting his eyeglasses and clearing his throat, he fixed a doleful gaze on the room's back wall.* // Після **натискання** на краватку, **регулюючи** його окуляри і **очищення горла**, він зафіксував доленосний погляд на задня стінка кімнати.— **Затягнувши** краватку, він **поправив** окуляри, **відкашлявся** й приклеїв сумний погляд до задньої стінки кімнати. Here the phrase **clearing his throat** has no direct equivalent in Ukrainian language so it was replaced with a word **відкашлявся**.

2. *Messages Are More Memorable.* // Повідомлення **більше запам'ятовуються**. // Повідомлення **запам'ятовуються легше**.

3. *Your next step is to eliminate any physical behavior that doesn't add to your speeches.*// Ваш наступний крок — усунути будь-яку фізичну поведінку, **яка не додає до ваших промов.** — Ваш наступний крок — позбавтеся будь-якої фізичної поведінки, **що псує ваші промови.**

Sense Development is when a dictionary correspondence is replaced by contextual substitution which is logically related.

1. *Nervous Tension Is Channeled.*// Нервове напруження **направляється.**— Нервове напруження **може бути корисним.** The word **Channeled** wasn't translated word-for-word but was emphasized that the nervous tension be advantageous.

2. *However, if your physical actions are distracting or suggest meanings that do not agree with your verbal message, your body can defeat your words.*//Однак, якщо ваші фізичні дії відволікають або пропонують **значення**, які не згодні з вашим словесним Ваше тіло може перемогти ваші слова.//Однак, якщо ваші фізичні дії відволікають або демонструють **думки**, які суперечать вашому вербальному повідомленню ваше тіло може взяти верх над вашими словами.

Passive voice is more common in English and active voice is often used to render it into Ukrainian:

1. *how nervousness can be alleviated by purposeful physical actions*//як нервозність **може бути полегшена** цілеспрямованими фізичними діями,//**як знизити** хвилювання цілеспрямованими фізичними діями

2. *But unless we have access to video equipment and can have our movements recorded, many of our distracting mannerisms go unchallenged.*// Але хіба що ми маємо доступ до відеотехніки і **можемо якщо наші рухи записані**, багато наших відволікаючих манер залишаються безперечними. — Але хіба що ми маємо доступ до відеотехніки і **можемо записати наші рухи**, багато наших відволікаючих манер залишаються безперечними.

Change of word order in a sentence related to differences in word order between Russian and English.

1. ... *making a positive first impression on an audience*//..зробити позитивне перше враження на аудиторію//..зробити перше враження на аудиторію позитивним.

Descriptive translation is used to make the text understandable for another culture.

For example,

1. *Amid polite applause, the speaker shuffled toward the platform, his face registering the look of someone being led to the **guillotine***// На тлі ввічливих оплесків промовець перетасувався до платформа, його обличчя, що реєструє зовнішній вигляд людини привів до **гільйотини**. – Під ввічливі оплески промовець почовгав до трибуни, з таким обличчям, нібито його ведуть на **каргу**.

2. *You'll probably detect at least a few visual distractions in each person's **delivery***// Ви будете ймовірно, виявити принаймні кілька візуальних відволікань у **доставці** кожної людини.– Ви ймовірно виявите принаймні кілька візуальних відволікань у **промові** кожної людини.

3. *By **incorporating** what you learn from this manual into your regular assignments, you'll become adept in all facets of public speaking*// Шляхом **інкорпорації** те, що ви дізнаєтеся з цього посібника у своїх звичайних завданнях, ви станете вправним у всіх аспектах публічні виступи.– Шляхом **впровадження** того, що ви дізнаєтеся з цього посібника у своїх звичайних завданнях, ви станете вправним у всіх аспектах публічних виступів.

To achieve the completeness of the expression of lexical and grammatical meanings, an **addition** is used in the translation, it is also used to intensify the logical link between sentences:

1. ***What you are** speaks so loudly that I cannot hear what you say*//**Те, що ви**, говорить так голосно, що я не можу почути, що ви говорите//**Ваша особистість** говорить так голосно, що я не можу почути того, що ви говорите

2. *To be an effective speaker, you must project earnestness, enthusiasm, and sincerity by making your manner and actions affirm what you say.*

If they don't, the results can be disastrous.//Щоб бути ефективним оратором, ви повинні проектувати старанність, ентузіазм і щирість, роблячи свою манеру і дії підтверджують те, що ви говорите. **Якщо вони цього не роблять**, результати може бути катастрофічним.//Щоб бути ефективним оратором, ви повинні демонструвати старанність, ентузіазм і щирість, підтверджуючи свій характер і дії тим, що ви говорите. **Якщо цього не відбувається**, результати може бути катастрофічним.

3. *With it you'll be able to determine your nonverbal strengths and challenges and eliminate any physical behavior that detracts from what you say during a speech.*//З ним ви зможете визначити свої невербальні **сильні сторони і проблеми** і усунути будь-яку фізичну поведінку що применшує те, що ви говорите під час виступу.//З її допомогою ви зможете визначити свої невербальні **сильні і слабкі сторони** і усунути будь-яку фізичну поведінку що відволікає або суперечить тому, що ви говорите під час виступу.

CONCLUSION

The analysis has shown that the most often usable translation transformations are the following:

Concretization, Compensation, Descriptive translation and Addition. There are three examples of each in the paper, Generalization, Sense Development and Passive voice – 2 examples, Omission and Explicatory translation – 2 examples. The main purpose of a translation is to make it adequate. So that the text of the translation conveys all the information contained in the original text in the process of observing the appropriate norms of the target language. The aforementioned translation transformations are the most important to convey the message of TL into SL adequate so that it be possible for a reader of a different culture to understand it without any difficulties and misinterpretations.

References:

1. Н.К.ГАРБОВСКИЙ, ТЕОРИЯ ПЕРЕВОДА
<http://rkiff.philol.msu.ru/wp-content/uploads/2020/05/Гарбовский.pdf>
2. "GESTURES: YOUR BODY SPEAKS" by Toastmasters International 2011//
https://drive.google.com/file/d/15Bn43lgLR9u-T0gve0KQ_gMMvSL6xf1a/view

Панель 3. Актуальні проблеми літературознавства

Людмила Кулакевич,
професор кафедри філології та перекладу,
ДВНЗ „Український державний хіміко-технологічний університет”,
Україна

ПОЕТИКА СТАРОАНГЛІЙСЬКОЇ ПОЕМИ «БЕОВУЛЬФ»

POETICS OF THE OLD ENGLISH POEM «BEOWULF». The poem was analyzed, kennings, synonymous phrases that describe actants or individualized objects were singled out. It is emphasized that kennings are a specific artistic component of Anglo-Saxon and Celtic poetry.

Keywords: vernacular epic, kenning, metaphor, heroic poetry, heroic tradition

Англосаксонська епічна поема «Беовульф»¹ / Beowulf (англ. *Beowulf* – бджолиний вовк, тобто ведмідь) імовірно, створена між 700 і 750 роками (читачам став доступний 1815 року) [2]. В оповіді розкидано історичні ремінісценції: історичні імена і факти подано у формі натяків, спогадів, пророцтв. Прикметно, що у поемі не згадується Британія, оскільки твір було створено до переселення німецьких племен на територію вказаної країни.

¹ У ХХ ст. «Беовульфа» найґрунтовніше вивчив оксфордський науковець Джон Р. Р. Толкін, що надихнуло його створити повісті «Хоббіт» і роман «Володар перснів».

Сюжет складається з двох частин. У першій частині король Данії Гротгар / Hroðgar² має прекрасний палац для святкування та веселощів, відомий як Георот / Heorot. Однак від веселого галасу навісніє злий монстр Грендель / Grendel, що живе у болоті поруч. Протягом наступних дванадцяти років Грендель приходиться уночі і з'їдає воїнів Гротгара. Дізнавшись про біду данців, молодий князь геатів Беовульф / Beowulf, тан Гігелака / thane of Hygelac (територія на півдні Швеції) прибуває з невеликою групою васалів і пропонує свої послуги. Гротгар вражений сміливістю невідомого героя, та все ж улаштовує на його честь бенкет в Геороті. Беовульф хизується своєю звитяжністю і його разом з іншими геатами полишають на ніч у палаці. Уночі Грендель, розриває важкі двері та пожирає одного зі сплячих геатів. Грендель бореться з Беовульфом, який відмовляється використовувати зброю. У боротьбі Беовульф відриває Гренделю руку. Смертельно поранений монстр втікає. Наступного дня Беовульф показує всім руку монстра і в Геороті влаштовують бенкет на честь Беовульфа. Та коли воїни заснули, приходиться мати Гренделя, щоб помститися за смерть свого сина, і вона вбиває одного з людей Гротгара. Уранці Беовульф пірнає в озеро, щоб знайти її, і вона нападає на нього. Вони борються в її сухій печері на дні, і Беовульф нарешті вбиває її мечем Nægling. У печері Беовульф знаходить труп Гренделя, якому він відрізає голову і приносить її до Георота. Данці знову радіють. Гротгар виголошує прощальну промову на честь героя, а Беовульф з князівськими подарунками повертається додому до короля Гігелака з геатів / Géat.

У другій частині король Гігелак і його син гинуть у битві. Беовульф успадковує королівську владу і мирно править протягом 50 років.

² Тут і далі назви, а також цитати староанглійською мовою подано за четвертим виданням «Беовульфа» (1893), доступному завдяки проєкту Gutenberg. Указуючи кенінг, зазначатимемо номер рядка поеми.

Та якось хтось з людей украв у дракона в лігві щось із скарбу. Той розлютився і почав спустошувати Геатленд. Старий, але хоробрий Беовульф, розуміючи, що він, швидше за все, загине, вступає в бій з драконом. Битва довга й жаклива тим, що ніхто з васалів, окрім молодого родича Віглафа / Wiglaf, не прийшли йому на допомогу. Зрештою вони вбивають отруйного дракона, але смертельно поранений Беовульф помирає, називаючи Віглафа своїм наступником.

Частина має кільцеве обрамлення – вона починається описом похорону данського короля і завершується описом похорону Беовульфа: героя спалюють, а над його прахом насипають курган на березі моря. Оплакуючи його, люди висловлюють побоювання, що без Беовульфа Геатленд захоплять сусідні племена. Та все ж смерть героя презентується в поемі як гідне завершення героїчного життя, а не трагедія. Твір охоплений християнським патосом, тому всі три битви Беовульфа з монстрами, сприймаються як символ боротьби добра і зла, життя і смерті.

Художньою особливістю поеми є кенінги – синонімічні словосполучення / евфемізми / метафори, що називають персонажів чи індивідуалізовані об'єкти описово: Бог – «управитель всього» / *alwalda* / *eal-wealda* [1, p. 1315]; дочка Гігелака, пошлюблена з Еофором, – «честь-окраса дому» / *hām-weorðung* [1, p. 2999]; Беовульф – «гордий золотом» (нагороджений Гродґаром золотом за перемогу) / *gold-wlanc* [1, p. 1882], «дорогий данцям» / *weorð Denum ædeling* [1, p. 1815], «прославлений чоловік» / *wið-cūðne man* [1, p. 1490]; меч Грунтінг – «батьорий у боротьбі» / *wig-cræftigne* [1812], «прикрашений орнаментом» / *wunden-mæ̅l* [1, p. 1532]; сонце – «свічка світу», «король світу» / *worold-cyning* [3182], «радість небес» / *heofenes wynnne* [1, p. 1802].

Чи не найбільшу групу становлять кенінги на позначення ворогів Беовульфа: мати Гренделя – «морський вовк» / *brim-wylf* [1, p. 1507, 1600], «дух, що живе поза людським світом» / *ellor-gāst* [1, p. 1618, 1622], «наглядач дна (моря)» / *grund-hyrde* [1, p. 2137], Грендель – «демон руйнування» / *un-hæ̅lo* [1, p. 120] / *wiht unhæ̅lo* [1, p. 120],

«скутий пеклом» / helle hæftan [1, p. 789], «зала-тан», «воїн, який тримає зал» / heal-þegn [1, p. 142] «сутінковий мисливець» / scadu-genga [1, p. 704], «болотяний дух» / a fen-spirit [1, p. 102–103], «смертоносний дух» / wæl-gæst [1, p. 1332]; дракон – «широкий літун» / wīd-floga [1, p. 2347], «світанковий літун» / ūht-floga [1, p. 2761], «хробак» / wurm [1, p. 898, 2288, 2344, 2568, 2670, 2828], печера дракона – «вічна підземна зала» / ēce eorðreced [1, p. 2720].

Література

1. Beowulf : an anglo-saxon poem. The Project Gutenberg. URL : <https://gutenberg.org/cache/epub/9701/pg9701-images.html> (Дата звернення 11.11.2023)
2. Beowulf : Old English poem. Britannica. URL : <https://www.britannica.com/topic/Beowulf> (Дата звернення 13.11.2023)

Інна Заваруєва

Доцент к. філол. н.

Український державний університет науки і технологій, Дніпро
Магістр, Маріупольський державний університет, Київ

Художні прийоми прози Джона Фаулза у контексті англійського постмодернізму

Наша робота спрямована на дослідження художньої специфіки прози відомого англійського письменника Джона Фаулза як творця унікального постмодерністського світобачення. Ім'я Джона Фаулза з'являється в англійській літературі в середині ХХ століття, коли відбувається активний процес зміни культурних парадигм. Повоєнний світ зрозумів, що багато пережито: Голокост, атомна загроза, ідеологічні і гуманістичні зрушення – все це створило перспективи для нового сучасного дискурсу. У ті часи постмодерністська філософія намагалася виявити джерела репресивності соціальних інститутів та авторитарності влади взагалі.

Постмодерністи висунули ряд ідей, важливих для дослідження механізмів влади у найширшому розумінні, і зокрема, комунікативної природи передачі знань від одного покоління до іншого. При цьому вони не тільки застосовували ідеї сучасної філософії, але і, радикалізуючи їх, перетворювали на засіб політичної та ідейної боротьби проти соціальних інститутів, проти цінностей і норм взагалі. Постмодерністи відкинули ідеали класичної культури, тобто гуманістичний образ людини, оскільки, у їхньому розумінні, гуманізм претендує на загальну обов'язковість і універсальну значимість, яку вони не приймають.

Розуміння явищ реального світу історії або інтерпретація історичних документів повинні мати певний вид «історичного розуміння», щоб осмислити історичну ситуацію і обставини, сам хід історії висував нові вимоги до літератури. Виходить, що дослідник мав йти до істини в постійному «діалозі» із «текстом», із сьогоdnішнім світом і світом історії. Діалог з історією необхідний для розуміння сутності саме сучасних явищ. Творчий метод Фаулза повною мірою відображає діалог як із найближчою модерністською (екзистенціальною) традицією, так і з більш віддаленою – вікторіанськими, готичними, детективними романами. Такий непростий синтез змушує критиків говорити про Джона Фаулза як про певне літературне протиріччя, який водночас слідує традиції та створює інноваційну метапрозу. У романі «Жінка французького лейтенанта» Дж. Фаулз художньо досліджує нові ідеї, які поширило британське суспільство у вікторіанську епоху, відверто постає як автор, який намагається усвідомити, зрозуміти своє місце в культурній парадигмі. Письменник постійно «відчуває» в собі присутність вікторіанської традиції, при цьому дистанціюючись від того, що відбувається, виступає як герменевт, тобто є учасником подій і їх зацікавленим інтерпретатором, реалізуючи принцип комплементарності. Він переробляє традиційні межі наративу в сучасну манеру, використовуючи деякі з основних постмодерністських прийомів: пастиш, фрагментація, численні точки зору, інтертекстуальність, метафікція та історіографічна метафікція.

Техніка, що використана Джоном Фаулзом у «Жінці французького лейтенанта», – це відтворення вікторіанського роману з критичним підходом і відчуттям пародії. Він відтворив вікторіанський роман з іронією та насмішкою, використавши вікторіанську умовність, але з пристойною порцією пародійного скептицизму. Інший прийом, застосований Фаулзом у цьому романі, це інтертекстуальність, що виявляється у розміщенні епіграфа на початку кожного розділу. Фаулз використовує техніку епіграфа, щоб створити повне враження, що він відданий відтворенню вікторіанського роману. Мета епіграфа – задати тон наступному розділу, значна їх частина була взята з творів Альфреда Лорда Теннісона, є також приклади із текстів Томаса Гарді, Метью Арнольда, Чарльза Дарвіна, Чарльза Лайєлла, Е. Ройстона Пайка, Діккенса, Джорджа Еліота, Теккерея та Джейн Остін.

Цікавим є ще один прийом, який використовує письменник, – втручання оповідача в історію, робиться це для усвідомлення читачем вигаданості і присутності автора, так з'являється питання, чи є розповідь історії вигадкою, що і спонукає дослідити зв'язок вигаданого світу з реальним. Прийом метафікції – це не імітація реальності, а приховування різниці між вигадкою та реальністю. Історіографічна метафікція (термін, введений Ліндою Хатчеон) – це процес переписування історії через художній твір. У романі Фаулза читачі перемішуються між реалістичною оповіддю середини дев'ятнадцятого століття та сучасною оповіддю – така манера оповіді Фаулза допомагає розкрити основну тему роману.

Отже, творчість англійського прозаїка Джона Фаулза багатогранна, за словами Н.Ю. Жлуктенко, вона значно збагатила художню і жанрову форму роману, різноманітність прийомів його прози, винахідливість форми підпорядковані завданню глибшого дослідження описаних явищ і не порушують зв'язку між автором і читачем. Створюючи свої твори в рамках постмодернізму, письменник майстерно відображує в них і багатотомові жанрові традиції [1, с. 135].

Неможливо заперечити той факт, що, експериментуючи з традицією, стираючи межі між жанрами, стилями, постмодерністи прагнуть відкрити нове в старому, оновлюючи тим самим культурний досвід людства.

Список літератури

1. Жлуктенко Н.Ю. Английский психологический роман XX века. К.: Вища школа, 1988. 153 с.

Єфремова Ольга
Аспірантка

035 Філологія, ОНП «Філологія. Порівняльне літературознавство» Маріупольський державний університет у Києві, Україна

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ ΠΗΝΕΛΟΠΗΣ ΣΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΤΗΣ ΜΑΡΓΚΑΡΕΤ ΑΤΓΟΥΝΤ «ΠΗΝΕΛΟΠΙΑΔΑ»

THE MYTH ABOUT PENELOPE IN MARGARET ATWOOD'S NOVEL "PENELOPIAD". The article explores the features of the transformation of the ancient myth in the novel "The Penelopiad" by the prominent Canadian writer Margaret Atwood, known for the feminist orientation of her work and emphasis on the feminine theme. It examines how Margaret Atwood incorporates the classical ancient myth of Penelope and Odysseus into a new narrative context. In particular, it investigates how the traditional role of Penelope, the wife of Odysseus, is transformed, giving her a voice and an individual history. The ironic approach of M. Atwood to the deconstruction of the image of Odysseus and the reimagining of his heroic journeys is also explored, highlighting this story from a female perspective. It is established that the feminist subtext of "The Penelopiad" and Atwood's reinterpretation of traditional mythological figures are manifestations of the author's discourse with patriarchal male culture (starting from Homer) and reveal the issues of women's secondary status in relation to men.

Key words: Margaret Atwood, Penelopiad, ancient Greek myth, transformation, history, feminism.

Η Μάργκαρετ Άτγουντ είναι μια από τις πιο διάσημες σύγχρονες συγγραφείς του Καναδά. Ένα από τα κορυφαία θέματα του έργου του Μ. Άτγουντ είναι το γυναικείο θέμα. Ο συγγραφέας ανησυχεί για τα ζητήματα της αυτοπροσδιορισμού μιας γυναίκας, την παρουσία της στην κοινωνία και τον πολιτισμό, δευτερεύων σε έναν άνδρα.

Η μυθολογία ήταν πάντα μια σημαντική πηγή έμπνευσης για λογοτεχνικά έργα και το έργο του Μ. Άτγουντ δεν αποτελείούσε εξαίρεση. Το μυθιστόρημά της Πηνελόπης, που δημοσιεύθηκε το 2005, έχει γίνει ένα μοναδικό έργο που φέρνει τον αρχαίο μύθο της Πηνελόπης και του Οδυσσέα σε ένα νέο αφηγηματικό πλαίσιο.

Ας εξετάσουμε πώς η Άτγουντ χρησιμοποιεί έναν αρχαίο μύθο, επεκτείνοντας και μεταμορφώνοντας το περιεχόμενο και το νόημά του, δημιουργώντας μια ποιοτικά νέα γυναικεία εκδοχή διάσημων γεγονότων, ριζικά διαφορετική από την κανονική ανδρική κουλτούρα που αντιπροσωπεύει ο Όμηρος.

Στο κέντρο του μυθιστορήματος "Πενελοπιάδα" υπάρχει μια γυναικεία εικόνα - η εικόνα της Πηνελόπης, της συζύγου του Οδυσσέα. Από την εποχή του Ομήρου, η παράδοση της αντίληψης της Πηνελόπης ως πιστής συζύγου ενός μεγάλου ήρωα, τόσο περίπλοκου όσο ο σύζυγός της, έχει καθιερωθεί στον ευρωπαϊκό πολιτισμό. [1, c.7] Η τάση να αντιπροσωπεύει την Πηνελόπη μέσω του προσδιορισμού της σύνδεσής της με τον Οδυσσέα προέρχεται επίσης από την αρχαιότητα. Η ιστορία της Πηνελόπης έγινε συχνά ένα είδος φόντου για την ιστορία του Οδυσσέα, ενώ ο Οδυσσέας αναφέρθηκε περισσότερο μόνο λόγω της γραμμής του αίματος-του γιου του Λαέρτη (το όνομα της μητέρας - Αντικλέα αναφέρεται λιγότερο συχνά).

Αυτό το σημείο δεν αγνοείται από τη Μ. Άτγουντ: στην επιγραφή του μυθιστορήματος, που προέρχεται από το ομηρικό έπος, η δοξασία της Πηνελόπης συμβαίνει μέσω της δοξασίας της σοφής επιλογής συζύγου από τον βασιλιά της Ιθάκης: "πόσο ευλογημένος είσαι, Οδυσσέας ο πολυμήχανος, γεννημένος από τον Λαέρτη! / Έχει αποκτήσει μια σύζυγο με την υψηλότερη αρετή" [3, c. 45]. Αυτός ο κανόνας της παρακολούθησης του "συζύγου της" είναι παραδοσιακός για τη μυθολογία της Πατριαρχικής περιόδου, έρχεται σε αντίθεση με το μυθιστόρημα της Μ. Άτγουντ: η Πηνελόπη βρίσκει "τη φωνή της" σε αυτήν. Ο συγγραφέας προσφέρει στον αναγνώστη μια μοναδική ευκαιρία να ακούσει την ιστορία της Πηνελόπης "από πρώτο χέρι", μια ιστορία που λέγεται με ειρωνεία που αποπροσανατολίζει την εικόνα του μεγάλου ταξιδιώτη.

Στην Πενελοπιιάδα, η Άτγουντ χρησιμοποιεί την Οδύσσεια του Όμηρου ως βάση για την ιστορία του. Ωστόσο, το κάνει με σημαντική καινοτομία επειδή λέει την ιστορία όχι για λογαριασμό του Οδυσσέα, αλλά για λογαριασμό της Πηνελόπης, της συζύγου του. Αυτή η προοπτική δίνει μια νέα ερμηνεία στα γεγονότα της Οδύσσειας και δείχνει πώς η Πηνελόπη κατευθύνει τη δική της ιστορία.

Το μυθιστόρημα έχει μια μάλλον ειρωνική αρχή, από τις πρώτες γραμμές ο συγγραφέας προσελκύει τον αναγνώστη σε έναν ενδιαφέροντα και βαθύ μονόλογο του κύριου χαρακτήρα με τον εαυτό της. Το πρώτο πράγμα που τραβάει τα βλέμματα και τις εκπλήξεις είναι το στυλ της αφήγησης – είναι σαρκαστικά απλό, πρωτόγονο: "ο πατέρας μου ήταν ο Ικάριος, ο βασιλιάς της Σπάρτης. Η μητέρα είναι Ναϊάδα. Υπήρχαν μια δεκάρα δώδεκα τέτοιες μισές φυλές εκείνη την εποχή. Όπου φτύνεις, υπάρχουν κόρες παντού" [3, c. 103].

Η Άγουντ χρησιμοποιεί αυτό το στυλ όχι μόνο για να τονίσει τα έντονα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της Πηνελόπης, αλλά για άλλη μια φορά για να τονίσει τη θεμελιώδη διαφορά από τον αρχικό μύθο της Οδύσσειας, ο οποίος με τη σειρά του ξεχειλίζει από βαριές στροφές, πολυάριθμα επιθέματα και συγκρίσεις.

Η Μάργκαρετ Άγουντ στο μυθιστόρημά της "Πηνελοπιάδα" επιτυγχάνει μια σύνδεση του αρχαίου μύθου με τον σύγχρονο πλαίσιο, μετασχηματίζοντας τον σε ένα νέο αφήγημα που εξετάζει τους ρόλους των φύλων, τις θρησκευτικές πτυχές και τα αισθήματα της προσωπικής ταυτότητας. Αυτή η μετασχηματιστική διαδικασία του αρχαίου μύθου παρέχει τη δυνατότητα για βαθύτερη κατανόηση διαφορετικών πιθανών ερμηνειών και μετασχηματίσεων των κλασικών κειμένων στη λογοτεχνία.

Η έρευνα της μετασχηματισμένης αρχαίας μυθολογίας στη "Πηνελοπιάδα" της Μαργκαρέτ Άγουντ υπογραμμίζει τη σημασία της προσαρμογής και της αναδιατύπωσης των κλασικών έργων για το σύγχρονο ακροατήριο, επισημαίνοντας τη σημαντικότητα των μύθων ως πηγής δημιουργικής έμπνευσης.

Περαιτέρω έρευνα μπορεί να εξετάσει άλλα έργα της Μ. Άγουντ και την επίδρασή τους στη σύγχρονη λογοτεχνία και κοινωνία, καθώς επίσης να ερευνήσει πώς άλλες σύγχρονες συγγραφείς αντιμετωπίζουν θέματα γυναικείας φύλαξης και γεννητικής αυτονομίας στα έργα τους.

Література

1. Гранкина Е. В. Трансформация мифа о Пенелопе в аспекте гендерного анализа в романе Маргарет Этвуд «Пенелопиада». Classical and contemporary literature: continuity and prospects of updating: materials of the III international scientific conference on November 7–8, 2018. С. 35–37.

URL: <http://elib.bspu.by/handle/doc/36479>

DOI: <https://elib.bspu.by/bitstream/doc/36479/1/%D0%93%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%B8%D0%BD%D0%B0%20%D0%95.%20%D0%92..pdf> (дата звернення: 13.11.2023)

2. Ленська С. Постмодерністська поетика роману М. Етвуд «Пенелопіада». Філологічні науки, 34, 2021. С. 5-12.

URL: <http://philstudies.pnpu.edu.ua/article/view/250097>

4. DOI: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewi614y60oqCAxXlGBAIHuk_A2oQFnoECBcQAQ&url=http%3A%2F%2Fphilstudies.pnpu.edu.ua%2Fissue%2Fdownload%2F15038%2F8211&usg=AOvVaw3tdNQNw_8kFbjIOPR4Wj27&opi=89978449

5. Atwood Margaret. Penelopiad. 2005.

URL: <https://www.onlinereadfreebooks.com/en/The-Penelopiad-923584/1> (дата звернення: 20.10.2023).

Ірина Гриненко,

Студентка ОС Магістр,

ОПП «Філологія. Мова та література (англійська)»

Маріупольський державний університет у Києві, Україна

ЕПІСТОЛЯРНИЙ ДИСКУРС РОМАНУ С. РІЧАРДСОНА «ПАМЕЛА, АБО ВІНАГОРОДЖЕНА ЧЕСНОТА»

EPISTOLARY DISCOURSE IN S. RICHARDSON'S NOVEL "PAMELA, OR VIRTUE REWARDED". The artistic features of Samuel Richardson's epistolary novel "Pamela, or Virtue Rewarded" are explored, highlighting two types of letters within the text: ordinary letters, in which the protagonist describes her experiences in a new home, and letters written in the status of a captive. The latter, in essence, involve a psychological analysis of the situation in which the woman finds herself and can be classified as diary entries.

The keywords: the epistolary genre, epistolary novel, novel in letters, diary novel, and literary mystification.

У європейському літературознавстві побутує дві теорії

походження епістолярного роману. Згідно з першою, епістолярний роман постав як синтез листів і віршів, пов'язаних любовним сюжетом. За другою теорією жанр походить від романів зі вставними листами, у яких частина, що містить розповідь від третьої особи між листами, поступово зменшувалася [2]. На підставі проаналізованих літературознавчих студій та художніх творів, які науковці включають до згаданого жанру, можемо узагальнити, що епістолярний роман – це роман, побудований з листів одного або кількох персонажів. Метою листування може бути критика суспільства, свідчення, обмін думками про що-небудь, спокушання, обмін почуттями. Важко встановити коли цей жанр стартував у європейській літературі. Та все ж історики літератури сходяться на тому, що особливо популярним цей жанр стає після успіху роману Самуеля Річардсона «Памела, або Винагороджена чеснота» / *Pamela, or Virtue Rewarded* (1740), який, по суті, вплинув на роман як жанр, маркувавши такі його жанрові різновиди, як сентиментальний і психологічний. За фахом Семюел Річардсон був друкарем, з часом очолив компанію *Stationers' Company* і цілком випадково став у п'ятдесят років романістом завдяки вмінню писати листи: він отримав доручення написати збірку типових «знайомих листів» як допомогу людям, які були надто неписьменними, щоб складати свої. Та у процесі роботи він вирішив розпросторити серію листів, пов'язавши їх цікавою історією в жанрі роману [3]. Певною мірою це пояснює обов'язкові в кожному листі привітання, зазначення адресата й адресанта (як-от «Дорогі тато і мамо» – «Ваша найпорядніша дочка»; «Шановна Памело» – «Ваші дбайливі, але люблячі батько і мати, Джон та Елізабет Ендрюс»; «Дорога мамо» – «Ваша чесна, а також сумлінна дочка»), побажання («Моліться, використовуйте гроші. Тепер ви можете зробити це безпечно» тощо) [3]. Річардсон задумав свій твір і як книгу про поведінку для молоді і таким чином художньо зафіксувати жіночі чесноти так, як їх розуміли у XVIII столітті. Можемо припустити, що ім'я героїні письменник обрав під впливом популярного на той час пасторального роману Філіпа Сідні «Аркадія» (1590): Памела –

старша дочка герцога Аркадії. У неї закохується принц Мусідор, але приховує свій статус, намагаючись заволодіти серцем дівчини, видаючи себе за пастуха.

«Памела, або Винагороджена чеснота» – це сукупність листів, написаних красивою молодою жінкою до своїх батьків. У першій частині добродішну скромну і делікатну Памелу Ендрюс намагається спокусити її роботодавець містер Б. Дівчина опирається як може, навіть намагається вчинити самогубство, та молодий господар вже по-справжньому закохується у свою служницю, пропонує їй шлюб і вони одружуються. У романі можна виокремити два типи листів. Спочатку це були звичні листи, у яких дівчина описувала своє перебування в новому домі, просила поради батьків. Та після того, як містер Б. зробив її заручницею, вона пише листи, не сподіваючись їх надіслати. Їхній зміст – це, по суті, психологічний аналіз ситуації, у якій опинилася полонянка. Відповідно її дописи можна розглядати і як щоденникові записи. У другій частині роману Памела намагається побудувати успішні стосунки з чоловіком і пристосуватися до вищого суспільства. Ця частина містить вже не тільки листи, але й щоденник молодої жінки. Читачі сприймають ситуацію виключно з позицій Памели, позиції інших персонажів відсутні [3]. Роман Річардсона мав шалений успіх аж до того, що його не тільки перекладали, але й використовували у маркетингових стратегіях: товари, призначені для жінок, як-от віяла чи глечики для миття, ілюстрували сценами з «Памели». Популярність роману можна пояснити не тільки сюжетом, але й стилем викладу, доступним для середнього класу. Річардсон навіть створив спеціальний гурток для жінок-читачок, консультуючи їх щодо того чи того вчинку героїні. І в той же час у суспільстві розгорнулася дискусія, адже багато читачів і критиків вбачали в героїні авантюристку, яка заповзялася піднятися в суспільстві через шлюб з молодим шляхтичем. Письменник переглядав роман для кожного нового видання, вносячи до тексту певні лексичні зміни. Якщо у першому виданні стиль листування героїні скеровував на її приналежність до нижчого класу, то вже у наступних виданнях її мовлення відповідає середньому класу,

виявляється, що покійна господиня, мати містера Б., найняла її не тільки для хатніх робіт, але й для складання господарських звітів [3, лист 1]. Якоюсь мірою це робило її шлюб із шляхтичем не таким скандальним, адже тепер вона сприймалася рівною йому хоч би за освітою.

Література

1. Behn A. Love-Letters Between a Nobleman and His Sister. The Project Gutenberg EBook. URL : <https://gutenberg.org/cache/epub/8409/pg8409-images.html> (Дата звернення: 09.11.2023).

2. Bray B. A. L'art de la lettre amoureuse: des manuels aux romans (1550–1700). La Haye : Mouton, 1967. 36 p. (Дата звернення: 09.11.2023).

3. Richardson S. Pamela, or Virtue Rewarded. The Project Gutenberg EBook. URL : <https://gutenberg.org/cache/epub/6124/pg6124-images.html> (Дата звернення: 09.11.2023).

Ольга Моргунова
доцент кафедри англійської філології
Маріупольський державний університет у Києві
Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВТІЛЕННЯ ОБРАЗУ ДЕТЕКТИВНОГО НАПАРНИКА У ЗБІРЦІ ОПОВІДАнь АГАТИ КРІСТІ «ТАЄМНИЧИЙ МІСТЕР КІН»

CHARACTERISTICS OF THE IMPLEMENTATION OF THE IMAGE OF THE DETECTIVE PARTNER IN AGATHA CHRISTIE'S SHORT STORY COLLECTION "THE MYSTERIOUS MR. QUIN". The article examines the specifics of the implementation of the images of detective partners in the context of the classic English detective based on the material of a short story collection by Agatha Christie "The Mysterious Mr. Quin". It has been proven that any attempt to consider the main characters of the collection within one clearly defined role contradicts the very intention

of the writer.

Keywords: detective, classical detective story, detective partner, Agatha Christie, Mr. Quin

Ключові слова: детектив, класичний детектив, детективний напарник, Агата Крісті, містер Кін

Агата Крісті ще за життя отримала титул королеви детективу. І не лише завдяки феноменальній популярності її творів, але й за значний внесок у розвиток жанрової форми. Саме тому її твори вже багато років є об'єктом літературознавчих досліджень, попри зверхнє ставлення науковців до самого жанру.

Саме Крісті приписують перші спроби серйозної розробки типових детективних персонажів (окрім детектива-слідчого), цікаві сюжетні знахідки, що ламали жанрові стереотипи (наприклад, знаменитий прийом у «Вбивстві роджена Ейкройда» (The Murder of Roger Ackroyd), де вбивцею виявився сам оповідач), звернення до незвичних на той час психологічних проблем (наприклад, зображення дитини-соціопатки з роману «Зігнутий будинок» (Crooked House), яка вчиняє злочин просто з цікавості) тощо. Тим не менш, персонажі Крісті майже не розглядалися з точки зору типології детективних напарників.

Справедливості заради, варто зауважити, що Крісті віддає перевагу героям-одинакам, як-от: міс Марпл, Паркер Пайн, значна частина романів про Пуаро тощо. Детективні партнери у творах Агати Крісті трапляються доволі рідко. Фактично вони представлені лише частиною романів про Еркюля Пуаро, де його супроводжує А. Гастінгс, оповідання про Томмі й Таппенс Бересфордів (цикл «Партнери по злочину» (Partners in Crime), а також декілька романів із несерійними героями (наприклад Боббі Джонс і Френкі Дервент з роману «Чому не Еванс?» (Why Didn't They Ask Evans?). Тому на особливу увагу заслуговує збірка оповідань «Таємничий містер Кін» (The Mysterious Mr. Quin), де всі детективні історії фактично побудовані на інтелектуальній взаємодії саме двох персонажів, – містера Харлі Кіна та містера Саттерсвейта, які є об'єктом нашого дослідження.

Метою нашого дослідження є виявлення специфіки реалізації образів детективів-напарників у контексті класичного англійського детективу на матеріалі збірки оповідань А. Крісті «Таємничий містер Кін».

Актуальність нашого дослідження зумовлено тим, що дослідницька увага до цього часу зосереджувалася лише на образі містера Кіна. У ньому легко прочитується персонаж комедії дель-арте в англійському варіанті – Арлекін, що значною мірою відрізняється від свого італійського тезки, бо, як зауважувала Тельма Ніклаус: «Грубі бажання італійського Арлекіно та мистецтво спокуси, яким володів Арлекін французький, в образі англійського Арлекіна редукувалися до ідилічного залицяння, позбавленого чуттєвого завершення» [2, с. 159]. Проте щойно образ Харлі Кіна починає розглядатися в контексті детективної історії, його одразу інтерпретують як варіант детектива-слідчого, відповідно містер Саттерсвейт автоматично переходить в розряд його напарника (так званого «відкритого рота», тобто персонажа, якому роз'яснюються докази злочину)¹. Але подібний розподіл амплуа суперечить сюжетному розвитку оповідань збірки, тому потребує нової інтерпретації.

Дійсно, у першому оповіданні збірки «Поява містера Кіна» (The Coming of Mr Quin) саме Кін стає ініціатором розслідування загадкової смерті Дерека Кепела, а решта присутніх у Ройстоні (у тому числі й містер Саттерсвейт) лише йдуть за логікою його міркувань (тут важливо зауважити, що помічає це лише містер Саттерсвейт): «А Харлі Кін поводить себе ніби режисер. Він, ніби вмільний лялькар, смикав за мотузочки, а ляльки покійрно виконували його вимоги» [1, с. 2]. Та вже у фіналі оповідання Кін поводить себе не як традиційний літературний детектив, який мав

¹ Одразу зауважимо, що розгляд персонажа містера Кіна в детективному контексті трапляється лише в любительських відгуках читачів до збірки. Серйозних літературознавчих досліджень у цьому напрямку поки немає.

би зібрати всі виявлені факти й укласти їх в одну картину злочину та пояснити решті, як все відбувається. Повну картину відновлює містер Саттерсвейт.

У наступних оповіданнях активність Кіна все зменшується й він все частіше зауважує, що саме спостережливість і знання Саттервейта допомагають останньому викрити злочинця. Невдовзі нові здібності в собі помічає і сам герой: «Упевненості у своїх можливостях – ось чого завжди не вистачало містеру Саттерсвейту. Усе життя він залишався лише слухачем і спостерігачем за тим, що відбувається з іншими, і тільки в компанії містера Кіна починав грати зовсім іншу роль. Тепер його знайомий перетворювався на слухача, а він – на оповідача» [1; с. 10]. Тож ми бачимо, що будь-яка спроба розглядати головних героїв збірки «Таємничай містер Кін» у межах однієї чітко визначеної ролі суперечить психологічному розвитку персонажів, а значить і самому задуму письменниці. Це підтверджує і той факт, що в останньому оповіданні збірки «Провулок Арлекіна» (Harlequin's Lane) Саттервейт фактично стає єдиним спостерігачем й оповідачем історії, у той час як Харлі Кін містичним чином зникає.

Отже, у збірці оповідань Агати Крісті «Таємничий містер Кін» ми можемо спостерігати незвичайну гру з традиційними літературними типами детективних романів. Задані від початку ролі детектива і його помічника виявляються оманливими, від оповідання до оповідання змінюючись на протилежне. Містер Саттервейт фактично стає детективом та ініціатором розслідувань, а містер Кін – його помічником, чия роль полягає у вчасному формулюванні питань.

Література

1. Agatha Christie. The Mysterious Mr. Quin. https://downloadnread.weebly.com/uploads/3/9/4/0/3940642/agatha_christie_-_mysterious_mr_quin.pdf
2. Niklaus Thelma. Harlequin; or The Rise and Fall of a Bergamask Rogue. New York: Braziller, 1956. 250 p.

Ольга Федько

Викладач

Український державний університет науки і технологій

Україна

ОСОБЛИВОСТІ СПЕЦИФІКИ НАРАТИВНОЇ ФОРМИ УКРАЇНСЬКИХ ТРАКТАТІВ ЕПОХИ РАНЬОГО БАРОКО.

SPECIFIC FEATURES OF THE NARRATIVE FORM OF UKRAINIAN TREATISES OF THE EARLY BAROQUE ERA.

Abstract. The article examines the specificity of the narrative form of Ukrainian treatises of the early Baroque era. It was found that this era was characterized by an active cultural and educational life, which influenced literary creativity. It is emphasized that the main mass of treatises consisted of preaching and polemical works, and their narrative specificity was considered.

Keywords: Baroque era, treatise, dialogue, polemic.

Ключові слова: епоха Бароко, трактат, діалог, полеміка.

Українське літературне життя першої половини XVII ст. було надзвичайно активним і зосереджувалося, насамперед, довкола полеміки між прихильниками католицизму, православ'я і уніатів.

Трактати, які з'явилися у цей час, були своєрідною відповіддю на попередній твір, тобто вівся діалог із попереднім текстом, автор апелював до адресата, аргументовано доводив свою позицію щодо конкретних проблем. На думку Ігоря Ісиченка, зачином епохи Бароко в Україні була «дискусія між уніатським митрополитом Іпатієм Потієм, Йосифом Велямином Рутським та православним єпископом Мелетієм Смотрицьким. У перебігу цієї дискусії виявилася символічна домінанта нового стилю полеміки, втілена з винятковим талантом у трактаті Мелетія Смотрицького «Тренос» (1610)» [1, с.33]. Кожен твір декорувався релігійними авторськими інтересами, позиціонувався на діалог із попередніми текстами. М. Бахтін з приводу подібних ситуацій писав: «Один смисл розкриває свої

глибини, зустрівшись з іншим, чужим смыслом: між ними починається діалог, який долає замкненість й односторонність цих смислів, цих культур. Ми ставимо чужій культурі нові запитання, і чужа культура відповідає нам, відкриваючи перед нами свої нові грані, нові смислові глибини» [3, с.407]. Однак, діалог таких, переважно релігійних, текстів мав на меті якраз пошук істини, а не змагання суб'єктивно-художніх авторських концепцій. Діалогічний аспект у ранніх барокових трактатах передбачав наявність кількох точок зору на одну проблему, що створювало враження безпосередньої розмови автора, який постійно переконує у правдивості своєї позиції, з опонентом. Тому твори урізноманітнювались композиційними моделями, авторською інтерпретацією традиційних топосів. Найповніше репрезентують у своїх творах діалогічну ситуацію такі автори, як Іпатій Потій («Антиризис», «Герезія», «Гармонія») та Мелетій Смотрицький («Антиграфи», «Тренос»).

Твори Іпатія Потія «Герезія» («Єреси, невіжества і політика попів і міщан Виленського Братства») і «Гармонія» («Гармонія, альбо согласіє віри, сакраментовъ и церемоніей святое восточное Церкви съ Костеломъ Римскимъ») вийшли друком у 1608 році. Відповіддю на них був полемічний трактат молодого Мелетія Смотрицького «Антиграфи» («Відписи»). У працях Іпатія Потія піднімається проблема самодостатності церкви. Автор обурюється «єресями» віленської православної громади, що православні не визнають думки Вселенських Соборів Західного світу після розколу церков, концентрує увагу на питанні про опрісноки, на літургічних тонкощах, викриває нелогічність вживання формул словесного освячення над усією масою причасного хліба.

Цікавою літературною сторінкою є богословські трактати Могилянської доби, в яких провадилася жвава дискусія про богослужіння, ініційована, з одного боку, проблемою національного самозбереження після смерті проунійного короля Речі Посполитої Зигмунда III. Цей богословський діалог, який найкраще презентували Касіян Сакович («Перспектива», 1942) і Петро Могила

(«Літос», 1644), піднімав проблеми розходження у церковно-обрядовій практиці православних і католиків.

Касіян Сакович, до 1640 року прихильник православ'я, перейшовши до табору католиків, намагається у численних апологетичних богословських трактатах вказати на недоліки православної церкви, які, як він вважав, є результатом псування догм віри. У трактаті «Перспектива» зосередив увагу переважно на обрядовій практиці православних. Переконаливо доводить, що духовна і світська влада повинна втручатися у справи церкви.

«Літос» – об'ємний твір, що налічує 424 друковані сторінки основного тексту і додаткові статті. Трактат структуровано за аналогією до двох основних розділів твору Касіяна Саковича «Перспектива» – теза (питання) і антитеза (відповідь). У такий спосіб Петро Могила заперечує звинувачення опонента на адресу православної церкви, пояснює, використовуючи цитати з різних джерел, православні таїнства, богослужіння, обрядовість. Архієпископ Ігор Ісиченко зазначає, що твір був своєрідним поясненням «літургійної практики і сакраментального вчення Православної Церкви в зіставленні з католицькими апологетами», трактатові характерна «богословська поміркованість, спокійність, розважливий тон», «дається стримана критика католицизму, без образ і зверхності щодо опонентів» [2, с. 203]. Петро Могила не відмовлявся від усіх можливих видів техніки побудови тексту: насиченість безліччю стилістичних структур, повторами, паралелізмами, вигуками, риторичними звертаннями, оцінковими судженнями, вмiлим вибором «за» і «проти». Він постійно пам'ятав про актуалізацію основних мотивів твору, які логічно й майстерно сам підсумував у висновках. Тому «Літос» можна вважати важливою літературною пам'яткою епохи раннього українського бароко.

Отже, діалогічна форма барокових трактатів давала можливість авторам і їх опонентам створити власну візію минулого, сучасного і майбутнього своєї віри, для чого залучалися до творів цитування та коментування із хронік, літописних джерел, тобто історична аргументація.

Хоча значна частина трактатів базується на християнських та літературно-культурних традиціях, у них не обійшлося без авторських стилістичних особливостей. Кожен із творів багатий на жвавій розповіді, авторські конструкції. Все це є підставою для трактування тогочасних трактатів як репрезентантів барокового стилю, з появою яких українське тогочасне письменство сягнуло європейського художнього рівня.

Список використаних джерел:

1. Архієпископ Ігор Ісиченко. (2011). Історія української літератури: епоха Бароко (XVII – XVIII ст.). Львів: Святогорець.
2. Архієпископ Ігор (Ісиченко). (2005). Східна аскеза і бароковий текст: досвід моголянського Києва. Україна XVII століття: суспільство, філософія, культура. Київ: Критика, 196 – 206.
3. Бахтин М. М. (1978). Естетика словесного творчества. Москва: Искусство.
4. Новаковський П. (2005) Літературна проблематика в міжконфесійній полеміці після Берестейської унії (1596-1720). Український літературний центр. Львів: Свічадо, (2).

Катерина Мацегора
Студентка ОС Магістр,
ОП «Англійська мова, зарубіжна література та
компаративістика»
Маріупольський державний університет у Києві, Україна

ОСОБЛИВОСТІ КІНЕМАТОГРАФІЧНОГО ПРОЧИТАННЯ РОМАНУ ЕРІХА МАРІЇ РЕМАРКА «НА ЗАХІДНОМУ ФРОНТІ БЕЗ ЗМІН»

Творчість Еріха Марії Ремарка в усі часи приваблювала читача своїм правдивим і водночас жорстоким відображенням повоєнної реальності, теми «втраченого покоління», спроби людини «прижитися» у буденному світі після пережитого жахіття на полі бою.

У своїх романах автор без цензури описує біль, емоції, страждання і страх тих, хто вимушений був взяти у руки зброю. У той самий час автор викриває вади тогочасних патріотів-фанатиків, торкається питань байдужості німецького народу, який намагається змовчати про розв'язану світову війну. Тому не дивно, що центральна тема творчості німецького письменника – вплив війни на усвідомлення людиною себе як повноцінної людини в новому суспільстві, через пережиті втрати та труднощі знайти себе у сучасному світі.

Декілька разів кінорежисери відтворювали сюжети романів Ремарка у своїх кінострічках. Особливо їхню увагу привертав роман «На західному фронті без змін» [2]. У романі автор розглядав Першу світову з точки зору «перспективи окопу». За традицією антивоєнних романів, він зобразив молодих юнаків, які повірили в шовіністичну пропаганду і, розчарувавшись, не розуміють, за що і навіщо люди повинні вбивати один одного.

Незважаючи на те, що у минули роки відбувалися успішні покази кіноінтерпретації роману англійською мовою, у 2022 році кінокомпанія Netflix, за сприяння роботи режисера Едварда Бергера випускає німецькомовний фільм «На західному фронті без змін» [3]. Виробництво Netflix є третьою, але першою німецькою адаптацією фільму відомого воєнного роману. Перша американська екранізація Льюїса Майлстоуна (США, 1930) була не менш успішною. У Німеччині, однак, націонал-соціалістам довелося форсувати покази фільму через насильницькі підривні дії, які полемізували книгу. Отже, фільм є частиною літературної та кіноісторії, і ремейк втілений німецьким режисером Едвардом Бергером, як амбітний проект. Крім того, «німецька перспектива», проголошена як мета фільму, зважаючи на вину Німеччини у війні і ще більші злочини Другої світової війни вважаються політично чутливими.

У центрі уваги фільму є батальні сцени. Криваве вбивство описано дуже докладно, з деякими деталями нагадує класичний фільм 1930 року, але загальний естетичний ефект нагадує останні військові фільми, такі як «Дюнкерк» (Великобританія і США, 2017) та «1917» (США, 2019). У бойових сценах є непередбачувана, постійна

динаміка, яка передбачає небезпеку для життя (розривні снаряди та жорстокі порізи). Глядачі повинні мати можливість зануритися в те, що відбувається. Однак очевидним є намагання уникнути вбивств і смерті, дарувати щось героїчне. Смерть завжди безглузда і жорстока, з обох сторін. До безнадійності ситуації підходить музика, яка іноді підсилює, а іноді замінює пекельну стрілянину [4]. Темні відтінки, властиві напруженим сценам, загострюють увагу глядача та надають подіям ще більшої безнадійності, а їх героям болю.

Основні відмінності між новою екранізацією і фільмом 1930 року, засновані на різному розумінні драматургії та наративному підході. На місці лаконічного змісту з актуальним матеріалом виступає оповідь, драматургія якої суттєво відрізняється від оригіналу. Особливо це помітно в кінці нового фільму. Тверезе повідомлення про смерть Павла у тексті Ремарка і тривожне коротке зображення у фільмі 1930 року. Через широку драматизацію кінцівка фільму набуває подвійного сенсу: Пол буде смертельно поранений в останній атаці в ближньому бою в бліндажі, якраз у день припинення вогню. За кілька секунд до смерті героя звучить команда «припинити вогонь». Починається струнна музика, можна побачити пейзаж, що був зображений й на початку фільму. Музика в стрічці сприяє відтворенню загальної атмосфери відчаю та запаху смерті. Такий музичний ефект передає трагізм ситуації. У фільмі смерть Пола набуває символічного значення, що доказує неправоту фанатичного командира, який відправив солдатів в атаку, знаючи наперед, чим це закінчиться.

Щоб перекодувати роман за допомогою кіномови, кіномитці застосували такі візуальні (гра акторів, костюми, декорації), аудіальні (музичний супровід, звукові, шумові ефекти) ефекти, гру планів, світла, різні види монтажу тощо [1, с. 137]. Отже, Е. Берг удало інтерпретує роман «На Західному фронті без змін», йому вдалося не лише зберегти основу першоджерела на сюжетному рівні, а й увиразнити мотиви, щоб у повній мірі показати згубний вплив війни на солдатів й засудити халатність командирів.

Література

1. Чуйко В. В. Кінорецепція прози Миколи Хвильового: інтермедіальна трансформація : дис. канд. філ. наук : Донецький національний університет імені Василя Стуса. Вінниця, 2020.
2. Erich Maria Remarque. Im Westen nichts Neues. Frankfurt : Ullstein Verlag, 1975. 347 S.
3. Filmseite des Anbieters. Im Westen nichts Neues. 2022.
URL: <http://www.netflix.com/De/title/81260280>
4. Im Westen nichts neues: Film des Monats. 2022. URL: im-westen-nichts-neues-fh.pdf

Реуцька Вікторія Олегівна
Студентка ОС Магістр,
ОП «Філологія. Мова і література (англійська)»,
Маріупольський державний університет у Києві, Україна

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ У КНИЗІ МЕТТА ГЕЙґА «ДІВЧИНКА, ЯКА ВРЯТУВАЛА РІЗДВО»

INTERTEXTUALITY IN MATT HAIG'S BOOK "THE GIRL WHO SAVED CHRISTMAS" The article explores the phenomenon of intertextuality, which is used by the contemporary English writer Matt Haig in his book. The story is based on the Christmas motifs and the orphanhood motif used by Charles Dickens in his works. In addition, Matt Haig repeatedly mentions Dickens's novel The Adventures of Oliver Twist in the book, introduces Dickens himself as a secondary character and quotes him.

Keywords: intertextuality, Christmas motifs, orphanhood motif.

Ключові слова: інтертекстуальність, різдвяні мотиви, мотив сирітства.

Метт Гейґ – сучасний англійський письменник, що пише книжки як для дітей, так і дорослих. У 2015 році Метт Гейґ написав дитячу книгу "Хлопчик на Ім'я Різдво", з якої почалася його різдвяна трилогія для дітей. У своїй першій книзі автор розказав оновлену історію походження Батька Різдва, персонажа англійського фольклору, який уособлює Різдво. Другою книгою трилогії став твір під назвою «Дівчинка, яка врятувала Різдво», яка продовжувала

історію становлення Різдва як свята у Англії та свята загалом.

Саме ця, друга історія, більш за все написана у дусі Діккенса. Місцем дії цієї книги стала Вікторіанська епоха. У 1843 році, коли була опублікована "Різдвяна пісня" Діккенса, з'явилися різдвяні листівки, різдвяні хлопавки та ялинки – все небіблійне прийшло з того часу. Саме тому письменнику вбачалося найбільш вдалою ідеєю помістити своїх героїв саме в ці часи.

Тут варто зазначити, що у цій книзі, хоч вона і є різдвяною, тематика тісно переплітається з романом Діккенса «Пригоди Олівера Твіста». Роман був написаний під дією вражень від "Закону про бідних" (1834). Згідно з законом безробітних відлучали від родини насильно, щоб забрати до особливих установ, так званих "робітних домів". Важка доля жителів цих закладів, а насамперед дітей, справила надзвичайно негативне враження на Діккенса. Він мав намір створити сучасний шахрайський роман, де злочинці виглядали б "шляхетними героями". Однак на цю задумку наклалася соціально-викривальна ідея і з'явився пригодницький роман.

Мотив сирітства використовує у своїй книзі і Метт Гейґ. «Часто дитячі різдвяні історії мають елемент темряви, і вікторіанські часи підходять для цього. Різдво, як правило, припадає на середину зими, а це означає, що воно приходить з темряви. Я дав Амелії роботу сажотруса, звісно, тому що Батечко Різдво спускається в димохід, хоча дівчатка зазвичай не були сажотрусами, але я завжди був одержимий тим, наскільки жадливою є ця робота.

Амелія – сирота, і містер Кріпер забирає її до робітного дому, а в дитинстві я обожнював такі історії – якщо все закінчується добре, вони можуть витримати труднощі в дорозі. Радість книжки-розради полягає в тому, що персонаж стикається з реальними труднощами, і якщо ви бачите, як він їх долає, це допомагає дитині, яка переживає важкі часи, можливо, в школі, почуватися краще, і це робить її сильнішою. Якщо ви говорите про надію, то найбільше потрібно, щоб все було складно, і це те, що об'єднує історії "Хлопчик на ім'я Різдво" та "Дівчинка, яка врятувала Різдво". У них обох було важке дитинство, і їм потрібна різдвяна магія», – зазначає автор [1].

Отже, як зазначено вище, рушійною силою історії є Амелія, персонаж, згаданий в останньому розділі попередньої книги, адже магія Батечка Різдва залежить від надії дітей. В Амелії було багато надії, але руйнівні зміни в її житті майже повністю її вичерпали – тож цього року Різдво може взагалі не настати...

Починається вона з того, що Амелія надсилає листа Батечку Різдва з проханнями, головним з яких є, щоб її мама одужала. Цей лист стає першим, які Батечко Різдво надалі буде отримувати щорічно від дітей з усього світу.

Але у чарівному містечку Ельфелмі, де Батечко Різдво проживає з ельфами, трапляється лихо (напад тролів), тому він не прилітає на землю на Різдво та не може виконати бажання дівчинки.

Мама дівчинки помирає і дівчинку забирають до робітного дому. Дівчинка намагається втекти від власника дому та офіцера, під час чого зустрічає свого улюбленого письменника – Чарльза Діккенса. Він хотів допомогти дівчинці. «Жодній дитині не місце в робітному домі, тим паче – на Різдво», – каже письменник. Але він не може вдіяти нічого, оскільки за законом Амелія має потрапити саме туди. Єдине, чим може допомогти Діккенс дівчинці – врятувати її кота від життя на вулиці, забравши його до себе. «Це було жахливе відчуття – забирати в неї кота, надто на Різдво, однак так він і вчинив, розуміючи, що для кота ліпше мати дім, аніж жити на вулиці» [2].

Через рік Батечко Різдво знов робить спробу влаштувати свято не тільки ельфам, а й людям. Він розуміє, що магії надасть йому тільки надія Амелії, дівчинки, яка найбільш за всіх людей на землі вірила у магію. Тому він прямує до Лондона, щоб знайти дівчинку.

Не знайшовши Амелію у вдома, Батечко Різдво починає її пошуки містом. Раптом він зустрічає її кота, який приводить його до дому Чарльза Діккенса.

Діккенс, побачивши через вікно кота, відкрив йому двері. «Що може бути прекраснішим дарунком, аніж котяча любов?», – мовив письменник. Усі ми знаємо, що ця фраза належить Діккенсу, і саме її використовує Метт Гейґ у якості прийому інтертекстуальності.

Щоб дізнатися правду про місцезнаходження Амелії, Батечко Різдво розказав всю правду про себе, підтвердивши свою магічність знанням фактів із життя письменника. У відповідь Чарльз Діккенс підказав, де шукати дівчинку та дав свій одяг і поради Батечку Різдву. Для Амелії Діккенс передав «Пригоди Олівера Твіста» у дарунок. На знак вдячності, Батечко Різдво порадив письменнику, який страждав від браку ідей, написати книжку про Різдво.

Завдяки порадам письменника, кмітливості та доброті певних персонажів, а також різдвяній магії, звичайно, Різдво було врятоване.

«Кожна різдвяна історія, яка мені подобалася, була написана Чарльзом Діккенсом», – ділиться своїми думками Метт Гейґ [1]. Саме тому, як ми можемо зрозуміти, у одній із своїх різдвяних історій автор не зміг уникнути зустрічі з «засновником Різдва».

Література

1. Метт Гейґ,

ReadingZone <https://www.readingzone.com/authors/matt-haig/>
(дата звертання 05.11.2023)

2. Гейґ Метт. Дівчинка, яка врятувала Різдво / пер. з англ. Я Чорногуз. Х.: Видавництво «Жорж», 2020. 352 с.

Челпанова Аліна Миколаївна

Студентка ОС Магістр II,

Переклад і міжкультурна комунікація (новогрецька, англійська)

Маріупольський державний університет у Києві, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТИЧНОГО ІДІОСТИЛІУ В. КОРНАРОСА (НА МАТЕРІАЛІ ПОЕМИ «ЕРОТОКРИТ»)

"Erotokritos" by Vitsentzos Kornaros, a prominent epic in Greek literature, not only showcases the expressive richness of the Cretan dialect but also serves as an intriguing subject for linguo-stylistic exploration.

The poem narrates the love story of Erotokritos and Aretusa, intertwining romance, folklore, and adventure. The use of the Cretan dialect immerses readers in the authentic atmosphere of the island, portraying the characters' national peculiarities and social status. This linguistic specificity, including idiolect and dialect, becomes a key factor in understanding the depth and intimacy of emotional expression in the text.

Ключові слова: ідіостиль, критський діалект, мовні особливості.

«Еротокрит» Віцендзоса Корнароса, великий епічний твір грецької літератури, є не тільки прикладом виразності та багатства критського діалекту, але й цікавим об'єктом лінгвостилістичного дослідження. Унікальні особливості мови твору створюють неповторний художній образ. У цій роботі ми зосередимо увагу на вивченні особливостей ідіостилю автора «Еротокрита».

Українське мовознавство багате на термінологічні нововведення, серед яких особливе місце займає поняття «ідіостиль». Запропонований академіком В.В. Виноградовим у 1958 році, цей термін знайшов своє місце в мовознавчому дискурсі тільки в 1998 році, завдяки академіку Ю.К. Караулову. Як стверджує самдослідник, необхідно не замінювати терміни, а розмежовувати їх сфери впливу для більш детального вивчення феномену стилістики людської мови. Цей підхід відкрив нові перспективи для досліджень в області лінгвостилістики, лінгвобіології та лінгвокультурного аналізу.

За останні десятиріччя термін ідіостиль став ключовим у передових дослідженнях мовознавчої науки. Визначення цього поняття залишається предметом дискусій серед вчених. Академік В. В. Іванов розглядає ідіостиль як сукупність семіотичних ігор та мовних варіантів, в той час як доктор наук С. І. Гіндін підходить до нього як до широкого діапазону мовних перевтілень, що контрастують з нормами літературної мови [1, С 36-47].

«Еротокрит» – це поема про молодість, мужність і кохання молодого Еротокрита, а також про терпіння, віру і бойовий дух

молодої Аретуסי. Любов і Доброчесність, іншими словами, – це цінності, які символічно виражають імена головних героїв. Твір розповідає історію кохання між головними героями, Еротокритом і Аретусою, на острові Крит. Поема включає елементи романтики, фольклору та пригодницького жанру. У цій поемі переплітаються «бунт обладунків» (των αρμάτων οι ταραχές) і «витонченість поцілунку» (τη φιλίας η χάρη), щоб висвітлити інші риси лицарського духу, цінність лицарства та дружби. Критський поет віддав перевагу конкретним цінностям через великий досвід епічної поезії італійських сучасників, зокрема Аріосто та Тассо. Як і більшість творів Критської літератури Відродження, це твір, якому притаманна особлива риса – зображення виразних аспектів особистості греків на протязі століть, завдяки вдалій організації сюжету та живим образам героїв. Автор, не дивлячись на те що поезія адресована обмеженій аудиторії через мову, може звертатися до душі всіх громадян світу [3, с.11].

Міфічний світ «Еротокрита» – це синтез різних історичних періодів. Так, сюжет розгортається в лицарському середовищі, наповненому венеціанськими рисами, хоча самі венеціанці не згадуються. З іншого боку, природні простори втілюють атмосферу стародавніх Афін, яку поет описує як «τη μάθησης η βρώσις και το θρονί της αφεντίας κι ο πτοαμός της γνώσης». Присяги, описи лицарів, символіка та геральдика в поемі знаходять своє натхнення та формуються на основі античної міфології (сонце, місяць, земля та небесні тіла, та природні явища). Це відбувається незважаючи на те, що на той час, християнство переважає як основна релігія, і будь-яка згадка про філософії, ідеали чи «язичництво» античності не є суспільно прийнятною [5, с.7].

Всі ці елементи та багато інших не є випадковими. Відсутність випадковості в поєднанні античності і епохи поета, як і композиція цінностей, місць, імен і багато інших елементів, що увійшли до твору, – це не випадкові «помилки» поета. Навпаки, Віцендзос Корнарос має вагому причину представити ці історичні та часові «неточності» як природний та цільний світ.

Причина полягає в тому, що ця праця до нас приходиться із дуже далекого минулого, з далекої епохи, але завжди є тут, всередині кожної душі, яка шукає цінностей та ідеалів, навколо яких вона розвивається та укріплюється. Міфічний час, змішування історичних періодів – це очевидні приклади вічності поезії.

У поемі «Еротокрит» використовуються різноманітні поетичні прийоми, такі як порівняння, метафори та алегорії. Автор майстерно передає емоційні стани героїв і створює живі образи. Мовна краса поеми вражає своєю ліричністю та естетичністю. Одним з основних аспектів «Еротокрита» є використання фольклорних мотивів. Автор вміло вплітає народні легенди та міфологічні елементи у свою поему, надаючи їй особливий колорит та глибину. Це розширює контекст твору і сприяє більш глибокому розумінню його сюжету [4, с. 264].

Використання критського діалекту в поемі дозволяє автору занурити читача в автентичну атмосферу острова та поглибити реалізм оповіді. Діалект передає народність та унікальність критського мовлення, що робить поему більш живою та справжньою. Крім того, використання критського діалекту в поемі «Еротокрит» є важливим для мовної характеристики героїв. Критський діалект передає їхні національні особливості, менталітет та соціальний статус.

“Важко знайти його лірику без критського колориту. Звичайно використовуються і більш спільні елементи грецької мови за необхідністю, але вони легко губляться серед колоритного стилю твору” – так характеризував поему грецький філолог та археолог С. Алексіу. Що стосується поетичної форми твору «Еротокрит», він організований у римовані двовірші. Також відзначається високою частотою переживань та вагань головних героїв, які характерні для високої поезії. Водночас спостерігається смілива варіація деяких слів, а також відхилення від норми [4, с. 230].

Вживаються характерні діалектні форми, такі як артиклі $\tau\eta$ ($\tau\eta\varsigma$) та $\tau\sigma$ ($\tau\iota\varsigma$), питальний займенник $(\epsilon)\acute{\iota}\nu\tau\alpha$ на місці $\tau\iota$, стирання кінцевого -v у множині родового відмінку ($\tau\omega\nu$ $\alpha\rho\mu\acute{\alpha}\tau\omega$), розміщення займенника після дієслова ($\epsilon\chi\acute{\alpha}\sigma\alpha\nu$ $\tau\alpha$), вживання

займенника **αὐτόνος** та **αυτείνος** (замість **εκείνος**). Усі ці особливості походять із східнокритського діалекту та демонструють його типові характеристики, такі як використання займенника **τῶς** замість **τούς**, більш поширене використання аугменту **η-** у минулому часі (**ἤκαμε**, **ἤβανε**). Також можемо простежити особливості критського діалекту на лексичному рівні:

Критський діалект	Стандартна новогрецька мова	Український переклад
ζάλο	το βήμα	крок
δαμάκι	λίγο	трохи
έτοιαις λογής	έτσι	тож
μαλιά	μάχη	бій
γιαγέρνω	ελιστρέφω	повертатись

Також у творі спостерігається поєднання двох основних наративних способів:

- Розповідь від третьої особи: поет-оповідач викладає події, описує образи, характеризує осіб і зв'язує діалоги осіб між собою.
- Діалоги героїв (кожен герой говорить від першої особи).

Римування тексту носить доволі унікальний характер. Мова та ліричні засоби за деякими рисами відрізняються від народної пісні: чергування в положенні наголошених складів у вірші та пунктуація всередині вірша, елементи, які сприяють ритмічній різноманітності та уникненню монотонності при декламуванні [3, с.184].

«Еротокрит» має важливе значення в грецькій літературі та культурі. Він втілює романтичні ідеали, почуття любові та відданості, що стали невід'ємною частиною грецької ідентичності. Твір вплинув на багатьох наступних письменників і увійшов до канону грецької літератури.

Проведений аналіз вказує на те, що мовна специфіка поеми

«Еротокрит» Віцендзоса Корнароса є не тільки важливим елементом творчої індивідуальності автора, але й ключовим фактором для розуміння глибини та інтимності вираження емоцій у тексті. Характерні риси критського діалекту, такі як використання специфічних артиклів, антонімія та деякі граматичні особливості, надають поемі унікальність та колорит. Специфіка фонетики та лексики вирішальна впливає на створення особливого естетичного досвіду для читача. Високий художній потенціал епічного твору "Еротокрит" Віцендзоса Корнароса, відзначається не лише багатством критського діалекту, але й глибоким лінгвостилістичним змістом. Підкреслюємо, що цей твір виступає не лише як приклад виразності, але й як об'єкт для лінгвостилістичного дослідження, особливо у контексті ідіостилю автора.

Література

1. Леденева В.В. Идиостиль (к уточнению понятия) / В.В. Леденева // Филологические науки. – 2001. – № 5. – С. 36-41
2. D. Holton, Μελέτες για τον Ερωτόκριτο και άλλα νεοελληνικά κείμενα, Καστανιώτης, Αθήνα, 2000 σελ. 260.
3. Αλεξίου Στ., «Εισαγωγή» στο: Βιτσέντζος Κορνάρος, Ερωτόκριτος, επιμέλεια Στ. Αλεξίου. Αθήνα: Εστία, Νέα Ελληνική Βιβλιοθήκη, 1995. 369 σ.
4. Γ. Χατζιδάκι, «Περί της γλώσσας και της γραμματικής τού Ερωτοκρίτου», στον Στέφ. Ξανθουδίδη, Ερωτόκριτος, Ηράκλειο 1915, σελ. 458
5. Ε. Καψωμένος, «Η δομή της αφήγησης στον Ερωτόκριτο», Κώδικες και σημασίες, εκδ. Αρσενίδη, Αθήνα 1990, σελ. 41.
6. Κορνάρος Β. Ερωτόκριτος. Αθήνα : Εστία, 1995. 386σ

Краснікова Ірина
 студентка 1 курсу ОС Магістр
 ОП «Англійська мова, зарубіжна література та компаративістика»
 Маріупольський державний університет у Києві, Україна.
 Науковий керівник:
 Наталія Городнюк
 професор кафедри англійської філології МДУ

ОСОБЛИВОСТІ ВТІЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПРЕКРАСНОГО У КІНОВЕРСІЇ «ДОРІАН ГРЕЙ» (2009 РОКУ)

Oscar Wilde's novel «The Portrait of Dorian Gray» has long been a literary classic that explores the concept of beauty and its moral implications. In 2009, director Oliver Parker brought this timeless story to the big screen, offering a fresh take on the central theme of beauty and its consequences. We will examine the peculiarities of the embodiment of the problem of beauty in the film adaptation of «Dorian Gray» (2009), drawing on various sources for a comprehensive analysis of the film.

Keywords: art, the concept of beauty, moral implications, philosophical and cultural context, aestheticism.

Ключові слова: мистецтво, поняття краси, моральні наслідки, філософський та культурний контекст, естетизм.

Щоб зрозуміти особливості інтерпретації краси в екранізації «Доріан Грей» 2009 року (режисер Олівер Паркер), необхідно спочатку дослідити філософський та культурний контекст першоджерела. Оскар Вайлд був провідною фігурою в естетичному русі, який відстоював переконання, що мистецтво, краса і чуттєва насолода повинні прославлятися заради них самих. У статті «Доріан Грей та естетичний рух» Саймон Джойс підкреслює важливість естетизму Вайлда, який глибоко вплинув на роман. Ця перспектива підкреслює центральну роль краси в житті Доріана Грея і, зрештою, його падіння [1].

Екранізація залишається вірною естетичному акценту роману,

висвітлюючи одержиме красою суспільство кінця XIX століття. Лорд Генрі Воттон (у виконанні Коліна Ферта) уособлює цей спосіб мислення, увічнюючи ідею про те, що красу слід шукати і віддаватися їй, не турбуючись про моральні наслідки. Фільм показує привабливість і спокусу філософії естетичного руху, переконливість лорда Генрі та остаточне підкорення їй Доріана (Бен Барнс). Таким чином, фільм максимально повно втілює проблему краси, описану в романі, підкреслюючи спокусливу природу естетизму.

Одним з найбільш знакових елементів роману «Портрета Доріана Грея» є портрет, який старіє і відображає моральне розкладання Доріана, в той час як він залишається молодим і красивим. У своїй статті «Двоїстість мистецтва і життя в “Портрет Доріана Грея”» Вайлда» Кріс Бансес досліджує роль портрета в романі та його символічне значення. Портрет слугує репрезентацією справжнього «я» Доріана, прихованого від суспільного осуду, і екранізація втілює цю ідею у візуально вражаючий спосіб [2, р. 60-72].

У кіноверсії використовуються цифрові ефекти, щоб оживити портрет, демонструючи його погіршення в міру того, як вчинки Доріана стають все більш злочинними. Зображення портрета є центральною особливістю екранізації, оскільки дозволяє глядачам побачити моральний занепад Доріана так, як це неможливо було зробити в романі. Таке візуальне представлення прихованої потворності Доріана є потужним інструментом, що підсилює втілення проблеми краси.

Шлях Доріана Грея від невинності до розпусти є центральною лінією сюжету як роману, так і екранізації. У своїй статті «Невинність і досвід у “Портрет Доріана Грея”» Памела Вільямс розглядає тему невинності та її трансформацію в романі Вайлда. Вона стверджує, що падіння Доріана в розпусту є відображенням розбещуючого впливу його однолітків, зокрема лорда Генрі [3, р. 725-743].

Екранізація підкреслює цю трансформацію за допомогою виразної візуальної оповіді. Доріан Грей у виконанні Бена Барнса на початку фільму випромінює невинність, з його свіжим обличчям

і широко розплющеними допитливими очима. Однак по мірі розгортання сюжету, глядачі стають свідками поступового руйнування характеру і зовнішності Доріана, що наочно втілює теми, представлені в романі. Таке візуальне зображення того, як невинність перетворюється на моральну деградацію, посилює втілення у фільмі проблеми краси та її наслідків.

І роман, і екранізація «Доріан Грей» борються з концепцією безсмертя і вічної молодості в їхньому зв'язку з красою. Бажання Доріана про вічну молодість здійснюється через його портрет, що дозволяє йому зберігати фізичну красу, незважаючи на занепад його характеру. У своїй статті «Проблема безсмертя в "Портрет Доріана Грея"» дослідниця Джессіка А. Холмс заглиблюється в імплікації безсмертя у творі Вайлда. Вона стверджує, що безсмертя Доріана зрештою призводить до його моральної деградації та втрати людяності [4, р. 279-295].

Екранізація підкреслює небезпеку безсмертя та вічної молодості, представляючи їх як фаустівську угоду, що зрештою руйнує душу Доріана. Портрет, як фізична репрезентація морального занепаду Доріана, стає свідченням наслідків його пошуків вічної краси. Втілення цієї проблеми у фільмі набуває особливої гостроти, оскільки наочно ілюструє ціну, яку за безсмертя платить Доріан, підкреслюючи моральну ціну вічної молодості.

Отже, екранізація «Доріан Грей» (2009) ефективно втілює проблему краси, залишаючись вірною теорії естетизму Оскара Вайлда, функціональній ролі портрета, ідеї розбещеності невинності та небезпеки безсмертя і вічної молодості. Візуальна оповідь фільму в поєднанні з філософською глибиною першоджерела дозволяє глядачам залучитись до цих тем у переконливий спосіб, що спонукає до роздумів. Завдяки глибокому розумінню першоджерела та екранізації стає зрозуміло, що особливості втілення краси є водночас вірними оригінальному твору Вайлда та унікальними для кінематографа. Фільм слугує цінним продовженням дискусії навколо проблеми краси, збагачуючи наше розуміння моральних та естетичних складнощів безсмертної притчі Оскара Вайлда.

Список використаної літератури

1. Joyce, Simon. Dorian Gray and the Aesthetic Movement. The Cambridge Companion to Oscar Wilde, 1997.
2. Bunce, Chris. The Duality of Art and Life in Wilde's "The Picture of Dorian Gray". English Literature in Transition, 1880-1920, vol. 39, №. 1, 1996, pp. 60-72.
3. Williams, Pamela. Innocence and Experience in "The Picture of Dorian Gray". Studies in English Literature, 1500-1900, vol. 31, №. 4, 1991, pp. 725-743.
4. Holmes, Jessica A. The Problem of Immortality in "The Picture of Dorian Gray". Essays in Criticism, vol. 54, №. 4, 2004, pp. 279-295.

Рибальченко Анастасія,
Студентка ОС Магістр,
ОП «Англійська мова, зарубіжна література та
компаративістика», Маріупольський державний університет у Києві,
Україна

РЕЦЕПЦІЯ РОМАНУ ШОДЕРЛО ДЕ ЛАКЛО «НЕБЕЗПЕЧНІ ЗВ'ЯЗКИ» У КІНЕМАТОГРАФІ

RECEPTION OF NOVEL "DANGEROUS LIAISONS" BY PIERRE CHODERLOS DE LACLOS IN CINEMATOGRAPHY. The article analyses one of the most famous epistolary novels by the French writer Pierre Choderlos de Laclos "Dangerous Liaisons" and its film adaptations in different periods of time. The peculiarities of the author's creative manner and the innovation are emphasized. The main attention is paid to the peculiarities of film adaptations of the novel as a kind of literary work interpretation.

Keywords: reception, epistolary novel, realism, film adaptation, psychological novel

Ключові слова: рецепція, епістолярний роман, реалізм, екранізація, психологічний роман

«Небезпечні зв'язки» є відомим літературним твором французького письменника Шодерло де Лакло. Епістолярний роман, написаний рукою математика, колишнього військового

і політичного діяча та побачивши світ у 1872 році, довгий час вважався вульгарним, однак це не завадило йому стати взірцем глибокого реалізму.

Визнаний, як один із найкращих французьких романів XVIII століття, можна з усією певністю сказати, що він випередив свій час у літературі, ставши новаторським і тим не менш, зберігши риси традиційного любовно-психологічного роману.

Книга складається з листів, написаних різними персонажами один одному. Зокрема, це листи між Вальмоном і маркізою, двома аморальними коханцями, які перетворилися на суперників, які розважаються тим, що гублять інших і зрештою знищують одне одного [1].

Багатоплановість роману, мова виконання листів, світська гра є тим, що затягує та не відпускає до кінця. Дійсно, світське листування Франції XVII-XVIII століть являло собою соціальну гру, яка лежала в самій основі комунікації суспільства.

У процесі епістолярного спілкування ця гра проявлялася в різноманітних формах: у створенні епістолярієм характерної мережі кореспондентів, у ролевому перевтіленні самого майстра епістолярного жанру, у виборі ним різноманітних способів досягнення виразності й впливу на адресата для здійснення своїх інтенцій та досягнення поставлених цілей, що відповідно позначалося на різних рівнях епістолярного тексту [2].

Роман неодноразово адаптований, включаючи оскарносну екранізацію 1988 року [1]. «Небезпечні зв'язки» стали першою англомовною екранізацією роману. Картина мала великий успіх. Рецензент "Time Out" написав про сценарій, що «однією з сильних сторін фільму є рішення сценариста Крістофера Гемптона повернутися до роману та зберегти лише найкраще зі своєї п'єси» [3]

Стильна, спокуслива та розумна екранізація Стівена Фрірза [4]. Так загалом описали фільм. Хоча деякі такі розійшлися у поглядах. Наприклад, на гру того ж віконта The New York Times написав, що було "дещо шоком" побачити Джона Мальковича у

напудреній перуці [3].

Цей фільм надовго затьмарив собою наступні спроби кіноадаптації роману, викликавши низку критики. Такої участі, на жаль, дотрималася й адаптація роману Мілошем Форманом. "Вальмонт" отримав неоднозначні відгуки. Частково через популярність попередника, частково через те, що сюжет фільму суттєво відрізняється від роману Лакло. Незважаючи на всі розбіжності, фільм був обраний для показу у рамках Каннського кінофестивалю 2016 року [5].

Але слід зазначити, що нові спроби екранізації інтерпетували сюжетну вітку підстраючись під сучасність все більше і більше і в них що разу менше того, що було в оригінальній задумці. Одна з останніх версій «Небезпечних зв'язків» – французький ремейк – бере ідею листування та матеріали з оригінального джерела і замінює її підлітковими історіями в Instagram [6].

Як висновок, це означає, що сюжетна історія й досі цікава глядачам. Шодерло де Лакло спромігся до того, чого прагнув. А саме "...написати твір, який би відійшов від буденності, наробив би шуму і залишився б на землі після його смерті" [1].

Література

1. Вальмонт. Фільм. 1989. Вікіпедія.URL: Valmont (film) - Wikipedia (Дата звернення: 11.11.2023)

2. Каїрова Т.С. Щирість та обман в епістолярному романі Шодерло де Лакло "Небезпечні зв'язки". Наукові праці Чорноморського національного університету імені Петра Могили. URL:

<https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/naukpraci/economy/2006/40-27-26.pdf>
(Дата звернення: 11.11.2023)

3. Небезпечні зв'язки.Фільм.1988. Вікіпедія.URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Dangerous_Liaisons (Дата звернення: 11.11.2023)

4. Сайт агрегатор-рецензій Rotten Tomatoes. Веб-сайт.URL: https://www.rottentomatoes.com/m/1005199-dangerous_liaisons
(Дата звернення: 11.11.2023)

5. Шодерло де Лакло. Небезпечні зв'язки. Вікіпедія.URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Les_Liaisons_dangereuses (Дата звернення: 11.11.2023)

6. John Serba. Stream It Or Skip It: 'Dangerous Liaisons' on Netflix, a Toothless Social-Media-Era Remake of a Nasty Classic: review. 2022. Web-site. URL: <https://decider.com/2022/07/09/dangerous-liaisons-2022-netflix-review/> (Дата звернення: 11.11.2023)

Северіна Катерина
студентка ОС Магістр,
ОП “Філологія. Мова та література (англійська)”,
Маріупольський державний університет у Києві, Україна

МІСТО ЯК ПЕРСОНАЖ ТВОРУ У РОМАНІ “МІСТО ДІВЧАТ” ЕЛІЗАБЕТ ГІЛБЕРТ

THE CITY AS A CHARACTER IN THE NOVEL “CITY OF GIRLS” BY ELIZABETH GILBERT. The article analyzes in detail one of the novels of the American contemporary writer Elizabeth Gilbert. The main attention is paid to the peculiarities of the image of the city as a character of the novel. The functions of city descriptions are emphasized.

Keywords: urbanism, city, character

Ключові слова: урбанізм, місто, персонаж

Образ міста в художній літературі пройшов тривалу еволюцію, набуваючи нових значень і функцій у наративній структурі творів разом зі зміною ролі міста в бутті людини, а отже з ускладненням його сприйняття. Місто «не є просто темою, топосом чи типом пейзажу. Місто є символом певного типу свідомості як автора, так і його героя» [3, с. 484].

Тематика та образне представлення міського життя і міського середовища у літературних творах тісно пов'язано із терміном “урбанізм”. Він охоплює описи міського ландшафту, архітектури, соціальних, економічних та культурних аспектів міського життя, а також роздуми про місто як символ та метафору.

У літературознавчій енциклопедії, автором-укладачем якої є Ю. Ковалів, вказано, що урбанізм – це зображення у художніх творах великих міст, мегаполісів, увага до техніки, відтворення стрімкого темпоритму життя, шумів. Також зазначається, що особливо виразними були такі мотиви у футуристів та конструктивістів, почасти символістів, кубістів, сюрреалістів [2].

Дискурс урбанізму може вплітатися в різні літературні стилі такі як реалізм, модернізм, постмодернізм в залежності від авторського підходу. Розкриття теми міста у творі дозволяє зануритися та відчувати його унікальну атмосферу та динаміку.

Роман “Місто дівчат”, написаний Елізабет Гілберт у 2019 році, якнайкраще вписується у рамки урбаністичної літератури з точки зору жанрових та стильових характеристик. У своєму творі авторка всебічно розкриває урбаністичну тематику, яка відіграє значну роль у формуванні історії та її персонажів. Із назви твору одразу стає зрозумілим, що розгортання подій та становлення головної героїні, Вівіан Морріс, буде проходити на тлі міста.

У романі “Місто дівчат” сценою для подій Е. Гілберт обрала величезний американський мегаполіс Нью-Йорк. Авторка занурює читачів у яскраву та динамічну атмосферу міста 1940-х років: *“Улітку 1940 року батьки відправили мене, дев'ятнадцятилітню дурепу, до тітки Пеґ, яка керувала театральною трупою у Нью-Йорку”* [1, с. 1].

Одним із аспектів міської теми в романі є зображення самого Нью-Йорка як персонажа. Він впливає на становлення та дорослішання головної героїні Вівіан Морріс, коли вона прокладає свій шлях галасливими вулицями та гламурними театрами. Нью-Йорк відіграє у творі важливу психологічну функцію. Він стає місцем втечі та самопізнання для головної героїні та стає каталізатором для її особистого зростання та дослідження самої ж себе.

Для Вівіан місто Нью-Йорк стає символом свободи. Завдяки цьому місту вона відчуває себе по-справжньому вільною. Місто слугує фоном для романтичних зустрічей та сексуального звільнення Вівіан. Розпусний дух міста дає можливості для кохання, пристрасті та сексуальних пошуків, що врешті-решт формують її розуміння стосунків та інтимності.

Нью-Йорк також є відображенням жіночої незалежності та сили. Вівіан бачить перед собою приклади сильних та незалежних жінок і це впливає на її власні амбіції та ставлення до життя.

Описи Нью-Йорка у творі також грають дуже важливу соціокультурну функцію. Місто увібрало в себе різні культури, мови, традиції та релігії, які співіснують поруч один з одним. Це розмаїття та культурний плюралізм дозволяє авторці відстежувати взаємодію та вплив, які вони мають одна на одну. У суспільстві існують ґендерні стереотипи та певні соціокультурні очікування, які в цьому творі руйнуються.

Нью-Йорк у романі “Місто дівчат” також відображає соціальну динаміку та культурні зрушення 1940-х років. Місто оговтується від Великої депресії та перебуває на порозі Другої світової війни, що додає наративу відчуття терміновості та невизначеності. “Війна – страшна штука, але вона кожного чогось вчить” [1, с. 3], – авторка досліджує зміну ролей жінок, вплив війни, а також боротьбу та триумфи людей, які намагаються знайти своє місце у світі, що швидко розвивається. Паралельно із цим опис Нью-Йорка також виконує важливу історичну функцію, допомагаючи розкрити історичний контекст та поринути в історичний період.

Підсумовуючи, Нью-Йорк у творі “Місто дівчат” є важливим і багатовимірним персонажем. Як фон для розгортання подій він надає твору яскравості та динаміки. Він символізує свободу, творчість і можливості, а також відображає соціальний та історичний контекст часу. Театральна сцена міста, його роль у зміцненні стосунків і його здатність сформуванню подорож Вівіан до самопізнання роблять його невід’ємною частиною оповіді роману. Міська тема в “Місті дівчат” демонструє трансформаційну силу міста в житті головної героїні. Роман заглиблюється в теми сексуальності, ідентичності та особистої свободи, які посилюються в контексті жвавого міського середовища. Місто мрії, сповнене пристрастей, дає змогу по-справжньому відкрити та знайти себе серед хаосу, але водночас великих можливостей.

Література

1. Елізабет Гілберт. Місто дівчат. URL: <https://www.litlib.net/bk/137159/read/20> (Дата звернення: 13.11.2023 р.)
2. Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т.2 / Авт.-уклад. Ю. Ковалів. – К: ВЦ «Академія», 2007. 624 с.
3. Павличко С. Теорія літератури. Київ : Основи, 2009. 680 с.

Іванна Кривоший
Студентка ОС Бакалавр
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
Харків, Україна

СЕМАНТИКА ТА ПЕРЕТВОРЕННЯ ІМЕН У ПОВІСТІ-НОВЕЛІ «СОЙЧИНЕ КРИЛО» ІВАНА ФРАНКА

SEMANTICS AND TRANSFORMATION OF NAMES IN THE SHORT STORY "THE JAY'S WING" BY IVAN FRANKO. The article presents a number of transformations of the main characters' names, examines in detail the etymology of names and situations of their use determined by various factors, considers the symbolic connotation actualized by the "reincarnations" of names. The psychological layer of the textual reality is investigated: the reasons for the psychological disharmony of the characters, the problems of interaction and relations between the main characters. The plot and textual reality are interpreted in several directions (such as natural-symbolic, biblical-symbolic, psychological, social, etc.) with the involvement of various sources and opposing opinions of researchers.

Keywords: *etymology of names, symbolic connotation*

Ключові слова: *етимологія імен, символічна конотація*

Семантику імен побіжно розглядає франкознавець М. Легкий, матеріалів щодо цієї проблеми небагато, отже вона не є до кінця дослідженою

«Метаморфози» антропонімів, на нашу думку, відбуваються під впливом наступних обставин: імена виступають «маркерами»,

що відбивають психологічний стан героя та його ставлення до інших персонажів, надають чіткого характеру взаємодії (читач може реконструювати хронологію розвитку стосунків пари); увиразнюють кореспонденцію подій у тексті з особливостями соціального устрою в тогочасній Україні; завдяки зміні антропонімів відбувається розширення та поглиблення асоціативного ряду, активне залучення інтертекстуальних джерел, посилання до біблійної тематики...

За допомогою послідовності «перевтілень» імен персонажів викривається певна ієрархія, поляризація героїв у парі. Вона – дика Сойка (самономіналізація), а він – античний пан та естет Томассо, іронічно «знижений» до Массіно. Так, імена свідчать про несумісність двох світів – дикого та неприборканого, буремного світу Мані та рукотворного, конструктивного та охайного світу Массіно.

Рядки «метаморфоз» імен:

Відлюдько – Хома – Томассо – Томассіно – Массіно -- Массіно.

Сойка – Манюся -- Марія – Манюся – панна Маня – Марія Карлівна – Сойка

Прослідковується перегук образу Мані із образом Марії Магдалени; згідно з католицькою традицією (розповсюдженою на Заході України) – образом блудниці, що покаялася в своїх гріхах. За євангельськими ж свідченнями, Марія Магдалина була зцілена Ісусом Христом від одержимості сімома бісами. Можна сказати, що Маня проходить свій гріховний шлях та повертається до Хоми на певне покаяння, аби той відпустив її гріхи.

Пропонуємо за змінами в онімах виявити психологічні особливості сприйняття Сойки її партнерами. Відображається ставлення до героїні як до дитини (співзвучність слів Манюся – маненька – маленька – манюня), яку можна використовувати (як Генріс та Зигмунт) в своїх корисливих цілях.

Трансформація біблійного сюжету про Марію Магдалену в образі головної героїні.

Висновок: Послідовний аналіз змін в іменах головних героїв сприяє більш глибокому розумінню тексту, викриттю

інтертекстуальних посилань, осмисленню символічного сюжету повісті-новели «Сойчине крило» Івана Франка.

Література

1. Легкий М. З. Проза Івана Франка: поетика, естетика, рецепція в критиці : монографія / за наук. ред. Є. К. Нахліка. Львів, 2021. Франкознавча серія, вип. 17. 608 с.

2. Скрипник Л. Г, Дзятківська Н. П. Власні імена людей : словник-довідник / за ред. Русанівського В. М. 3-тє видання, виправлене. Київ :Наукова думка. 2005. 334 с.

3. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологічний словник української мови : словник. Київ : Освіта, 1998. 224 с.

4. Франко Іван. Твори в 20 тт. // Сойчине крило. Том V. Нью-Йорк, 1957. URL:

[https://uk.wikisource.org/wiki/%D0%A2%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B8_\(%D0%A4%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%BE,_1956%E2%80%931962\)/5/%D0%A1%D0%BE%D0%B9%D1%87%D0%B8%D0%BD%D0%B5_%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%BE](https://uk.wikisource.org/wiki/%D0%A2%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B8_(%D0%A4%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%BE,_1956%E2%80%931962)/5/%D0%A1%D0%BE%D0%B9%D1%87%D0%B8%D0%BD%D0%B5_%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%BE)
(дата останнього звернення 13.11.2023).

Анастасія Куцєбова

Студентка ОС Магістр,

ОП «Англійська філологія»,

Маріупольський державний університет у Києві, Україна

ОБРАЗ ЖІНКИ У ВІКТОРІАНСЬКУ ДОБУ

THE IMAGE OF A WOMAN IN THE VICTORIAN ERA. The article analyzes in detail the development of feminism in the literature of the 19th century. The main attention is paid to the realities of women who tried to write in a century when men stood above them in terms of status. The article reveals the struggle of women writers for their rights in the 19th century.

Keywords: literature of the 19th century, feminism.

Ключові слова: образ жінки, вікторіанська доба, література XIX століття, фемінізм.

Статус жінки у вікторіанську епоху часто розглядають як ілюстрацію разючої невідповідності між національною могутністю та багатством Сполученого Королівства та тим, що багато хто, як тоді, так і зараз, вважає його жакхливими соціальними умовами. В епоху, яка символізує правління англійської королеви Вікторії, жінки не мали виборчого права (права голосу), права подавати позов або права володіти власністю. У той же час після промислової революції все більше жінок брали участь у оплачуваній робочій силі. Феміністські ідеї поширилися серед освіченого жіночого середнього класу, дискримінаційні закони були скасовані, а жіночий суфражистський рух набрав обертів в останні роки вікторіанської ери.

Суспільство дев'ятнадцятого століття, відомого як вікторіанський період, вважало чоловіків вищою статтю, а жінок – нижчою. Причина в тому, що чоловіки вважалися сильнішими за жінок, як фізично, так і розумово. Тому вважалося нездоровим для жінок брати участь у будь-якій діяльності, яка б напружувала їх фізично чи розумово [2].

У результаті діяльність жінок була обмежена, а отже, і їхні можливості в суспільстві також були обмежені. Концепція окремих сфер була винайдена, щоб допомогти жінкам зрозуміти, що їх місце в суспільстві полягало в тому, щоб займати домашню сферу, а чоловіки могли брати участь у суспільній сфері. Таким чином, жінки вирости, вірячи, що єдина мета їхнього життя – стати дружиною та матір'ю [4; с. 245].

У вікторіанську епоху жінки, принаймні середні класи, вважалися приналежними до домашньої сфери, і цей стереотип вимагав від них забезпечити своїм чоловікам чистий дім, їжу на столі та виховувати дітей. У цю епоху права жінок були надзвичайно обмежені, вони втрачали право власності на свою заробітну плату, усе своє фізичне майно, за винятком земельної власності, та всі інші грошові кошти, які вони отримували після одруження.

Коли вікторіанський чоловік і жінка одружувалися, права жінки юридично передавалися її чоловікові. Відповідно до закону подружня пара ставала однією організацією, де чоловіку надавався контроль над усім майном, доходами та грошима. Окрім втрати грошей і матеріальних благ, вікторіанські дружини ставали власністю своїх чоловіків, даючи їм права на те, що виробляє їхні тіла: діти, секс і домашня праця [3; с. 184].

Права та привілеї вікторіанських жінок були обмежені, і як самотні, так і заміжні жінки мали труднощі та недоліки, з якими їм доводилося жити. Жінки вікторіанської епохи мали недоліки як у фінансовому, так і в сексуальному плані, терпіли нерівність у своїх шлюбах і соціальних статусах, чіткі відмінності в правах чоловіків і жінок мали місце в цю епоху. Чоловіки отримували більшу стабільність, фінансовий статус і владу над своїми домівками та жінками. Шлюби для вікторіанських жінок ставали контрактами, які у вікторіанську епоху було надзвичайно важко, якщо не неможливо, розірвати. Жіночі правозахисні групи боролися за рівність і з часом домоглися успіхів у зміні прав і привілеїв, однак багато вікторіанських жінок терпіли контроль своїх чоловіків і жорстокість, спрямовану проти їхніх дружин, включаючи сексуальне насильство, словесні образи та економічні позбавлення, і їм не було дано виходу. У той час як чоловіки зустрічалися з іншими жінками, дружини терпіли невірність, оскільки вони не мали права на розлучення на цих підставах, а їх розлучення вважалося соціальним табу [1; с. 85].

До вікторіанської епохи концепція «*pater familias*», що означає чоловіка як главу сім'ї та морального лідера своєї сім'ї, міцно увійшла в британську культуру. Належна роль дружини полягала в тому, щоб любити, шанувати та слухатися свого чоловіка, як зазначено в її шлюбній клятві. Місце дружини в сімейній ієрархії було другорядним по відношенню до її чоловіка, але не вважалося неважливим, а обов'язки дружини піклуватися про свого чоловіка та належним чином виховувати своїх дітей вікторіанці вважали вирішальними наріжними каменями соціальної стабільності. Вважалося, що жінки, яких вважали такими, не відповідають очікуванням суспільства,

заслужують на сувору критику [3; с. 136].

Було багато жінок, які кинули виклик цим переконанням, і серед них були жінки-письменниці. Вони зіткнулися з численними перешкодами, коли вийшли зі своєї ролі домогосподарки, ставши професійними письменниками. Критики та люди, такі як Джон Стюарт Мілль, заявляли, що жінки ніколи не можуть бути новаторами, і тому вони завжди потраплятимуть до категорії наслідувачів. Але жінки боролися за своє право бути почутими та продовжують боротися зараз.

Література:

1. Goldman, L. Victorian feminism, 1850-1900. University Press of Kentucky. 1998. 176 p.
2. Gulland, S.. Women in the Victorian era. Pen and Sword History. 2019
3. Mitchell, S. Daily life in Victorian England. Greenwood Publishing Group. 2018. 311 p.
4. Rendall, Jane. The Origins of Modern Feminism: Women in Britain, France, and the United States, 1780-1860. New York: Macmillan, 1985. 382 p.

Коробко Яна
Студентка ОС Магістр,
ОП «Англійська філологія»
Мариупольський державний університет у Києві, Україна

ТРАДИЦІЇ ГОТИКИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ XIX СТ.

GOTHIC TRADITIONS IN ENGLISH LITERATURE OF THE XIX CENTURY. People tired of classical reality have always been attracted by the mystical world. The Gothic, which emerged from around 1180 to 1520, was an advanced genre that was dark and mysterious, creating a world of chaos and exaggeration.

Keywords: gothic, gothic literature, english literature

Ключові слова: готика, готична література, англійська література

Термін «готика» походить від середньовічної архітектури, створеної готами, північно-германським племенем середньовіччя. Готична архітектура була темною, заплутаною і похмурою на вигляд. Естетично прикрашена та концептуально складна, ця середньовічна та екзотична архітектура стала джерелом натхнення та ідеальним місцем для нового літературного жанру в Європі, а саме готики або готичної літератури.

Готична література – це стиль письма, який використовує похмурі та мальовничі пейзажі, переслідуючи мелодраматичні літературні прийоми та загальну атмосферу відчаю, таємниці, страху та жаху. Часто готичний роман або історія обертається навколо величного старого будинку, який має жахливу таємницю або служить притулком для особливо страшних і загрозливих фігур.

Готичні письменники здебільшого створюють свої оповіді, використовуючи такі елементи, як жах, таємниця, напруженість, романтика, занепад і дегенерація. Вони використовують ці готичні елементи для вирішення серйозних проблем, які вимагають багато уваги. Наприклад, соціальна несправедливість, корупція, класова система, гендерні норми, расизм тощо.

Відомі готичні оповідання або романи, зазвичай, містять гротескних персонажів, суцільний жах, графічну хворобливість, надприродні та мальовничі пригоди, щоб розважити читача. Крім того, вони також спираються на емоційні крайності та темні теми. Дія класичних готичних романів розгортається в старих похмурих замках, особняках і монастирях; все ізольоване і зруйноване.

Хронотоп є надзвичайно важливим елементом у готичній фантастиці. Найбільш типовий готичний часопростір включає кладовища, старі замки, руйнівні особняки, будинки з привидами, підземні склепи та тунелі, підземелля, болота та темні ліси. Ідеальний готичний роман має похмуру, занедбану обстановку з атмосферою таємничості та напруги. Готична архітектура відіграє важливу роль у готичній літературі.

Готичний жанр має велику причетність до міфів, адже обидва ці витвори різних епох людської мистецької діяльності закликають

читачів поринути у свій внутрішній світ глибинних переживань та відчуті їх за допомогою метафоричних образів. Основна відмінність готичного твору від міфу полягає в його переосмисленні жакхливих екзистенцій людського буття. Міф же лишає своєрідну загадку або ж «нерозкриті питання», на яке немає відповіді.

Готичний роман виник як піджанр романтизму, який був реакцією на інтелектуальний рух Просвітництва. У центрі уваги романтиків – краса природи, суб'єктивність, індивідуалізм, піднесене. Хоча готика поділяла багато рис романтизму, вона головним чином зосереджувалася на темній стороні людства та його заклопотаності гріхом і злом.

На противагу Просвітництву, яке наголошувало на розумі та науці над забобонами та сліпою вірою, готичні письменники мали на меті збудити почуття та емоції серед читачів. Вони головним чином зосереджувалися на людських помилках, психологічних наслідках провини та гріха, самознищенні, покаранні та суді.

Ранні готичні романи значною мірою зосереджувалися на релігії, моралі та філософії, де злі лиходії зазвичай виступали як метафори різних людських спокус, які герой повинен подолати. Їх кінець найчастіше був нещасливим, і романтика ніколи не була в їх центрі уваги. Але з тих пір готична фантастика не тільки розвинулася, але й розгалужилася на багато популярних піджанрів, що стосуються різних тем.

У готичних романах чоловічі образи здебільшого постають озвірілими та відлюдними героями. Головні герої спочатку виглядають як милі, порядні люди, але зрештою повинні зіткнутися з монстром всередині них. Яскравий приклад Хіткліф з роману Емілі Бронте «Буреверхи», на початку історії хлопець постає звичайним юнаком, якому не пощастило відчуті на собі жорстокість життя та класову нерівність. Але під кінець роману це вже був жорстокий чоловік, всередині якого разом з коханою помирає останнє хороше, що залишилося.

Отже, типові готичні герої стикаються з власними демонами, шукаючи миру серед живих чи мертвих. Готична фантастика

божевілля всередині кожної людини, оскільки ми часто стаємо свідками персонажів, які представляють найкращу та найгіршу версії людства.

Персонажі готичних романів страждають переважно від психологічних травм і психічних розладів. Наприклад, у готичних романах ми знаходимо конфліктні чоловічі фігури з таємницями та минулим. Крім того, їм сняться кошмари або страшні бачення, які віщують майбутню трагедію. Крім того, психічна хвороба персонажа іноді виникає через почуття провини за його минулі гріхи чи злочини. Хоча в багатьох випадках причини різні. Психологічна травма героя в кінцевому підсумку призводить до роздвоєння його особистості, і він стає загрозою для оточуючих.

Готика стала свіжим ковтком для літератури XIX століття. Руйнування класичних романтичних образів та навмисне пригнічення атмосфери в романі приваблювало. Жорстокий світ, де примари живуть серед живих, погода яка, здається, навіть не знає про існування сонця, де прекрасний принц не врятує «леді», а вишукана пані буде повільно поринати в безумство, захоплювало людей в XIX столітті та продовжує захоплювати і нас.

Література

1. Бронте Е. Буремний перевал. Пер. Євтушенко Е. Київ: КМ-БУКС, 2019. 298 с.
2. Єфіменко Т. М. Готичний роман і зародження неготичного напрямку в культурі. Т. М. Єфіменко. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»: збірник наукових праць. укладачі: І. В. Ковальчук, Л. М. Коцюк. Острог: Видавництво Національного університету "Острозька академія", 2016. Вип. 61. С. 234-235.
3. Матвієнко О. В. Традиції готики в англійській літературі XIX століття: авторефер. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філолог. наук: спец. 10.01.04 «Література зарубіжних країн». Д., 2000. 31 с.
4. Решетнюк А.А. Жанр готичного оповідання у творчості Едгара Аллана По: курсова робота. Київ : Київський нац. лінг. унів. 2023. 19 с.

Керова П.С.
студентка 2 курсу ОС "Магістр" спеціальності «Філологія. Мова
та література (англійська)»
Маріупольського державного університету

Рецепція роману Дж.Остін «Гордість та упередження» у кінематографії

Роман Джейн Остін «Гордість і упередження» був написаний більше 200 років тому, але, незважаючи на це, він залишається популярним і сьогодні. Головною темою твору є любов, яка здатна кардинально змінити погляди та поведінку будь-якої людини. А також роман про важливість одруження та шлюбу із кохання. Через призму історій головних героїв Джейн Остін показує важливість вибору кохання над фінансовим щастям. Вона відкрито говорить, що не можна приховувати свої почуття, навіть через те, що ви боїтеся бути незрозумілими або покинутими, а тим паче, не можна відмовляти від любові через гординю [2].

Ще одним свідченням популярності роману є кількість екранізацій. Важко повірити, але його знімали вісім разів: у 1938, 1940, 1952, 1958, 1967, 1980, 1995 та 2005 роках. В екранізації 1940 року з Лоуренсом Олів'є та Грір Гарсон у головних ролях сценаристи намагалися якомога точніше відтворити сюжет книги. 36-літня акторка намагалася перевтілитися в юну 20-літню дівчину, але гримерам не вдалося в повній мірі додати виконавиці молодості. Тим не менш, якщо не відноситись критично до зовнішнього виду, роль Грір Гарсон виконала доволі непогано, хоча до моменту зйомок в «Гордість та упередження» її акторська кар'єра йшла в гору не активними темпами. А ось Лоуренс Олів'є, що виконав роль містера Дарсі, на той момент уже був зіркою кіно. Пізніше його назвуть одним із великих акторів двадцятого століття. Цей фільм мав величезний успіх та у 1941 році був відзначений премією «Оскар» в номінації «Краща робота художника-постановника». Однак в своїй більшості глядачі критикували екранізацію 1940 року саме за художній антураж. Дісталася і костюмерам.

художній антураж. Дісталось і костюмерам. У своїх коментарях багато хто з шанувальників Джейн Остін говорив: «Солодка вата сорокових в Америці, сфабриковано із туманно-альбійонних уявлень про Стару Англію 19-го століття», «Бувши шанувальником роману, краще варто гордо проігнорувати цю екранізацію», «Костюми не відповідають часу, не всі актори відповідають книжковим персонажам, багато прибрано, деякі моменти нагло змінено», «Це не Джейн Остін» [3].

Можливо, американський режисер не зумів зрозуміти атмосферу Англії першої половини 19 ст. Звідси пишні криноліни і манери, які не співпадають з характером тих часів.

Ще одна помітна екранізація "Гордості та упередження" вийшла в 1995 році. На цей раз на неї наважився англійський режисер Саймон Ленгтон, який створив міні-серіал. Цей міні-серіал і сьогодні вважається зразковою роботою. Головну героїню зіграла Дженіфер Ель. На момент виходу картини в прокат вона була старша від свого персонажа на 6 років. І хоча різниця, на перший погляд, була не істотною, тим не менш, на обличчі героїні відчувалося, що вона «переросла» юну міс Елізабет Беннет. Але актрисі вдалося повною мірою розкрити образ та наповнити його. А ось Колін Ферт бездоганно втілює містера Дарсі. Епізод, де його герой виходить в мокрій білій сорочці з озера, був названий найбільш пам'ятним в історії британського телебачення. У фільмі ніби все зійшло зі сторінок улюбленого роману: пейзажі старовинної англійської місцевості, розкішні інтер'єри, шикарні костюми, романтичні почуття та любовні інтриги. А завдяки приголомшливій грі головних героїв, глядачі ніби самі опиняються у центрі всіх подій [1].

У 2005 році на широкий прокат вийшла ще одна екранізація улюбленого роману, в якій головних героїв зіграли Меттью Макфадьєн і Кіра Найтлі. Режисером фільму став англієць Джо Райт. Фільм мав на меті надати класиці Джейн Остін свіжості та сучасності. Головною мотивацією для екранізації було, ймовірно, бажання залучити нову аудиторію і вдихнути нове життя в історію,

яка завжди була улюбленою серед читачів. Виконавців вибирали довгих 8 місяців. Акторська гра в цій екранізації виявилася однією з найсильніших сторін фільму. Актори не тільки добре зобразили своїх персонажів, але й зуміли надати їм глибини та емоцій, зробивши їхні взаємодії більш правдоподібними та такими, що запам'ятовуються.

З іншого боку, екранізацію також критикували за недостатню правдоподібність. Незважаючи на солідний бюджет в 28 мільйонів доларів, ця екранізація не змогла дотягнути до планки серіалу 1995 року. Американське інсценування англійського життя першої половини XIX ст. виявилось слабкішим: підвели костюми – вони виглядали доволі неохайно, організація побуту дворян (навіть не багато, не могли допустити знаходження в домі домашніх свійських тварин), зовнішній вигляд – для дами того часу вважалося непристойним бути не взутою та не зачесаною. До числа промахів екранізації 2005 року можна віднести доволі легковажне спілкування незаміжньої головної героїні з потенційним женихом.

Для англійських глядачів одна із фінальних сцен була вирізана – в ній герої у виконанні Кіри Найтлі та Метью Макфейдена цілувалися. Режисер припустив, що це зустрінє критику в Великобританії. Тим не менш, він залишив епізод з поцілунком для прокату в США. Такі рішення режисера можуть вплинути на сприйняття фільму різними культурами та аудиторіями.

Судячи з того, що фільм був номінований в 11 номінаціях, але отримав лише одну нагороду, можемо допустити, що глядачі чекали більшого від нього. Символічно, що єдиним володарем статуетки BAFTA став Джо Рай, який отримав перемогу в номінації «Багатообіцяючий дебютант» [4].

Хоча екранізація 2005 року залишається суперечливою роботою серед шанувальників роману і кіно, кожна екранізація має свої сильні та слабкі сторони, і цей фільм є частиною багатогранної історії спроб адаптації літературних шедеврів для екрану.

Література

1. Шовкопляс Г. Е. «Формула брака» от Джейн Остен / Г. Е.

Шовкопляс: Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: лінгвістика і літературознавство. Міжвузівський збірник наукових статей; випуск XXVII, частина II 1998. № 2. С. 115-120.

2. Jane, Austen *Pride and Prejudice* / Гордость и предубеждение / Jane Austen: Икар, 2014. 364 с.

3. Litz W. *Jane Austen* / W. Litz. London: S. n., 1965. 160 p.

4.

<https://www.bafta.org/supporting-talent/pride-and-prejudice-2005>

Єлизавета Любченко,
студентка ОС Бакалавр,
ОП «Середня освіта. Англійська мова і література та друга
іноземна мова»,
ДВНЗ „Український державний хіміко-технологічний
університет”, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ДИСКУРСУ ПРОСВІТНИЦЬКИХ ІДЕЙ В ЕПІСТОЛЯРНОМУ РОМАНІ ШОДЕРЛО ДЕ ЛАКЛО «НЕБЕЗПЕЧНІ ЗВ'ЯЗКИ»

FEATURES OF DISCOURSE OF ENLIGHTENMENT IDEAS IN THE EPISTOLARY NOVEL "DANGEROUS LIAISONS" BY PIERRE CHODERLOS DE LACLOS. It is established that the novel undermined the enlightenment ideas, because it artistically demonstrated materially secure, educated people with outstanding mental abilities and social opportunities directed their energy to bodily pleasures and intrigues.

The keywords: novel in letters, epistolary novel, the epistolary genre, diary novel, and literary mystification.

П'єр Амбруаз Франсуа Шодерло де Лакло (1741–1803) залишився в історії світової літератури завдяки лише одному зі своїх творів – епістолярному роману *Les Liaisons dangereuses* (1782), назву якого можна перекласти як «Небезпечні зв'язки», а також «Небезпечні відносини» і «Небезпечні знайомства». Яскраво репрезентуючи галантну / еротичну літературу доби Просвітництва,

він одночасно підважував ідеї своєї епохи. Здивований своїм успіхом письменник написав ще два романи: *De l'éducation des femmes* («Про освіту жінок», 1785), а також «*Lettre à MM. de l'Académie Française sur l'éloge de M. le Maréchal de Vauban*» («Лист до членів Французької Академії на похвалу пана маршала де Вобана», 1786), однак вони не викликали читацького захоплення і художньої цінності не мали. Очевидно, після цього Шодерло де Лакло критично оцінив свої письменницькі здібності, зосередився військовій кар'єрі і піднявся до чину генерала при Наполеоні, служачи в Рейнській та Італійській кампаніях [2].

Якщо відштовхуватися від просвітницького бачення людини як істоти розумної, яка використовує закладені в ній здібності, то найбільш репрезентативно цю ідею реалізовано в провокаційному романі *Les Liaisons dangereuses* в образі віконта де Вальмона та його розбещеної компаньйонки мадам де Мертей. Стиль листування, синтаксичні звороти, що своєю складністю і пишномовністю відсилають до естетики спілкування лицаря з Прекрасною Дамою, цитати з таких творів, як «Елоїза», «Метроманія» Пірона, комедії «Злюки» Грессе, «Наніна» Вольтера, трагедії «Британік» Расіна, «Заїра» Вольтера, «Осада Кале» дю Беллуа згадки про Алківіада, Менехма, Сократа, Прево, а також осіб з різних мітологій (Даліла і Самсон, Ахіллес) в листах мадам де Мертей і віконта де Вальмона свідчать про непересічну освіченість комунікантів та через призму описаних у романі подій освіта сприймається як небезпечна зброя в руках аморальних людей.

Зокрема, у листі до мадам де Турвель поважна мадам де Воланж зазначила: «Містер де Вальмон – людина з достойного роду і з великими статками, має багато приємних якостей – рано усвідомив, щоб підпорядкувати собі суспільство, достатньо однаково вправно використовувати похвалу та глузування. Ніхто не має такого подвійного таланту, як він: одним він спокушає, а іншим викликає страх. Ми його не поважаємо, але лестимо йому. Таке його місце в нашому світському товаристві, яке, радше обережне, ніж мужнє, вважає за краще не боротися з ним, а жити в мирі» [1, лист 32].

Отож, як бачимо, молодий чоловік завдяки природним схильностям досконало опанував мистецтво слова, однак весь свій потенціал він спрямував на зваблення жінок. Ще раніше мадам де Воланж вже акцентувала подрузі ницість характеру згадуваного молодого чоловіка: «Він ще більше фальшивий і небезпечний, ніж люб'язний і чарівний, і ніколи з юності не зробив жодного кроку, не вимовив жодного слова, не маючи при цьому плану, який не був би нечесним або злочинним. <...> З усіх жінок, за якими він успішно і безуспішно упадав, не було жодної, якій не довелося б пожалкувати про це» [1, лист 9]. Підлість характеру Вальмонта оприявлено в його проханні до мадам де Мертей («Заради нашої дружби, перестаньте лихословити про цю жінку хоча б до того часу, поки вона не стане моєю» [1, лист 6]), а також у його поясненні свого галантного упадання за жінкою: «Для того, щоб я був щасливий, треба, щоб кохана сама віддалася мені, а досягти цього не так легко» [1, лист 6]. Та найбільш яскраво цинізм чоловіка оприявлений у епізоді, коли він пише пристрасного листа мадам де Турвель на спині своєї коханки Емілі.

Отже, роман підважував просвітницькі ідеї, адже художньо демонстрував, що матеріально забезпечені, освічені люди з неабиякими розумовими здібностями і соціальними можливостями спрямовували свою енергію на тілесні втіхи та інтриги, зокрема бургомістр, який мав би опікуватися інфраструктурою міста, щоб воно було комфортним для проживання, подарував коханці будинок, а сам напивався до безтями.

Література

1. Laclos, Pierre Choderlos de. Les Liaisons dangereuses. Epistolary novel: <https://www.gutenberg.org/cache/epub/52006/pg52006-images.html> (Дата звернення 11.11.2023)
2. Dangerous Liaisons: novel by Laclos. Britannica. URL : <https://www.britannica.com/topic/Dangerous-Liaisons-novel-by-Laclos> (Дата звернення 11.11.2023)

Марія Потуремець,
студентка ОС Бакалавр,
ОП «Середня освіта. Англійська мова і література та друга
іноземна мова»,
ДВНЗ „Український державний хіміко-технологічний
університет”, Україна

ІДЕЙНО-ЗМІСТОВІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ ДЖОНАТАНА СВІФТА «МАНДРИ ГУЛЛІВЕРА»

IDEOLOGICAL AND SEMANTIC FEATURES OF JONATHAN SWIFT'S NOVEL "GULLIVER'S TRAVELS". Swift's novel is analyzed and it is established that the work in one way or another presents the modern English reality to the writer. Main character perceives the state system and ridiculous customs of fantasy countries with a shock and irony, but in fact they reveal the life of the English in its various spheres – political, legislative, scientific, private.

Keywords: parody novel, travel novel, adventure novel, satirical novel

Гостросатиричний роман Джонатана Свіфта *Travels into Several Remote Nations of the World, in Four Parts. By Lemuel Gulliver, First a Surgeon, and then a Captain of several Ship / Gulliver's Travels* («Мандри до різних далеких країн світу Лемюеля Гуллівера, спершу лікаря, а потім капітана кількох кораблів», 1726) зробив англійського письменника безсмертним. Автор вдається до містифікації: у першому виданні роману є звернення до читача, у якому Річард Сімпсон, стверджує, що автор подорожей, містер Лемюель Гуллівер, є його давнім і близьким другом [2].

Безпосереднє прочитання цього твору дає підстави стверджувати, що побутування незвичних для Гуллівера країн насправді оприявлюють сучасну письменникові англійську дійсність. Зосередимося на першій частині «Подорож до Ліліпутії». Так, безглузді політичні і релігійні чвари англійських та французьких католиків і протестантів представлено в романі як протистояння

тупоконечників та гостроконечників, які законодавчо визначали, з якого кінця правильно розбивати яйце, тупого чи гострого: «Всім відомо, що яйця, перед тим, як їх їсти, розбивають з тупого кінця, і так ведеться споконвіку. Однак, коли гід його величності ще хлопчиком, розбивши яйце за старовинним звичаєм, урізав собі пальця, його батько, тодішній імператор, видав указ, щоб усі підданці під страхом найсуворішої кари розбивали яйця тільки з гострого кінця. Цей закон так обурих населення, що від того часу в наших літописах згадується шість спричинених цим повстань, внаслідок яких один імператор позбувся голови, а другий – корони» [1, с. 57]. Та згідно з Брандекалем (це щось на кшталт ліліпутської Біблії), «Всі істинно віруючі хай розбивають яйця з того кінця, з якого зручніше» [1, с. 58].

У протистоянні двох ліліпутських політичних партій (партії Високих Підборів / Тремексенів і партії Низьких Підборів / Слемексенів), які відрізнялися одне від одного лише формально – розміром підборів на черевіку (одні мають високі підбори, а другі – низькі), а в імператора один підбір високий, а другий низький) легко вгадується двопартійна система Англії: партія вігів (лібералів, які протистояли королю Якову II) і партія торі (консерваторів, що представляли інтереси аристократії).

Сарказмом маркований ліліпутський звичай «призначати на високі посади тих, хто добре працює на канаті, або давати відзнаки за стрибки через палицю і плазування перед нею» [1, с. 67]. Роздавання державних посад за акробатичними здібностями викликає асоціації з позерством та підлабузництвом при англійському королівському дворі.

Спочатку ліліпути сприймали Гуллівера як загрозу для їхньої маленької нації через його величезну фізичну силу. Коли Гуллівер поступово знайомився з ліліпутами, вони ставилися до нього з надзвичайною гостинністю. Наприклад, вони забезпечили його їжею – багатьма кошиками, наповненими м'ясом, маленькими буханцями хліба та двома бочками з напоєм. Тому ім'я «*the Man-Mountain*» / Людина-Гора також ілюструє Гуллівера як у прямому, так і в

переносному значенні. Для ліліпутів Гуллівер був військовим героєм: як великий друг імператора Ліліпутів англієць був змушений брати участь у війні з народом острова Блефуску (що у свою чергу викликає асоціації із Францією). Та попри свої заслуги перед ліліпутами Гуллівер не уникнув звинувачень у державній зраді. Підставою для таких звинувачень був той факт, що герой загасив пожежу в імператорському палаці своєю сечею, адже поблизу просто не було води. Ця ситуація особливо яскраво демонструє дурість ліліпутів, особливо злостивої імператриці, які мали б дякувати чоловіку за допомогу в біді, а не перейматися неестетичністю використаних ним засобів.

Отже, роман Свіфта так чи так презентує сучасну письменникові англійську дійсність. Герой вражено-іронічно сприймає державний лад і безглузді звичаї фантастичних країн та насправді вони оприявнюють життя англійців у різних його сферах – політичній, законодавчій, науковій, приватній.

Література

1. Свіфт Дж. Мандрі до різних далеких країн світу Лемюеля Гуллівера, спершу лікаря. А потім капітана кількох кораблів. Київ : Дніпро, 1983. 278 с.

2. SWIFT J. GULLIVER'S TRAVELS into several REMOTE NATIONS OF THE WORLD. The Project Gutenberg eBook. URL : <https://www.gutenberg.org/files/829/829-h/829-h.htm>

Еліна Силенко
Студентка ОС Бакалавр
Маріупольський державний університет, Київ

ПАРОДІЮВАННЯ КЛІШЕ РОМАНТИЗМУ У НОВЕЛІ "ЛЕГЕНДА ПРО СОННУ БАЛКУ" В. ІРВІНГА

Одним з найвідоміших та пізнавальних літературних напрямів був і залишається романтизм. На відміну від реалізму, він був аполітичною течією, натомість, вимагав від читача уваги до деталей,

символів, інтертекстуальності, адже часто у романтичних творах письменники зверталися до часів античності, творів фольклору і т.д. Зображення суспільства не було суворим та прозорим, за мету не ставилося висвітлити вади людей та зобразити світ таким, який він є й повернути до цього увагу читача, тим самим відкриваючи його очі на ті, чи інші проблеми. Навпроти, головною метою романтизму було зобразити ідеальних героїв і їх почуття в незвичайних обставинах.

Отже, **романтизм** – один із провідних напрямів у літературі що виник наприкінці XVIII ст. у Німеччині та існував у літературі Європи й Америки в першій половині XIX ст. Романтики виступали проти нормативності класичного мистецтва, проти його канонів та обмежень. У художній творчості романтизм виявився в показі ідеального героя, його духовного світу та його ідеалів, заради яких він вступає в боротьбу.[3]

Більш детально нам допоможуть зрозуміти романтизм **основні риси** цього напрямку, а саме:

Конфлікт особистості із навколишньою дійсністю.

- Цінність людської особистості, розуміння її унікальності.
- Увага до внутрішнього світу людини.
- Віра в творчі сили особистості.
- Новий тип героя - тираноборець, бунтар, одержимий
- "світовою скорботою".

Прагнення до краси.

- Захоплення несвідомим, таємничим, ірраціональним.
- Широке використання символіки, фантастики, екзотики.
- Звернення до фольклору та національної міфології.
- Увага до національної історії. [4]
- Один з підвидів романтизму є чорний романтизм, або –

готичний романтизм. Він чіпляє багатьох читачів своїм містицизмом

та дивує своїми моторошними історіями. Події, що відбуваються у подібних творах, повністю перевертають звичний нам романтизм. На зміну возвеличенню кохання, героїв та їх почуттів, приходять захоплення злом. Атмосфера твору часто є напруженою та меланхолічною, а потворне і прекрасне можна легко сплутати одне з одним, адже вони міняються місцями. **Типові мотиви темного романтизму** включають надприродні, демонічні, бездонні глибини людської психіки, починаючи від божевілля, еротики, насильства і закінчуючи смертю.[2]

З часом, романтизм заповнив настільки велику частину мистецтва, що багато творів почали набридати своєю однотипністю. У цей час, як це часто буває (як, наприклад, було з лицарськими романами і «Дон Кіхотом»), з'являються іронічні твори, що пародіюють романтичні кліше. Одним із них стала новела Вашингтона Ірвінга «Легенда про сонну балку».

Щоб краще відчувати іронічність твору, щодо романтизму, слід зрозуміти які риси напряму в ньому взагалі присутні. Насамперед, це звернення до фольклору, адже сама новела заснована на німецькій казці, що була записана німецьким письменником Карлом Музеусом, а опубліковане сказання про Вершника вперше було у збірнику «Народні казки та легенди».

Далі проаналізуємо образ головного героя – Ікабода Крейна. Зазвичай, у романтичних творах вони постають ідеальними ззовні та в середині, їх почуття, а головне – кохання, завжди щирі, палкі та часто виступають рушійною силою сюжету. Що стосовно зовнішності, наш герой сам по собі є втіленням слова «протиріччя». У ньому поєднується високе, духовне (музика, якої він навчає) та низьке і невміння бачити прекрасне (влюбливість, обжерлевість та бачення лише корисливості у прекрасному). З одного боку, у книзі він описується так «Він був довготелесий, цибатий, вузькоплечий, із довгими руками та ногами. Кисті рук вилізли на цілу милю з його рукавів, ноги більше нагадували дві лопати, а вся його постать була якась безглузда. Голова маленька та пласка зверху, просто величезні вуха, булькаті зелені, наче скляні, очі й довгий, як у кулика, ніс... коли

його одяг розвівається і тремтить на тілі, можна було б прийняти чоловіка за якогось провісника голоду», але з іншого боку, він постає нам вічно голодним «паразитом», який любить харчуватися за рахунок інших, а саме – сімей своїх учнів. [1]

Таким чином, ми плавно перейшли до головного кохання Ікабода, а саме – їжі та ферми батька Катріни (за допомогою якої він міг оволодіти велечезними запасами провізії), яку вона мала унаслідувати. Сам Ірвінг детально описує кожен елемент ферми, тварин її красу та ідилію, що там панує. У читача вимальовується картинка, яку можна назвати райським садом, але до цього опису додається бачення Ікабода, де кури, свині, голуби перетворюються з живих істот на приготовану їжу, тут ми прямо зіштовхуємося з корисливістю та приземленістю головного героя. В нього з'являється план, щодо Катріни ван Тессель. «Його серце запрагнуло дівчини, котра мала успадкувати всі ці статки, а уява наповнилася ідеями, як легко можна було б перевести їх у готівку, а гроші вкласти у широкі простори дикої землі та дерев'яний палац у якійсь глушині.» [1]

Суперником Ікабода у боротьбі за серце дівчини став Бром Бонс – головний хуліган селища. Знаючи цей факт, наш герой вирішив не вступати з ним у двобій, побоювшись за своє життя, що не є притаманною рисою для романтизму. Взагалі, ці два персонажі повністю протилежні одне одному: сміливий, задиристий, закоханий, спритний Бром та наляканий, невпевнений у собі, меркантильний, нікчемний Ікабод. З опису, перший навіть більше підходить на роль головного героя романтичного твору, ніж другий.

Внутрішній світ та унікальність Ікабода і його почуттів зводяться не до величких почуттів честі, кохання, самопожертви і т. д., а до тієї ж самої їжі. Здавалось би, він – людина освічена, його життя напряму пов'язано з мистецтвом, але при цьому, його намагання написати Катріні вірші оберталися невдачею. Це зрозуміло, адже кохання для нього не мало ніякого сенсу, окрім фінансової вигоди. Він завжди був ласим на гарних дівчат, але ніколи не був готовий боротися за їх прихильність та кохання.

Цікавим був епізод, коли він поспішав на свято до Катріни.

Взявши стару кобилу відправився на ній до дівчини, при цьому надягнув свій єдиний, чорного кольору, але поруділий від часу костюм. Вершником він був невмілим та виглядав безглуздо, що є яскравою пародією на «принців», яких так любили описувати письменники-романісти.

Інша частина пародіювання зачепила саме темний романтизм новели. Ми пам'ятаємо, що ознаками напряду є захоплення несвідомим, таємничим, ірраціональним, широке використання фантастики та наявність демонічного, містичного у творі. Такими можна було вважати саме привьщидів з розповідей людей, а найрозповсюдженішим був привид Вершника без голови.

Все містичне у новелі крутилось навколо цих історій і сам Ікабод полюбляв читати моторошні легенди. Так, будучи на святі Катрини, гості почали розповідати історії і це не пройшло безслідно для нашого героя. Коли він повертався додому, йому всюди ввижались образи привидів та їх стогони. Аж доки перед ним не з'явився Вершник без голови, який наприкінці погоні збив Ікабода з коня своєю «головою», яка, як виявилось, була тиквою. Сам вчитель після цього зник, люди почали казати, що його вбив привид Вершника, не дивлячись на те, що один старий фермер казав, що він живий і втік у далекі краї, бо його залицяння не прийняла Катрина. Але люди продовжували казати, що він помер, та хтось навіть бачив його привид. Але придивляючись до деталей, можна сказати, що переслідувачем Ікабода у той вечір був цілком живий та реальний Бром, який вирішив помститися супернику та відбити в нього бажання залицятися до його коханої. На це нам натякали протягом твору (сильний кінь Бонса, його ревності, тиква замість голови, поведінка хлопця наприкінці твору, ніби він знає, що відбулося у той вечір і т.д.).

Отже, характеристика Ікабода як головного героя та кульмінація сюжету іронізують над головною ідеєю романтизму: «Незвичайний герой в незвичайних обставинах». Ікабод, хоч і намагався добитися прихильності Катрини, прикриваючись коханням, був лише меркантильним, боязливим утриманцем, а уся містичність подій

Літературні джерела

1. Легенда про Сонну Балку – Вашингтон Ірвінг, повний текст твору. Бібліотека української літератури УкрЛіб. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=11224&page=2> (дата звернення: 14.11.2023).
2. Романтизм. Share & Discover Presentations | SlideShare. URL: <https://www.slideshare.net/OlenaNalyvaiko/ss-57183104> (дата звернення: 14.11.2023).
3. Романтизм в українській літературі. Персональний сайт Іванни Склярової. URL: <https://ivanna-site.in.ua/romantyzm-v-ukrainskii-literaturi> (дата звернення: 14.11.2023).
4. Романтизм: ознаки, представники - Dovidka.biz.ua. URL: <https://dovidka.biz.ua/romantizm-oznaki-predstavniki/> (дата звернення: 14.11.2023).

UDK 812.06.053.56

Наталя Костирко
Студентка ОС
Бакалавр
ОП Переклад (Англійська)
Маріупольський державний університет у Києві,
Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КНИГИ *Toastmasters International* «ЖЕСТИ: МОВА ВАШОГО ТІЛА» НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Specific Features in Author's Translation of the handbook 'Gestures: your body speaks' by Toastmasters International into the Ukrainian Language

Many researchers have worked on the issue of translation. Among the authors who traced the formation and development of the subject can be identified A.V. Fedorov, V. S. Vinogradova, A.D. Schweizer, J.I. Retzker, T. A. Kazakova, V. S. Kolesnikova and others. For example, A. V. Fedorov «To translate means to express correctly and fully by means of

one language what is already expressed by means of another language». V. S. Kolesnikova wrote that «...there is a temporary barrier between the reader and the writer, and in translation there is also a third person - a translator, who faces the difficult tasks of translating humor, collocations, to preserve style and cultural features, to avoid word by word translation» [1, p. 8]. The study presented in this paper is based on the view that any description of the reality, including the literal text, is based on the worldview of its author. This world-feeling corresponds to a set of psychological features reflected in the text in the form of certain semantic components that form an emotional-sense dominant literal text. Thus, by analyzing the text one can get an idea of the features of the emotional and cognitive sphere of its author. The translation of a literal text is considered an independent speech activity, but its motivation is only partial, as the translated text may contain emotional semantic dominant, different from the original and corresponding to the personality of the translator rather than the author.

The aim of this abstract is to present translation transformations applied in the process of literary translation. In the following research will be described a process of observation while translating. Despite the fact that there are thousands of works on the topic of Translation transformations, the issue is still relevant. In this paper has been demonstrated an analysis of the distinguishing features and problems in translating of English literature into Ukraine language, based on my translation of a handbook “GESTURES: YOUR BODY SPEAKS” by Toastmasters International 2011. The book was created by leaders of aforementioned Toastmasters course based on public speaking skills. Communicative task: this book is designed to show how to control your body language. It also teaches tricks about “reading” and understanding your body language as well as body language of those around you.

Concretization is when there's a need of a more specific equivalent in translation which gives a more expanded explanation of a word in SL. Since the semantic field of meanings in different languages does not always coincide concretization is the most common method of translation. The form of concretization is presented in the following example:

1. *If you don't look at them, they will feel **excluded**.*//Якщо ви не дивитесь на них, вони відчуватиме себе **виключеним**. //Якщо ви не дивитесь на них, вони відчуватимуть себе **виключеними з процесу та ігнорованими**. - I expanded a translation with a word PROCESS, since a phrase TO FEEL EXCLUDED would be understand directly by a Ukrainian speaking reader whereas in English this phrase has an indirect meaning and an English native speaker will understand it without a word PROCESS being mentioned. The word **ігнорованими** (BEING IGNORED) was added to make the sentence easier to understand.

2. *A person under the influence of his feelings projects the real self, acting naturally and spontaneously. A speaker who is **interested** will usually be interesting.*// Людина під впливом своїх почуття проєктують справжнє я, діючи природно і спонтанно. Оратор, який **зацікавлений**, зазвичай бути цікавим». – Людина під впливом своїх почуттів демонструє своє справжнє я, діючи щиро і спонтанно. Оратор, який **зацікавлений в тому, про що він доповідає**, буде зазвичай цікавим». - In this sentence the word INTERESTED is not clear since there is no explanation what he is interested in. Ukrainian language require more extended description.

3. *Yet they branded this unfortunate speaker as insincere and indifferent – even though **he was none of those things**.*//Однак вони назвали цього нещасного оратора нещирим і байдуже - хоча **він і не був жодною з цих речей**. – Однак вони назвали цього нещасного оратора нещирим і байдужим - хоча **цього не можна було про нього сказати**. In this case the word THING has a versatile meaning so I gave a more detailed description of the word than the word in the Source Language has.

Generalization is a technique that is reverse of concretization. It means using of a word that has a more general meaning.

1. *Written language has a whole array of symbols for **punctuating messages**:* // У письмовій мові є цілий набір символів для **розділових повідомлень**: – У письмовій мові є цілий набір символів для повідомлень з використанням **пунктуації**. In the following example, we observe a method of generalization, close to omission.

The phrase **punctuating messages** was replaced with simple **punctuation**.

2. *Punctuation Adds Meaning.* // Пунктуація додає значення — Пунктуація є **важливою**.

Omission:

1. *When you're well-prepared, your behavior can be directed outward toward your audience instead of inward toward your own anxieties.* // Якщо ви добре підготовлені, ваша поведінка може бути спрямована на вашу аудиторію **всередину** до власних тривог.— Якщо ви добре підготовлені, ви зможете спрямувати вашу увагу на аудиторію, а не на власні тривоги. Here we can see an example of omission. The words **outward** and **inward** were simply omitted since they have no meaning for a Ukrainian speaking reader.

In general, **lexico-grammatical transformations** are one of the most frequently used methods in translation. Let's observe it in the following examples:

1. *A late-comer's arrival or a flashing timing light usually siphons attention away from a speech* // **Прибуття покійного відвідувача** або миготіння хронометраж зазвичай відсіює увагу від мови. // **Прихід іншого відвідувача запізно** або миготіння годинника зазвичай відвертає увагу від промови. It is an example of **explicatory translation**.

Compensation is a replacement of some omitted words with the help of additional words:

1. *After tugging at his necktie, adjusting his eyeglasses and clearing his throat, he fixed a doleful gaze on the room's back wall.* // Після **натискання** на краватку, **регулюючи** його окуляри і **очищення горла**, він зафіксував доленосний погляд на задня стінка кімнати.— **Затягнувши** краватку, він **поправив** окуляри, **відкашлявся** й приклеїв сумний погляд до задньої стінки кімнати. Here the phrase **clearing his throat** has no direct equivalent in Ukrainian language so it was replaced with a word **відкашлявся**.

2. *Messages Are More Memorable.* // Повідомлення **більше запам'ятовуються**. // Повідомлення **запам'ятовуються легше**.

3. *Your next step is to eliminate any physical behavior that doesn't add to your speeches.*// Ваш наступний крок — усунути будь-яку фізичну поведінку, **яка не додає до ваших промов.** — Ваш наступний крок — позбавтеся будь-якої фізичної поведінки, **що псує ваші промови.**

Sense Development is when a dictionary correspondence is replaced by contextual substitution which is logically related.

1. *Nervous Tension Is Channeled.*// Нервове напруження **направляється.**— Нервове напруження **може бути корисним.** The word **Channeled** wasn't translated word-for-word but was emphasized that the nervous tension be advantageous.

2. *However, if your physical actions are distracting or suggest meanings that do not agree with your verbal message, your body can defeat your words.*//Однак, якщо ваші фізичні дії відволікають або пропонують **значення**, які не згодні з вашим словесним Ваше тіло може перемогти ваші слова.//Однак, якщо ваші фізичні дії відволікають або демонструють **думки**, які суперечать вашому вербальному повідомленню ваше тіло може взяти верх над вашими словами.

Passive voice is more common in English and active voice is often used to render it into Ukrainian:

1. *how nervousness can be alleviated by purposeful physical actions*//як нервозність **може бути полегшена** цілеспрямованими фізичними діями,//**як знизити** хвилювання цілеспрямованими фізичними діями

2. *But unless we have access to video equipment and can have our movements recorded, many of our distracting mannerisms go unchallenged.*// Але хіба що ми маємо доступ до відеотехніки і **можемо якщо наші рухи записані**, багато наших відволікаючих манер залишаються безперечними. — Але хіба що ми маємо доступ до відеотехніки і **можемо записати наші рухи**, багато наших відволікаючих манер залишаються безперечними.

Change of word order in a sentence related to differences in word order between Russian and English.

1. ... *making a positive first impression on an audience*//зробити позитивне перше враження на аудиторію//зробити перше враження на аудиторію позитивним.

Descriptive translation is used to make the text understandable for another culture.

For example,

1. *Amid polite applause, the speaker shuffled toward the platform, his face registering the look of someone being led to the guillotine*// На тлі ввічливих оплесків промовець перетасувався до платформа, його обличчя, що реєструє зовнішній вигляд людини привів до **гільйотини**. – Під ввічливі оплески промовець почовгав до трибуни, з таким обличчям, нібито його ведуть на **каргу**.

2. *You'll probably detect at least a few visual distractions in each person's delivery*// Ви будете ймовірно, виявити принаймні кілька візуальних відволікань у **доставці** кожної людини.– Ви ймовірно виявите принаймні кілька візуальних відволікань у **промові** кожної людини.

3. *By incorporating what you learn from this manual into your regular assignments, you'll become adept in all facets of public speaking*// Шляхом **інкорпорації** те, що ви дізнаєтеся з цього посібника у своїх звичайних завданнях, ви станете вправним у всіх аспектах публічні виступи.– Шляхом **впровадження** того, що ви дізнаєтеся з цього посібника у своїх звичайних завданнях, ви станете вправним у всіх аспектах публічних виступів.

To achieve the completeness of the expression of lexical and grammatical meanings, an **addition** is used in the translation, it is also used to intensify the logical link between sentences:

1. *What you are speaks so loudly that I cannot hear what you say*//**Те, що ви**, говорить так голосно, що я не можу почути, що ви говорите//**Ваша особистість** говорить так голосно, що я не можу почути того, що ви говорите

2. *To be an effective speaker, you must project earnestness, enthusiasm, and sincerity by making your manner and actions affirm what you say.*

If they don't, the results can be disastrous.//Щоб бути ефективним оратором, ви повинні проектувати старанність, ентузіазм і щирість, роблячи свою манеру і дії підтверджують те, що ви говорите. **Якщо вони цього не роблять**, результати може бути катастрофічним.//Щоб бути ефективним оратором, ви повинні демонструвати старанність, ентузіазм і щирість, підтверджуючи свій характер і дії тим, що ви говорите. **Якщо цього не відбувається**, результати може бути катастрофічним.

3. *With it you'll be able to determine your nonverbal **strengths and challenges** and eliminate any physical behavior that detracts from what you say during a speech.*//З ним ви зможете визначити свої невербальні **сильні сторони і проблеми** і усунути будь-яку фізичну поведінку що применшує те, що ви говорите під час виступу.//З її допомогою ви зможете визначити свої невербальні **сильні і слабкі сторони** і усунути будь-яку фізичну поведінку що відволікає або суперечить тому, що ви говорите під час виступу.

CONCLUSION

The analysis has shown that the most often usable translation transformations are the following:

Concretization, Compensation, Descriptive translation and Addition. There are three examples of each in the paper, Generalization, Sense Development and Passive voice – 2 examples, Omission and Explicatory translation – 2 examples. The main purpose of a translation is to make it adequate. So that the text of the translation conveys all the information contained in the original text in the process of observing the appropriate norms of the target language. The aforementioned translation transformations are the most important to convey the message of TL into SL adequate so that it be possible for a reader of a different culture to understand it without any difficulties and misinterpretations.

References:

1. Н. К. ГАРБОВСКИЙ, ТЕОРИЯ ПЕРЕВОДА
<http://rkiff.philol.msu.ru/wp-content/uploads/2020/05/Гарбовский.pdf>
2. "GESTURES: YOUR BODY SPEAKS" by Toastmasters International 2011//
https://drive.google.com/file/d/15Bn43lgLR9u-T0gve0KO_gMMvSL6xf1a/view

Марія Блюденова
 студентка ОС Бакалавр,
 ОП "Переклад, міжкультурна та ділова комунікація",
 Маріупольський державний університет у Києві, Україна

ПРИЙОМ ПСИХОЛОГІЧНОГО НАРАТИВУ, ЯК ФОРМА ОПОВІДІ У РОМАНІ О.ТОКАРЧУК "BIEGUNI"

THE TECHNIQUE OF PSYCHOLOGICAL NARRATIVE AS A FORM OF STORYTELLING IN O.TOKARCHUK'S NOVEL "BIEGUNI" The article is devoted to the study of the topic of the method of narrative as a form of telling in the novel by O. Tokarczuk "Bieguni" for cognition of a person and his inner problems and fears. With the help of the narrative in the text, we perceive the idea of the novel as a psychological phenomenon that helps the author and the reader to immerse themselves in themselves and conduct an internal analysis. The narrative in this novel plays the role of a specific discourse that has a plot that unfolds sequentially in time, space, and interactions with other characters. It is thanks to this psychological technique in the text that the author not only models the real world, but also makes her existence unique.

Keywords: narrative, narrative device, narrative form of narration, psychology, text analysis, narrative novel

Ключові слова: наратив, наративний прийом, наративна форма оповіди, психологія, аналіз тексту, наративний роман

Одним з найбільш часто опроряджувальних мотивів у творах О. Токарчук є мотив мандрів. Найрепрезентативнішим у цьому аспекті є її роман “Bieguni”, назва якого експлікує тематику твору, та через який вона порушує теми недосконалості світу, пошуку місця у ньому та сутність людських відносин. Українською мовою назву твору перекладано як “Бігуни”, але авторка мала на увазі бігунів жіночої статі, тому більш доречним буде назвати твір “Бігунії” [2]. Характерними особливостями поетики польської письменниці є філософічність і психологізм, тож метою дослідження є виявити такий психологічний прийом у формі оповіді, як наратив у її книзі “Bieguni”. І. Шевчук заявляє, що в основу цього прийому покладено уявлення про те, що реальність не існує об'єктивно, а безперервно конструюється у взаємодії людей одне з одним. У результаті цієї взаємодії окремими спільнотами людей створюються переконання, цінності, закони, уявлення, які виливаються в мові. Крізь призму цих уявлень люди інтерпретують світ, наділяють сенсом ті чи інші явища, події, процеси свого життя. Термін "нарратив" має на увазі розповідь історій про людей та їхні проблеми [5, с. 475]. Тому основною метою нарративного прийому у творі “Bieguni” є створення навколо читача простору для розвитку альтернативних історій, які дадуть йому можливість відчувати себе здатним вплинути на перебіг власного життя, стати безпосереднім автором своєї історії. Наратив, як психологічний прийом оприсутнюється із самого початку твору, коли героїня-оповідачка рефлектує над своєю першою подорожжю крізь поля, здійсненою в дитинстві.

Конструювання автобіографічного нарративу дозволяє авторці переосмислити минуле, підвести підсумок під прожитими і незворотними ситуаціями і подіями, які неможливо “відіграти назад”, але словами і інтерпретаціями життя можна перевизначити сенси значення в історіях та сконструювати альтернативні. Більше того, це і є певне осмислення майбутнього, пов'язаного з прийнятими і привласненими пережитими подіями; асимільована в автобіографію подія у творі певним чином надає можливість читачу вибудувати майбутнє і формувати міцні установки відносно самого себе і світу.

Слід зазначити, що Ольга Токарчук за освітою психолог і знається у психології та внутрішньому устрої людини, тому з такою впевненістю використовує складні психологічні терміни та описи і роздуми щодо людської сутності у виді психологічного прийому наративу в тексті. Вона розмірковує над осіло-номадичним способом життя своїх батьків, які вирушали в подорож під час відпусток, докладно описуючи ритуали підготовки до поїздки, артикулюючи в такий спосіб мотив вічного повернення. Героїня оповідачка є справжньою номадою, бо, на відміну від батьків, не пускає коріння в певному місці. Вона подає детальну портретну характеристику сучасного «вічного мандрівника», позбавленого важких валіз і зайвих багажів, готового міняти професії, не мати стабільності, а також окреслює збірний образ номад, серед яких емігранти, втікачі, бурлаки, волоцюги. О. Войцева стверджує, що ключова ідея твору «Бігуни» (подорож у вигляді транзитного проїзду з однієї країни в іншу через проміжні території) осмислюється О. Токарчук як психологічний феномен, що змушує людину рухатися, переміщатися. Осілий спосіб життя полегшує моральному злу нападати на людей, і тому єдиним порятунком у цій ситуації є «життя в дорозі», постійне переміщення з місця на місце [1]. За твердженням Г. Матусяк для героїні-оповідачки «Бігунів» подорож-спосіб зникнути з просторів досяжності і стати на якийсь час невидимою. Кожна її мандрівка-тригер філософських міркувань і запитань, на які вона прагне віднайти відповіді. Героїня-оповідачка в романі О. Токарчук фіксує свою увагу на топісі летовища як унікального місця, яке може бути не лише відправним пунктом подорожі або місцем пересадки на наступний літак. Вона описує величезні аеропорти, які є радше еквівалентами міст із розвинутою інфраструктурою. О. Токарчук зачіпає у своєму романі і призначення подорожі. Для одних персонажів твору метою мандрів є бажання побачити якомога більше різних країн і отримати яскраві враження, тоді як для інших – це пошук власного коріння або ж мрія подивитися на витвір мистецтва [3]. Героїня-оповідачка намагається заглибитися в причини того, що змушує людей обирати те чи інше.

Отже, завдяки книзі Ольги Токарчук “Bieguni” читач усвідомлює себе через прийом психологічного нарративу. Крізь призму уявлень персонажа у тексті люди інтерпретують світ, наділяють сенсом ті чи інші явища, події, подорожі, процеси свого життя та життя персонажа книги. Авторка виділяє серед власних життєвих подій певні моменти, що мають для неї сенс значення і передає свою думку читачу. Р.Мороз стверджує, що нарративна психологія стверджує, що сенс людської поведінки виражається більш повно в розповіді, а не в логічних формулах і законах, оскільки розуміння людиною тексту і розуміння нею самої алогічне [4, с. 721]. Саме тому Ольга Токарчук розуміючи це як психолог, використовує у своєму творі прийом психологічного нарративу, як форми оповіді, щоби завдяки різноманітним історіям і сенсам в них читачі могли провести своєрідний аналіз себе та поглибитись у своє внутрішнє “Я”.

Література

1. Войцева О. Координати мовної авторської особистості в романі Ольги Токарчук “Bieguni”. Мова. 2021. № 35. С.73-78
2. Клейтон Дж. Даглас. Розхитуючи чоловічий жанр (Монро, Токарчук, Алексієвич): відео-лекція. URL: <https://youtu.be/ySac0ONCAjQ>
3. Матусяк Г. Філософсько-психологічні аспекти мандрів у романі Ольги Токарчук “Bігуни”. Kologium, 2023, № 162.
4. Мороз Р.А. Наративи в психологічній теорії та практиці. Збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України. Проблеми сучасної психології. 2010. Випуск 8. 727 с.
5. Шевчук І.В. Наративна психологія як напрям сучасних досліджень. Актуальні проблеми психології. 2016, №10 (28), 475-483 с.

Мови та літератури у крос-культурній перспективі: тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 16 – 17 листопада 2023 року) / Відповідальні за випуск: О.Педченко, Т. Шелест. – Київ: МДУ, 2023. - 166 с.

Редакційна колегія: д. філ. н., проф. Городнюк Н.А., к. пед. н., доц. Кажан Ю.М., к. пед. н., доц. Новицька О.А., к. філ. н., доц. Педченко О.В., ас. Поклад Т. М., к. н. соц. ком., доц. Трифонова Г.В.

Матеріали збірника висвітлюють результати науково-дослідної роботи студентів МДУ, які присвячені питанням філології, літературознавства, лінгвокраїнознавства тощо.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет

Вченою радою факультету іноземних мов Маріупольського державного університету.

Протокол № 5 від 31.01.2024.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

© Маріупольський державний університет, 2024